

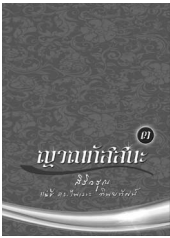
เล่ม ๓

ญาณทัสสึนะ

มองสังคมไทยด้วยปรัชญาวิทยาศาสตร์และปรัชญาพุทธศาสตร์

สิริ ว รุ ณ

นิทานกัณฑ์นิเว ๓ : มองสังคมไทยด้วยปรัชญาวิทยาศาสตร์และปรัชญาพุทธศาสตร์

ผู้เขียน : สิริรุณ

จัดวางรูปเล่ม : ฝ้าย Artwork ของธรรมสภา

พิมพ์ครั้งแรก : ธันวาคม ๒๕๖๖

จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

โดย : แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์ และคณะศรัทธา

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์พระพุทธรักษา ของธรรมสภา

เลขที่ ๑-๑๒ ถนนบรมราชชนนี ๑๑๙ เขตทวีวัฒนา กทม. ๑๐๑๓๐

โทร.๐๘๙-๒๑๐๕๑๓๓ / www.thammasapa.com / Line id : thampublisher

อาร์มบท

ดิฉันเป็นเด็กยุคคลอง รุ่นหนีระเบิดสงครามโลกครั้งที่สอง
วิถีชีวิตของเด็กยุคนั้นคือ การช่วยตนเองแทบทุกเรื่อง ยังไม่มีภาพของ
คนจนคนรวยเด่นชัดดังยุคโลกาภิวัตน์

ทุกวัน เด็กยุคนั้นจะต้องรู้หน้าที่ในการช่วยบุพการีหาอยู่หากิน
ตักน้ำ ชักผ้า ทำกิจประจำวันด้วยมือ แม้จะอยากเล่นตามวิสัยเด็ก ก็ต้อง
คิดกติกาการเล่นขึ้นเอง

ดิฉันเป็นนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่
ถนนพญาไท ถนนอังรีดูนังต์ยังขนานด้วยคลองทั้งสองฟากถนน

ชะตาชีวิตของตนเองจะอยู่ตรงรอยต่อ ระหว่างยุคโบราณกับ
ยุควิทยาศาสตร์ก้าวหน้า ทันกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เป็นธรรมชาติ
ธรรมดา เช่นอ่านหนังสือภายใต้แสงจันทร์ ทันกับปรากฏการณ์น้ำขึ้น
น้ำลงในคลอง เพราะประเทศไทยยังไม่ได้สร้างเขื่อนกั้นน้ำ ฯลฯ

จังหวะและโอกาสทำให้ได้รับเลือกเป็นอาจารย์ภาควิชาเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน
เพราะผู้ได้คะแนนที่หนึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์โดยอัตโนมัติ

นอกจากนี้ถูกเชิญเป็นนักศึกษามหาบัณฑิตชีวเคมีในภาคค่ำ โดย
ไม่ต้องสอบเข้า

โดยเป็นผู้เริ่มต้นจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ รวมสารเคมี เพื่อเปลี่ยน
ห้องเปล่าๆ เป็นห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์

คุ้นเคยกับการทำงานดูยิ่งใหญ่ จากความไม่มีอะไรเริ่มต้น เป็น
เช่นนี้เกือบตลอดชีวิต

เช่น สามารถสอนวิชาใหม่ๆ ที่เกิดมาหลังการสำเร็จปริญญาเอก
สามารถที่จะตะลุย จัดทำ จัดการได้ตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมาย
โดยไม่เคยต้องมีพื้นฐานการเรียนมาก่อน

แม้กระทั่งตั้งอัครมมาตา ดิฉันยังสามารถเขียนแบบศาลา คุม
การก่อสร้างอาคารต่างๆ ก็ทำได้จากสุตมยปัญญาล้วนๆ ของตนเอง

การเป็นบุคคลในยุครอยต่อเกือบทุกอย่าง ทำให้คุ้นเคยกับการ
ผลักดันตนเองให้มองไปข้างหน้า เพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นๆ ตามหน้าที่ที่
ได้รับมอบหมาย จนพูดได้ว่าเริ่มจากมือเปล่าก็ไม่กลัวอะไร สามารถไป
แสวงหาเหตุปัจจัยมาได้เพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นๆ

สิ่งที่เด็กยุคนี้ต้องมีคือ การแสวงหาความรู้จากตำราภาษาอังกฤษ
ตะลุยอ่าน ตะลุยเปิดคำศัพท์ จนกระทั่งมีสมรรถนะคือ อ่านแตก
ต่อมาก็ชำนาญการเขียนอีกสมรรถนะหนึ่ง

ความที่เปิดตำราอ่านจำนวนมาก น่าจะเปิดเกือบทุกเล่มใน
ห้องสมุด ณ ขณะนั้นๆ ที่ไม่มีตำราภาษาไทยเลยแม้แต่เล่มเดียว

ความรักการอ่านทำให้รักตำรา และใจกล้าสามารถใช้เงินส่วนตัว
ซื้อตำราราคาแพง รวมทั้งยังรักห้องสมุดต่างๆ และท้ายที่สุด ตนเอง
เป็นที่รักของบรรณารักษ์ห้องสมุดอีกด้วย เพราะอุปนิสัยรักการอ่านที่
บรรณารักษ์ทั้งหลายสังเกตเห็นได้ง่ายนั่นเอง

นอกจากจะรู้ต้นธารของความรู้ ดิฉันยังคุ้นเคยกับการพัฒนาสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในประเทศไทย เช่น รู้ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นเหตุให้มีการแปลตำราสังคมศาสตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

แม้จะเป็นเรื่องวิชาการใหม่ๆ การบริหารบ้านเมือง เรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับบอทธิพลของอเมริกาที่แทรกแซงสังคมไทย ฯลฯ แทบทั้งนั้นเป็นการรู้ข้อเท็จจริงจากข่าวลือ ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างนักวิชาการด้วยกัน มากกว่าได้จากการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์

ถึงแม้จะรอบรู้ศาสตร์ต่างๆ มากมาย และแทบทั้งนั้นเป็นรอยต่อระหว่างความมีและไม่มี ตัวอย่างเช่น ต้องตัดสินใจว่าจะลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ที่เพิ่งเปิดในกรุงเทพฯ หรือจะลงทุนสร้างวัดเป็นอริยทรัพย์ จะใช้เงินสดซื้อสินค้า เช่น รถยนต์ หรือจะใช้เครดิตการเป็นอาจารย์ ฯลฯ นี่คือ ความที่ต้องตัดสินใจเลือกเมื่อเป็นคนในยุครอยต่อเกือบทุกเรื่อง

เมื่อหลงตัวว่าเป็นนักวิชาการผู้ผลิตบัณฑิตปริญญาสูงๆ ให้ประเทศ เกิดความทะนงตนที่หาคนโต้ตอบทางวิชาการได้ยาก แต่จากข้อเท็จจริง ณ วันหนึ่ง ภิกษุนักปฏิบัติธรรมที่ความรู้ทางโลกแค่ชั้นประถมศึกษา มีสมรรถนะตอบโต้ทุกคำถามที่ดิฉันตั้งขึ้น

นั่นคือ เหตุหลักที่ทำให้ดิฉันเชื่อว่า การสร้างพุทธปัญญาต้องมีกระบวนการที่แตกต่างจากระบบวิทยาศาสตร์อย่างแน่นอน

หลังจากตะลุยทั้งฝึกฝน ทั้งศึกษาด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) อย่างเข้มข้นอยู่หลายปี จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน เช่น เริ่ม

ควบคุมความคิดของตนเองให้หยุดคิดได้ เริ่มแยกความคิดกับความ รู้สึกตัวได้ มากมายหลายอย่าง

เป้าหมายแรกที่ดิฉันอยากรู้คือ ความคิดสร้างสรรค์ของวิทยาศาสตร์ แตกต่างหรือเหมือนกับโยนิโสมนสิการเชิงพุทธ

ในที่สุดได้ค้นพบว่า โยนิโสมนสิการเชิงพุทธมีอยู่ถึง ๔ หัวข้อที่ไม่มีในปรัชญาวิทยาศาสตร์

ดิฉันมีความชำนาญในการปรับใช้วิทยาศาสตร์พื้นฐานให้เป็น กระบวนการที่ยังรู้ตรงหน้า เช่น รู้ว่าปากกาลูกกลิ้งหนึ่งด้ามที่ผลิตครั้งแรกที่มหานครนิวยอร์ก ราคาด้ามละหนึ่งพันบาท แท้จริงแล้วเกิดจากการประยุกต์พื้นฐานของวิทยาศาสตร์ ณ ขณะนั้นๆ เพื่อนำไปสร้างปากกาลูกกลิ้งนั่นเอง

เมื่อพื้นฐานของวิทยาศาสตร์พัฒนาไปถึงจุดใด เหล่าผู้สร้างนวัตกรรมก็จะนำไปใช้ประยุกต์ผลิตสินค้าที่จำเป็นในยุคนั้นๆ

ปัจจุบัน ปากกาลูกกลิ้งที่ดิฉันใช้เขียนต้นฉบับมาจากประเทศจีน ด้ามละสิบบาท แต่เขียนคล่อง เขียนดีกว่าปากกาทุกยุคที่ดิฉันต้องสั่งซื้อจากประเทศเยอรมนีมาใช้ และราคาแพงเป็นหลายร้อยหรือนับพันบาท

ความเป็นนักเขียน ทำให้เห็นความอัจฉริยะของโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้ปากกาลูกกลิ้งจากด้ามละหนึ่งพันบาท (เขียนเป็นจ๋าๆ อีกต่างหาก) กลายเป็นปากกาเขียนอย่างวิเศษ ราคาด้ามละสิบบาทเท่านั้นเอง

ดิฉันได้มีโอกาสอ่าน “วิมุตติมรรค” ของท่านอุปติสสเถระใน สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช โดยมีพระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต)

แปลเป็นไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ และได้นำหัวข้อของอริยสัจ ๔ สิบประการ มาวิเคราะห์กับพฤติกรรมของโลกาภิวัตน์ ดีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ (ภาคผนวกที่หนึ่ง)

จากหนังสือเล่มนี้ ดิฉันได้เสนอความสัมพันธ์ระหว่างอริยสัจ สิบเหลี่ยมกับชีวิตมนุษย์ เป็นแผนผังที่เลียนแบบการวิจัยสากล ณ ขณะนั้น ดิฉันภูมิใจมากที่ได้รวมวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์เข้าด้วยกันเป็นหนึ่ง (โปรดอ่านแผนภาพประกอบจากภาคผนวกที่หนึ่ง)

นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์ “ธรรมะ ๙ ตา” ที่นำเสนอโดยท่าน พุทธทาสภิกขุมานานมาแล้ว กับพฤติกรรมการเชื่อความทันสมัยของไทย

สรุปก็คือ หนังสือธรรมที่เขียนทุกเล่ม คือการค้นพบจากจิตต- ภาวนาของตนเอง อุปมาไม่ต่างจากวิทยานิพนธ์ที่ดิฉันเป็นอาจารย์ ที่ปรึกษามานานสองทศวรรษ หนังสือธรรมที่ดิฉันเขียนขึ้นไม่ใช่ตำรา เพราะมิได้ลอกเนื้อหาจากตำราหลายๆ เล่มมารวมกัน

ในที่สุด ตัดสินใจเขียนเป้าหมายของหนังสือธรรมะทุกเล่ม “ญาณทัสสนะ เล่มที่ ๓” ที่กำลังเขียนนี้ เป็นสรุปรวบยอดการพัฒนา จิตตภาวนาของตนเอง

ถ้าท่านต้องการเข้าใจวิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ ก็อ่านได้จากเป้าหมายของการเขียนหนังสือธรรมทุกเล่ม (ภาคผนวก ที่สอง)

ใครก็ตามที่มีศรัทธาในจิตตภาวนาอย่างสม่ำเสมอ คุณูปการ ที่ได้จะเป็นเรื่องอัศจรรย์เกี่ยวกับกฎแห่งกรรม และที่อัศจรรย์ยิ่งกว่า คือ

การยอมรับอวิชชาภายในตน มองเห็นความเป็นอัตตานุทิฎฐิ เข้าใจ
อัตตวาทุปาทานของตนเอง

สรูป ตนเองกลายเป็นที่พึ่งของตนเองอย่างเหลือเชื่อ ความคิด
ส่งออกหรือคอยจับผิดผู้อื่น กลับมลายไปโดยอัตโนมัติ

นอกจากนี้ ยังมีความกล้าหาญพอที่จะสรุปว่า การบรรลुरुธรรม
โดยการตัดกิเลสต่างๆ ที่เรียกว่า สมุจเฉตปาทาน เป็นแค่กระบวนการหนึ่ง

แท้ที่จริง การบรรลुरुธรรมเป็นธรรมชาติธรรมดาๆ อยู่ตรงหน้า
ขณะที่ดิฉันเป็นอาจารย์คัมภีร์วิทยานิพนธ์นั้น กลับถูกทรมานด้วยความเชื่อ
ที่ต้องตะกายไปหาความรู้จากวารสารการวิจัย พยายามจะหาประเด็นที่
ยังไม่เคยมีใครเคยคิดมาก่อน ซึ่งเป็นกระบวนการของอวิชชา เกิดจาก
การที่สะสมข้อมูลต่างๆ เติมลงไป software เติม

การบรรลुरुธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ แท้ที่จริงอยู่ตรงหน้า
ของแต่ละคน

การเรียนหลักสูตรที่ลอกมาจากโลกาภิวัตน์ ถ้าสอนให้ผู้เรียน
เข้าใจวิธีสมมติ วิธีบัญญัตินิยาม ตลอดจนปรัชญาในการสังเคราะห์ข้อมูล
ที่เป็นศิลปกรรมการสมมติธรรมตา จะทำให้ผู้เรียนไม่เรียนอย่างมงาย

เมื่อเข้าถึงสมมติตรงใจของวิทยาศาสตร์ จะเห็นจุดอ่อนจุดแข็ง
ของวิทยาศาสตร์ทันที เพราะวิทยาศาสตร์ยืนบนสมมติฐานของการ
แลกเปลี่ยน (exchange reaction) เช่น ถ้าอยากหายปวดศีรษะ กินยา
แก้ปวดก็ต้องระวังโรคกระเพาะอาหาร ถ้าต้องการความสะอาดทุกชนิด
ก็ต้องระวังโลกร้อน หรือติดหนี้กรรมรุงรัง ฯลฯ

ในหนังสือธรรมทุกเล่ม ดิฉันพยายามชวนเชิญให้เข้าใจวิธีการสมมติของวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นฐานทัพของการพัฒนาความรู้วิทยาศาสตร์ พร้อมกับความเชื่อที่ว่าผู้คิดเลขไทย อักษรไทย แท้จริงต้องเป็นพระอรหันต์ จึงประดิษฐ์ทั้งเลขไทย คำไทยที่เป็นปริศนาธรรม ให้พุทธบริษัทไทยได้นึกคิด ถึงสภาวะที่เป็นอกุศล สภาวะกุศล สภาวะที่เพิ่มพูนมหากุศล หรือทำจิตให้ขาวรอบโดยโลกุตตรกุศล

ความเป็นนักวิทยาศาสตร์ทำให้ดิฉันรู้ซึ่งกับใจดีว่า ความหวังของนักปราชญ์สาขาฟิสิกส์คือ การคิดว่าทฤษฎีเดียว กฎหรือสมการเดียว จะสามารถตอบทุกปัญหาของสิ่งไม่มีชีวิตและสิ่งมีชีวิตได้

จนบัดนี้ความฝันของนักวิทยาศาสตร์ยังไม่บรรลุถึงเป้าหมาย แม้ว่าจะพัฒนาจนได้ดวงอาทิตย์น้อย ได้ AI (ระบบอัตโนมัติ) จนทั่วโลกคลั่งไคล้ ให้เครดิตกับโลกเสมือนจริงยิ่งกว่าตัวชีวิตของเขาเอง

แต่การตรัสรู้ของพระมหาศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเกี่ยวกับกฎของอนัตตาธรรม และสรุปในบทสวดมนต์ว่า “**สัพเพ ธัมมา อนัตตา**” แท้จริง พระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบกฎของธรรมชาติกฎเดียวที่เรียกว่า **อนัตตาธรรม** ซึ่งครอบคลุมทุกเรื่องในโลกิยธรรมและในโลกุตตรธรรม ต่อให้วิทยาศาสตร์พัฒนาไปอีกไกลแค่ไหน กฎแห่งอนัตตาธรรมก็ยังคงเป็นเงาติดตามทุกการพัฒนาของนักวิทยาศาสตร์

เราน่าจะมีกิจกรรมที่ทำให้เด็กอายุ ๖ ขวบขึ้นไป ได้ใช้จิตเดิมของเขา เห็นด้วยจักขุวิญญานของเขาเองว่า ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวเขา หรือภายในตัวเขา ทุกขณะและทุกเทศะ ล้วนแล้วแต่เป็นเหตุปัจจัยที่กำลังขับเคลื่อนเป็นธรรมชาติธรรมดา

การเห็นอนัตตาธรรม ไม่ต้องการเหตุผลใดๆ ของวิทยาศาสตร์ ไม่ต้องการให้เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์สมมติอะไรไว้ พัฒนาสมมติเหล่านั้น ได้อย่างไร

เพราะเมื่อใดที่สร้างกิจกรรมให้เด็กได้ใช้จิตเดิม จิตที่พ้นจาก อวิชชา (ความไม่รู้) สักวาบหนึ่ง เด็กบางคนที่มีอริยทรัพย์ติดจิต อาจ หยั่งเห็นเหตุปัจจัยที่ซ้อนๆ กันเป็นอินไตยตรงหน้าของเขา และที่ไม่ใช่ วิทยาศาสตร์อย่างแน่นอน แต่เป็นการบรรลุสัจธรรมที่ทำให้ผู้บรรลุเกิด ภูมิต้านทานทางจิตได้ฉับพลัน

เหตุที่เด็กๆ อาจไม่ใช่ทุกคนที่เห็นอนัตตาธรรมตรงหน้า เพราะ อริยทรัพย์ที่ติดปฏิสนธิวิญญานแตกต่างกัน นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมอาจ ทำให้เกิดความแตกต่างในการสร้างความคิดสร้างสรรค์ ที่สำคัญที่สุด บุพการีของเขาอาจขาดตถาคตโพธิสัทธา

ตถาคตโพธิสัทธาเป็นสิ่งมีเอง ทำงานเข้ากับอายตนะนิพพานที่มีอยู่เอง ขาดแต่กัลยาณมิตรที่จะชี้ทางให้เด็กๆ ได้ค้นพบสัทธาที่ซ่อนใน จิตของเขา

อานูภาพของพระนิพพานมีมากล้น เมื่อใดใครก็ตามเกิดความ สำนึกผิด เปลี่ยนจากมิจฉาทิฎฐิเป็นสัมมาทิฎฐิ อานูภาพแห่งพระนิพพาน ที่มีอยู่เองก็จะช่วยเขาได้ฉับพลัน นี่คือความอัศจรรย์ของพระนิพพาน

สิ ริ ว รุ ณ

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

(วันพ่อแห่งชาติ)

คำอุทิศ

ขอพลังอำนาจของอนัตตาธรรม
ที่แทรกอยู่ในทุกอักขระที่เป็นลายมือต้นฉบับ
อันถูกตั้งใจไว้เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิตา
ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
จงรวมพลังเป็นพลบัจจย
ให้ผู้อ่านได้เข้าใจ และเข้าใจอนัตตาธรรม
ที่ผลึกชีวิตแต่ละขณะของสรรพสัตว์และสรรพธรรมทั้งปวง
ขอพลังของอนัตตาธรรมจงรุ่งเรืองอยู่ในจิตของผู้อ่านทุกคนเทอญ

สารบัญ

อารัมภบท.....	๓
คำอุทิศ.....	๑๑
สารบัญ.....	๑๒
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (หนึ่ง).....	๑๗
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สอง).....	๑๙
ข้อแตกต่างระหว่างพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์.....	๒๒
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สาม).....	๒๔
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สี่).....	๒๗
เหตุที่ก่อการวิจัยสากล (in vitro experiment).....	๓๐
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ห้า).....	๓๒
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (หก).....	๓๔
การนิรโทษในนิยามของท่านพุทธทาส.....	๓๖
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (เจ็ด).....	๓๗
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (แปด).....	๓๙
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (เก้า).....	๔๑
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบ).....	๔๓
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบเอ็ด).....	๔๖
ความสำเร็จริฐของความเป็นมนุษย์.....	๔๙

❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบสอง)	๕๑
	ระบบปฏิบัติการของพุทธปัญญา	๕๔
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบสาม)	๕๖
	ระบบปฏิบัติการสร้างสุขโดยพุทธทัศนะ	๕๙
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบสี่)	๖๑
	ทฤษฎีความคิดจากตะวันตก (ภาษาสมมติล้วนๆ)	๖๔
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบห้า)	๖๖
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบหก)	๖๘
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบเจ็ด)	๗๒
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบแปด)	๗๖
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบเก้า)	๗๙
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบ)	๘๒
	พุทธธรรมจำแนกอุปสรรคของชีวิต (มาร)	
	ไว้ ๕ ประเภท	๘๕
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบเอ็ด)	๘๗
	ความสำคัญที่ต้องเข้าถึง “นิยาม”	๘๙
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบสอง)	๙๒
❖	องค์รวมของหลักการจากพุทธธรรม	
	และวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี	๙๕
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบสาม)	๙๗
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบสี่)	๙๙
❖	วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบห้า)	๑๐๑

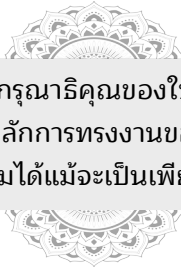
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบหก).....	๑๐๓
การปราบกิเลสชนิดสมุจเฉตพหวน.....	๑๐๖
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบเจ็ด).....	๑๑๐
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบแปด).....	๑๑๓
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบเก้า).....	๑๑๕
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สามสิบ).....	๑๑๗
❖ วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สามสิบเอ็ด).....	๑๒๐
❖ ภาคผนวกที่ ๑ : อริยสังคิบเหลี่ยม.....	๑๒๖
❖ ภาคผนวกที่ ๒ : รายชื่อหนังสือธรรมะ โดย สิริวิรุณ.....	๑๕๐

การสำนึกถึงความจริง ไม่เรียกว่าสาย
แม้ไม่คิดว่ากำลังทำผิด
ก็น่าจะลองวิธีคิดแยกกายของพุทธบ้าง
สังคมไทยกำลังต้องการผู้นำที่มีสัมมาทิฐิ
นี่คือความขาดแคลนอย่างยิ่งของการพัฒนาเพื่อสันติภาพ

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์-

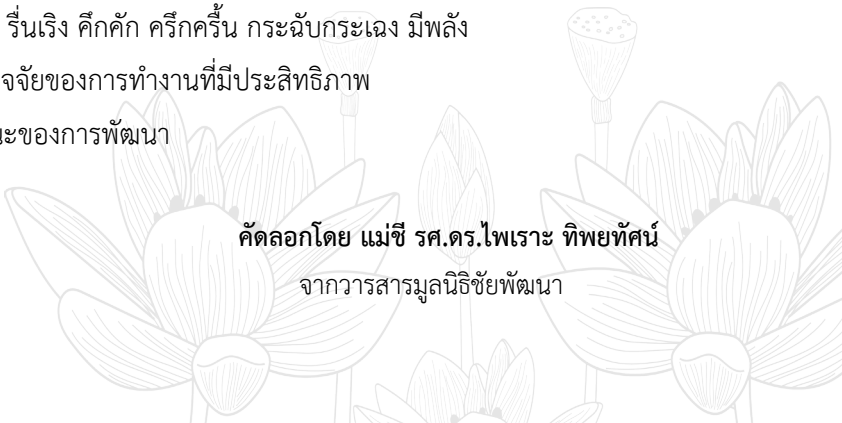

การสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ ๙ คือ
การพยายามถอดรหัสหลักการทรงงานของพระองค์ท่าน ๒๗ ข้อ
และดำเนินรอยตามได้แม้จะเป็นเพียงข้อเดียวก็ควรทำ

๑. ชื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน
๒. อ่อนน้อมถ่อมตน
๓. ความเพียร
๔. รู้ รัก สามัคคี
๕. ทำเรื่อยๆ แบบสังฆทาน
๖. มีความสุขในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น
๗. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
๘. ระเบิดจากข้างใน
(นี่คือ คาถาอัสสชิ)
๙. ทำตามลำดับขั้น
๑๐. ภูมิสังคม
๑๑. องค์กรรวม
๑๒. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
๑๓. ขาดทุนคือกำไร
๑๔. ปลุกป่าในใจคน
๑๕. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
๑๖. อธรรมปราบอธรรม
๑๗. ประโยชน์ส่วนรวม
๑๘. การพึ่งตนเอง
๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง
๒๐. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
๒๑. แก้ปัญหาที่จุดเล็กๆ
๒๒. ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย
๒๓. การมีส่วนร่วม
๒๔. พออยู่พอกิน
๒๕. บริการรวมที่จุดเดียว
๒๖. ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น กระฉับกระเฉง มีพลัง
เป็นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
๒๗. ชัยชนะของการพัฒนา

คัดลอกโดย แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์

จากวารสารมูลนิธิชัยพัฒนา

“ผู้มีวิชา มักเห็นว่า มนุษย์เก่งกว่าธรรมชาติ
เพราะสามารถควบคุม ตัดต่อ ตบแต่ง ธรรมชาติได้
ผู้มีสติปัญญา รู้ว่า ความยิ่งใหญ่ยังคงเป็นธรรมชาติ
แต่บางที่เขาก็ลืมไปว่า
ธรรมชาติที่แท้จริง คือ กายใจของเขาเอง
ถ้าเขาประจักษ์ธรรมชาติภายในของตน
เขาจะปฏิรูปธรรมชาติภายใน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ กิพยัทศน์

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริจรุณ (หนึ่ง)

ย้อนรำลึกถึงอดีตของตนเองขณะถูกอุปโลกน์เป็นนักวิชาการของสังคมไทย ไม่ใช่ของง่ายที่จะยอมรับมีจรรยาภิกษุของตนเอง ดิฉันต้องทำภาวนาอยู่เป็นสิบปี จึงจะมีโอกาสค้นพบความเป็นอัตตานุภิกษุด้วยตนเอง

เพราะจังหวะและโอกาสทำให้ถูกผลักดันเป็นครีมนักวิชาการอ่านเฉพาะตำราภาษาอังกฤษ ทั้งตำราและวารสารการวิจัย

รวมถึงถูกรอบบงำวรรณะทางความเชื่อ ที่อ่านเอาความเฉพาะวารสารวิจัยชิ้นหนึ่ง ส่วนมากมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนจากยุโรปหรือเอเชียถือเป็นเอกสารงานวิจัยชั้นรอง

หลักการสร้างพุทธปัญญาจากการศึกษา ๓ อย่าง (ไตรสิกขา) คือ ทาน ศีล ภาวนา จึงเริ่มแยกโยนิโสมนสิการเชิงพุทธออกจากวิทยาศาสตร์ และค้นพบว่า มี ๔ แนวคิดที่จำเพาะพิเศษเฉพาะนักปฏิบัติธรรม

(หนึ่ง) คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เป็นการมองทุกสรรพสิ่งเป็นสองด้าน ในขณะที่โลกาภิวัดน์เน้นเฉพาะคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ โยนิโสมนสิการเชิงพุทธข้อนี้ ทำให้เป็นอิสระจากความเป็นแบรนด์ โดยเฉพาะแบรนด์ระดับไฮโซ ทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรม

(สอง) คุณ โทษ ทางออก สิ่งใดที่มีคุณ เงามของมันคือโทษ ทางออกย่อมมีอยู่ถ้าตั้งใจเกี่ยวกับโยนิโสมนสิการข้อนี้ ตัวอย่างเช่น คุณของ AI มีมาก โทษของมันเป็นเงาแห่งความไม่รู้อันมหาศาล ทำให้ผู้คนติดตามความสะดวก ความสบาย โดยลืมไปว่าของฟรีไม่มีในโลก

(สาม) ความเป็นเช่นนั้นเอง คือทุกอย่างต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่เป็นนิจ คุณประโยชน์ของโยนิโสมนสิการเชิงพุทธข้อนี้คือ การเห็นบุญคุณของมนุษย์ที่ต้องทำงานส่งต่อกัน เพื่อผลิตสินค้าที่เป็นปัจจัย อำนวยความสะดวกสบาย

(สี่) ปัจจุบันขณะ เป็นการเน้นย้ำชีวิตมีอยู่ขณะเดียว ต้องรู้ทัน ขณะอารมณ์แต่ละขณะ แต่โลกาภิวัตนถือว่าเวลาเป็นสากล เดินเท่าๆ กัน ทุกช่วงเวลา ทำให้มนุษย์เคยชินและยอมรับว่าหนึ่งวันมี ๒๔ ชั่วโมง ต้องทำงาน ต้องทำกิจส่วนตัว ต้องพักผ่อนอย่างละ ๘ ชั่วโมง จากการยอมรับกลายเป็นอุปนิสัย ทำให้พร้อมที่จะเดินตามหลักจิตวิทยา ของซิกมันด์ ฟรอยด์ และหมดหนทางที่จะพบความเป็นปัจจุบันขณะ ของชีวิตของตนเอง

(๑๕ ก.ย. ๖๖)

รู้ทันการตีข่าวต้องเป็นบวกต้องเป็นลบ
เห็นแต่เหตุปัจจัยที่เคลื่อนตามกฎของอนัตตารธรรม
นี่คือความไม่ประมาทขณะเสพข่าว

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สอง)

ขณะที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงเริ่มเปิด เพื่อให้ผู้ต้องการเป็นบัณฑิตในสาขาที่ตนชอบ มีโอกาสซื้อตำราสังคมศาสตร์ไปอ่าน โดยไม่ต้องมานั่งเรียนดุษฎีบัณฑิตอื่น ๆ

มีการระดมแปลตำราวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เป็นภาษาไทย ฉบับโรเนียวออกมาขายราคาถูกเป็นจำนวนมาก

ดิฉันจึงมีโอกาสอ่านและจับเนื้อเรื่องวิชาต่างๆ ของสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะวิชาเศรษฐศาสตร์ วิชานี้เกิดขึ้นหลังช่วงเวลาที่ดีฉันสำเร็จปริญญาเอก

หลังศึกษาหลายวิชาของสังคมศาสตร์จากตำราภาษาไทยที่แปลมาจากตำราภาษาอังกฤษ จึงค้นพบว่า แก่นของวิชาสังคมศาสตร์ คือ การนำแก่นของปรัชญาวิทยาศาสตร์ไปปรับใช้ โดยเฉพาะมีการนิยามให้มนุษย์เป็นสัตว์เศรษฐกิจ สัตว์สังคม สัตว์การเมือง และอื่นๆ ทั้งหมด เป็นการติดป้ายนิยามใหม่ ๆ ให้มนุษย์ ทำให้ชาวบ้านที่ไม่รู้สักรู้สึกว่าได้ถูกติดป้ายนิยามใหม่ ๆ กลายเป็นคนล่าหลังไปโดยปริยาย

ต่อมา มีการรับมนุษย์เข้าไปทำงานตามขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตสินค้า ตัวอย่างเช่น แต่ละคนมีหน้าที่เฉพาะในการผลิตกางเกงยีนส์หนึ่งตัว แม้ทำงานเป็นสิบปีก็ไม่อาจตัดเย็บกางเกงยีนส์ได้ทั้งตัว เพราะมีหน้าที่เฉพาะต้องทำ ยังทำให้มนุษย์ใช้ขั้นตอนที่ตนรับผิดชอบเป็นความดีความชอบ ส่วนขั้นตอนที่ไม่ใช่หน้าที่โยนให้เป็นความผิดของคนอื่น

การยึดขั้นตอนของการทำตามหน้าที่ การจับผิดผู้ทำเกินหน้าที่
เกินขั้นตอนจึงเกิดขึ้น

อานิสงส์เชิงบวก คือ เกิดอาชีพเฉพาะ ประสบการณ์เฉพาะ
ความชำนาญเฉพาะ

อานิสงส์เชิงลบ คือ การที่สังคมไทยมองดูปัญหาที่เกิดขึ้น
ตรงหน้า โดยไม่เข้าไปร่วมแก้ไขหรือให้ความร่วมมือ ติดอุปนิสัยธุระมิใช่
ซึ่งเป็นเรื่องทำลายอานิสงส์ของจาละและรู้จักสามัคคีให้หมดสิ้น

ดิฉันเป็นนักวิจัยวิทยาศาสตร์ รู้ซึ่งถึงจุดอ่อนของขั้นตอนต่างๆ
ของการวิจัย ที่ถูกเสนอเป็นโครงการวิจัยเพื่อของบประมาณจากรัฐบาล

อุปนิสัยของนักวิจัย คือ มองเห็นข้อเท็จจริงขณะทำวิจัยจำนวนมาก
แต่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่คาดการณ์ไว้ในโครงการวิจัย นักวิจัยจึงจำต้อง
ละเลย เมินเฉย ข้อเท็จจริงที่พบเห็นตรงหน้า แต่กลับเสาะหาข้อเท็จจริง
ที่ได้นำเสนอไว้ในโครงการวิจัยเท่านั้น

อุปนิสัยของนักวิทยาศาสตร์ คือ มองไปข้างหน้า มีอคติเต็มที
แสวงหาเฉพาะสิ่งที่ตนสนใจเท่านั้น และยังไม่ยอมจดบันทึก ยังไม่กล้า
รายงาน ข้อเท็จจริงทั้งหลายทั้งปวงลงในกระบวนการวิจัยอีกด้วย

อคติของนักวิจัยสร้างสมอุปนิสัยที่มองข้ามความจริง แสวงหา
แต่สิ่งที่ตนสนใจเท่านั้น

นับว่าเป็นเหตุหนึ่งของการสร้างแบรนด์ของสินค้า

จุดอ่อนของมนุษย์คือ เมื่อปลงใจรักสิ่งใดแล้ว จะสู้เพื่อให้ได้มา ซึ่งสิ่งนั้น

คนที่มีจุดอ่อนจึงเป็นทาสโง่เขลาและประสาสัมพันธ้อย่าง ง่ายตาย

แบรนด์ของสินค้าเชิงรูปธรรมและนามธรรมกลายเป็นนวัตกรรม และคำนิยามสฤทธ เพื่อให้ผู้บริโภคยินดีจ่ายแพง แต่ต้องการเป็นเจ้าของ แปรนตินั้นๆ

ดิฉันเป็นเด็กยุคคลองต้องทำทุกอย่างด้วยมือตนเอง และจะทน ไม่ได้ถ้าเผชิญกับปัญหาตรงหน้าอย่างฉับพลัน ตัวอย่างเช่น เมื่อไปถึง ภาควิชาเป็นคนแรก เห็นสายน้ำไหลจากตึกเจ็ดชั้นลงมาที่ถนน ดิฉัน ไม่อาจทนให้เป็นหน้าที่ของนักการ ต้องพยายามหยุดการไหลของน้ำให้ได้ก่อน

สิ่งเหล่านี้มีคุณูปการแก่ตนเองเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ดิฉันสามารถ ทนฟังข่าวการระบาดของโควิด-๑๙ การล็อกดาวน์และอื่นๆ ในเวลา ๓ ปี โดยไม่ตระหนกตาม ไม่ล้างมือ ไม่ฉีดวัคซีน ฯลฯ แม้จะถูกกระทบจาก สังคมโดยองค์กรรวมก็ไม่ถือสา เพราะรู้ว่าผู้คนส่วนมากเป็นทาสผู้ภักดี ต่อข้อมูลวิจัยของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(๑๕ ก.ย. ๖๖)

บทเสริบ

ข้อแตกต่างระหว่างพุทธศาสตร์และวิทยาศาสตร์

เราเติบโตและแวดล้อมด้วยบรรยากาศของวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี แต่ทว่าอยากจะช่วยโลกโดยปฏิรูปและปฏิวัติจิตให้มีเอกลักษณ์ของ พระโสดาบัน ต้องเข้าใจทั้งพุทธธรรมและวิทยาศาสตร์ให้ถึงแก่น

๑. พุทธธรรม สนใจความรู้สึกว่าเป็นรสแห่งสัจจะ (หน้าที่ของจิต)
วิทยาศาสตร์ สนใจสนามแม่เหล็กไฟฟ้าว่าเป็นรสแห่งสัจจะ (สมบัติของสสาร)
๒. พุทธธรรม มุ่งเน้นความเป็นอัจฉริยะของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
ธรรมดา
วิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นความเป็นอัจฉริยะของสารบริสุทธิ์
เซมิคอนดักเตอร์ (IC chip)
๓. พุทธธรรม มองดูพฤติกรรมของมนุษย์ตามกฎแห่งกรรม (บุพกรรม)
วิทยาศาสตร์ มองดูพฤติกรรมของมนุษย์ตามกฎของจิตวิทยา
ของซิกมันด์ ฟรอยด์
๔. พุทธธรรม เน้นศรัทธาแห่งการรักษาศีลอย่างเข้มข้น
ซึ่งก็คือพระธรรมวินัย
วิทยาศาสตร์ เน้นศรัทธาแห่งการจินตนาการตามหลัก
คณิตศาสตร์

๕. พุทธธรรม เน้นเจตนาว่าบริสุทธิ์ หรือตั้งใจเบียดเบียน
วิทยาศาสตร์ เน้นการผิดมาตรฐาน ผิดกฎ ผิดกติกา ผิดกฎหมาย
(แม้จะไว้เจตนาจะทำผิดก็ตาม)
๖. พุทธธรรม มองดูสรรพสิ่งด้วยความคิดแยกคายแบบองค์รวม
วิทยาศาสตร์ มองดูสรรพสิ่งด้วยความคิดแยกส่วน ลดทอน
อย่างที่สุด
๗. พุทธธรรม เน้นการปฏิบัติธรรมเพื่อป้องกัน ปร่าบ และกัน
อวมงคลทั้งปวง เป้าหมายเพื่อดับทุกข์ทั้งปวงด้วยตนเอง
วิทยาศาสตร์ เน้นการวิจัยเพื่อป้องกัน และเบี่ยงเบนอวมงคล
ทีละอย่าง และให้ทำประกันภัยเพื่อความไม่ประมาท ต้อง
ไล่ทำไล่ตาม ฯลฯ
๘. พุทธธรรม เห็นว่าความฉลาดคือ นิรามิสสุข ภิกษุผู้รักษา
พระธรรมวินัยเข้มข้นจนเป็นพระอรหันต์ คือผู้รู้แจ้งโลก
จบกิจแห่งการศึกษา มีชีวิตเพื่อช่วยผู้อื่น และมีความสุขเป็น
ปัจจุบันขณะ
วิทยาศาสตร์ เห็นว่าความฉลาดคือ สามิสสุข ผู้ที่ร่ำรวยมี
ทุกอย่างตามใจปรารถนา มีชีวิตเพื่อพิชิตกินเนสส์บุ๊ก และ
มีความสุขเมื่อถูกปรบมือ กด Like ได้รางวัล ได้รับการยกย่อง
เชิดชู (ความสุขจากการต้องรอคอย)
๙. พุทธธรรม เน้น สติ สัมปชัญญะ สมาธิ ปัญญาญาณ
(ปฏิสัมภิทาญาณ)
วิทยาศาสตร์ เน้น สมาธิ สติ ปัญญาโลก และความเชี่ยวชาญ
เฉพาะทาง

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สาม)

ขณะที่แม่เหล็กไฟฟ้ากำลังเป็นหัวข้อเด่น (เมื่อศตวรรษที่ผ่านมา) ฆณะนั้นงานวิจัยของนักวิทยาศาสตร์แยกเป็นสองประเภท

(หนึ่ง) กลุ่มที่ศึกษาสารว่าเป็นอนุภาค ใช้ทฤษฎีเทอร์โมไดนามิกส์ และเป็นเหตุทำให้เกิดวิชาเคมีว่าด้วยศักยภาพที่สารจะทำปฏิกิริยาเคมีเพื่อได้สารใหม่ ไม่ว่าจะอย่างไรการได้สารตัวใหม่ต้องแลกมากับการเพิ่มขึ้นของความแปรปรวนของธรรมชาติ เช่น ไอร้อนปล่อยออกจากปล่องน้ำร้อน มลพิษที่ไหลลงแม่น้ำหรือลงสู่แผ่นดิน

(สอง) กลุ่มที่ศึกษาสารว่าเป็นคลื่น ใช้ทฤษฎีคลื่นของแมกซ์ แพลงค์ ผลสุดท้ายทั้งสองสายการวิจัยถูกรวมเป็นหนึ่ง โดยกฎแห่งความไม่แน่นอนของไฮเซนเบิร์กที่ใช้ทฤษฎีประนีประนอม

สรุปคือ ถ้าจะศึกษาสารในฐานะคลื่น ต้องใช้สมบัติของอนุภาคควบคู่กัน

เราจึงรู้จักสารตัวเดียวกันทีละครึ่ง อุปมาตรงตัวกับกลางวันมีแสงแดด โอกาสของชีวิตเกิดขึ้นเรียกว่าสัตว์กลางวัน ตกกลางคืนเป็นเรื่องเงาสะท้อนของแสงจันทร์ สัตว์กลางคืนก็เกิดขึ้น

มนุษย์จึงเป็นสัตว์ประหลาด ที่อาจแปลงตนเองเป็นได้ทั้งสัตว์กลางวันหรือกลางคืน ที่ประหลาดกว่านั้นคือ ณ ที่เดียวกัน กลางวันไม่กลัวจึงทำกิจกรรมได้ แต่บางคนกลับกลัวกลางคืนต่างๆ ที่ยังอยู่ในบ้านของตนเองอย่างเดิม

อิทธิพลจากการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์เช่นนี้ ทำให้ดิฉันถูกฝึกให้เป็นตนเอง แม้จะมีสองลัทธิสองโครงการวิจัยกำลังแข่งกัน ดิฉันก็ต้องพยายามอ่าน หาข้อมูลให้มาก และสุดท้ายต้องรับผิดชอบการตัดสินใจของตนเอง

ปรัชญาการฝึกฝนและอบรมให้วิจัย และลงความเห็นเป็นตัวเอง ทำให้ต้องวิจัยอยู่ร่ำไป กลายเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

เมื่อเข้ามาปฏิบัติธรรม เกือบทุกสายกรรมฐาน นักปฏิบัติมักจะเชื่อกรรมฐานที่ตนฝึกฝนอยู่ว่าเหนือกว่ากรรมฐานสายอื่นๆ นอกจากนี้ อ้างว่าทำตามคำครูบาอาจารย์ การฝึกสอนเช่นนี้ทำให้นักปฏิบัติธรรมจะเชื่อฟังคำอาจารย์

ในขณะที่ดิฉันถูกฝึกให้ตั้งคำถาม ทำไมจึงต้องทำเช่นนี้เช่นนั้น การถามเอาคำตอบจากอาจารย์ฝึกกรรมฐานจึงกลายเป็นความไม่เคารพ หรืออวดดีไปโดยอัตโนมัติ

การเข้าใจปรัชญาการทำวิจัยในห้องทดลอง (*in vitro experiment*) ว่าแตกต่างจากการทำวิจัยในภาคสนาม (*in vivo experiment*) เป็นเหตุหลักที่ทำให้ดิฉันสามารถแยกการทำงานของสมองและการทำงานของจิตออกจากกัน

(หนึ่ง) สมมติฐานที่ใช้มองธรรมชาติต่างกัน วิทยาศาสตร์เชื่อมั่นว่าถ้ารู้จักรูป (หรืออะตอม) อย่างดีแล้ว ก็อาจควบคุมชีวิตได้อย่างดีด้วย ส่งผลให้วิทยาศาสตร์เชื่อเรื่องสารสื่อประสาททั้งหลาย สารเสพติด และหลักจิตวิทยาของฟรอยด์

(สอง) ในขณะที่นักปราชญ์โบราณเชื่อเรื่องจิต และให้สมมติฐาน การมองธรรมชาติเป็น ๕ นิยาม ที่มีผลมากที่สุดคือ จิตเดิม จิตภายใต้ เจือปนสมมติ เชื่อเรื่องกรรมและการเหนือกรรม และคิดว่าจิตมีอำนาจ เหนือรูป เหนือร่างกาย เหนือการควบคุมของสารสื่อประสาททั้งปวง

เมื่อแยกความเชื่อระหว่างนักวิทยาศาสตร์ที่เชื่อเรื่องคลื่นแม่เหล็ก ไฟฟ้า กับความเชื่อเรื่องจิตของนักปราชญ์โบราณได้แล้ว จึงไม่ยากที่จะ เห็นความแตกต่างระหว่างงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และงานวิจัยทางจิต

ทั้งสองกระบวนการ มีประโยชน์และมีเอกชนลักษณะเป็นตัว ของตัวเอง ผู้วิจัยต้องแยกเหตุปัจจัยของศาสตร์ทั้งสองให้ขาดจากกัน

โดยเฉพาะพระพุทธเจ้าท่านเน้นย้ำความสำคัญของปัจจุบันขณะ ของชีวิต ที่จะต้องรู้ทันต้นตอสามประการ เมื่อต้นตอเกิด เวลา ก็จะ เกิดตาม

เหตุปัจจัยที่รวมกันเป็นขณะเรียกว่า อนัตตาธรรม เป็นเรื่อง ที่สามารถใช้เหตุปัจจัยจากโลกาภิวัตน์มาทำเป็นกิจกรรมสอนแม้แต่กับ เด็กเล็กๆ อนัตตาธรรมที่หยั่งรู้ด้วยจิต คือภูมิฐานทานทางจิตที่วิเศษที่สุด

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สี่)

เหตุผล โดยเฉพาะ Scientific rationality ไม่ใช่เรื่องของตรรกะ

ตรรกะ (Logics) คือการใช้ตัวเลขหรือคณิตศาสตร์สร้างตรรกะ ถ้าเมื่อใด ผู้ใดเกิดเข้าใจและเข้าใจว่า ตัวเลขทุกชนิดเป็นสมมติ ถึงจะมีประโยชน์สุดคำหนึ่ง คือทำให้เกิดวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี และต่อมาทำให้เกิดความรู้สากล กติกาสากล แต่ตัวเลขทุกตัวคือสมมติเกี่ยวกับรูปเท่านั้น

สรุป เข้าใจและเข้าใจตัวเลขได้ก็น่าจะบรรลุธรรมได้ เพราะจะทะลุโลกกว่า วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีเป็นแค่สมมติศาสตร์ชนิดหนึ่ง

เหตุผลของปรัชญาวิทยาศาสตร์ รวบรวมมาจากข้อมูลที่ทดลองมาจากเซลล์เดี่ยว (single cell) เช่น *Escherichia coli*, *yeast* หรือ สหรัยบางชนิด

ต้องยอมรับว่า พืชและจุลินทรีย์ถูกนำมาเป็น protocell เป็นเสมือนบรรพบุรุษของสัตว์ทุกชนิดรวมทั้งคน นิยมเรียกความเชื่อมโยงของสรรพชีวิตร้อยต่อกัน ด้วยทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตของชาร์ลส์ ดาร์วิน

แต่พุทธศาสนาสืบต่อมาจากปรัชญาโบราณ โดยมีพราหมณ์เป็นอาจารย์ของเจ้าชายสิทธัตถะ และเป็นปรัชญาตะวันออกที่เน้นเรื่องจิต เป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง

จิตเดิมมีอำนาจเหนือรูปหรือร่างกาย ถ้าปราศจากอวิชชา จิตจะมีความเร็วเหนือกว่า แสง สี เสียง ที่เป็นต้นบทของแม่เหล็กไฟฟ้า นับไม่ถ้วนเท่า ความเร็วของจิตมนุษย์ เร็วสุดค่านึงค่านวม

เมื่อกล่าวถึงการนิยามธรรมชาติ เมื่อใช้จิตเป็นใหญ่จะพบว่า พืช และจุลินทรีย์มีแค่อดุนิยาม พิชนิยาม กรรมนิยาม (ตรงกับทฤษฎีเทอร์โมไดนามิกส์ของนักวิทยาศาสตร์) แต่ถ้าเป็นสัตว์ เช่น มดหนึ่งตัวจนถึงช้าง และคน จะเพิ่มจิตตนิยามและธรรมนิยามอีกสองนิยาม

การทดลองและวิจัยของนักวิทยาศาสตร์จึงอาจอุปมาใช้ได้กับพืช จุลินทรีย์ และสิ่งไร้ชีวิต (ถ้ามีชีวิตก็ต้องใช้เซลล์เจอร์ของ somatic cell ซึ่งจะ differentiate เป็นตัวชีวิตนั้นๆ ไม่ได้)

สรุป เหตุผลของวิทยาศาสตร์จึงมักใช้ได้ผลดีในห้องทดลอง แต่ถ้ามาใช้กับชีวิตจริงในภาคสนาม เช่นในนาข้าว จะต้องมีการปรับแก้มากมาย การใช้เหตุผลของวิทยาศาสตร์กับการเกษตร จึงเป็นธรรมดาที่ต้องล้มระบบเกษตรดั้งเดิม และนั่นคือการเกษตรเชิงเดี่ยวที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์เข้าไปประกอบทุกขั้นตอน

เหตุผลที่หนึ่ง เรียกว่า การนิรนัย (deduction)

การนิรนัยเป็นจุดแข็งของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เป็นการนำทฤษฎีของนักวิทยาศาสตร์มาทำเป็นหลักการ แทนด้วยสมการและตัวคงที่ เช่น กำหนดให้ความเร็วของแสงคือสามแสนกิโลเมตรต่อวินาที มีค่าคงที่อื่นๆ ที่ต้องใช้ตัวเลข (ตรรกะ) และต้องจำให้ได้ด้วย โดยเฉพาะตัวคงที่ที่อ้างบ่อยๆ เช่น Avogadro's number ฯลฯ

สรุป ถ้าจำตัวคงที่เหล่านี้ไม่ได้ ก็ใช้การนิรนัยไม่ได้ และถ้าเป็นผู้เรียนก็มักจะสอบวิชาฟิสิกส์ เคมี วิชาที่ต้องอาศัยการคำนวณ ที่สอบในห้องสอบไม่ได้ และมักจะพาลเกลียดวิชาวิทยาศาสตร์ไปอีกด้วย

เหตุผลที่สอง เรียกว่า อุปนัย (induction)

การอุปนัยเป็นจุดแข็งของวิทยาศาสตร์ที่เกิดจากการยอมรับมากกว่าศตวรรษแล้วว่า คนทุกคนจะมีเมแทบอลิซึมอย่างเดียวกัน เมื่อถูกบอกให้เชื่อแต่ต้น ในที่สุดจะได้ภาษาวิทยาศาสตร์ที่กลายเป็นความรู้สากล ตัวอย่าง กินอาหารให้ครบ ๕ หมู่ ออกกำลังกาย นอนให้เพียงพอ โดยที่คนส่วนมากแค่ท่องจำ แต่ไม่รู้รู้ว่าอาหารแต่ละมื้อที่ตนกินมีองค์ประกอบครบ ๕ หมู่หรือไม่

ในที่สุดมาถึงจุดที่นำการรักษาตัวเดียวรักษาได้ตั้งแต่คน พิษสัตว์ เช่น ยาปฏิชีวนะ ยาแก้ปวด ยาต่างๆ เกิดขึ้นได้เพราะความเชื่อเรื่องการวิจัยในห้องทดลองแท้ๆ และคนส่วนมากยินดีที่จะเชื่อเรื่องคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในอะตอม แต่ไม่สนใจจะแยกศาสตร์ทั้งสองประเภทเป็นคนละศาสตร์ ศาสตร์ทั้งสองประเภทมีประโยชน์ทั้งคู่ ถ้าใช้ให้ถูกต้องสมควรธรรม (ถูกต้องตามนิยาม)

การอุปนัยกลายเป็นเหตุผลหลักของสังคมศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์ การบริหาร การจัดการ การธนาคาร การค้า การเมือง ในที่สุดทุกคนกลายเป็นทาสของการอุปนัยโดยมิได้รู้ว่า นี่คือเหตุผลชนิดหนึ่งไม่จำเป็นต้องยอมรับขนาดเป็นทาส

บท เสริม

เหตุที่ก่อการวิจัยสากล (*in vitro experiment*)

ความรู้สากลนิยมเรียกว่า วิชา

การมีวิชาทำให้เกิดความคุ้นเคยกับความเป็นคู่ (ทวิภาวะ)

เริ่มต้นด้วยการยอมรับแรงแม่เหล็กไฟฟ้ามีอยู่ในอะตอม

อะตอมเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสสาร (ธาตุ สสารประกอบต่างๆ)

การพัฒนาวิชา ต้องยอมรับคณิตศาสตร์เป็นฐานของกติกาสากล

มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์รวมของกติกาสากล และผู้เลื่อมใสใน
นิยามชนิดเดียวกัน (เช่น นิยามของฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา เป็นต้น)

เมื่อผู้รู้ร่วมกันก่อทุกข์ หลัการ แนวความคิด ตลอดจนการ
บริหารจัดการระบบการวิจัยในห้องทดลองตรงกัน

ผลงานจากการวิจัยจึงมีพลังของกติกาสากลกำกับ

นักวิทยาศาสตร์สนใจตัวอย่างที่เป็นความผิดปกติ เช่น เป็นโรค
พยาธิ เป็นความแก่ เป็นความตาย

ความเจ็บ ความแก่ และความตาย ล้วนเป็นอกุศลมูลของ
พุทธธรรม

เมื่อจะประยุกต์กับคนปกติ จึงต้องนำสถิติเข้าไปกำกับ

ความรู้สากลจึงถูกเลื่อมใส โดยมนุษย์ที่มีอกุศลมูลตรงกัน หรือ
มนุษย์ที่หลงในสถิติ

บุคคลใดรู้วิธีป้องกันการเกิดขึ้นของอกุศลมูลในจิตตน

บุคคลใดเข้าใจจังหวะและโอกาสการเกิดขึ้นจริงของสถิติ

แค่เข้าใจสองข้อนี้ ก็ไม่มีข้อมูลจากการวิจัยชนิดใดจะทำให้
กุศลมูลของเขาหวั่นไหวได้

เขาผู้นั้นแหละที่จะวางใจเป็นกลางในข้อมูลที่อ้างมาจากทุกงาน
วิจัยระดับกติกาสากล

หลงอยู่แต่คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ทั้งรูปคลื่นและอนุภาค)

คอยปรับข้อมูลให้ทันโลกทันเหตุการณ์

โดยรู้ไม่ทันตัวกูของกูที่กำลังเกิดกำลัง

แค่นี้คือความประมาทอย่างถึงพร้อม

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ห้า)

การสรุปนัย (generalization) เป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่พบกระจายในโลกออนไลน์ เป็นพาดหัวข่าว ตีข่าวในคลิปต่างๆ

การสรุปนัย เป็นสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์มิได้ให้ความสำคัญ มันคือการนำข้อเท็จจริงอันหนึ่ง มาสรุปเป็นจินตนาการสุดกว้าง แต่การสรุปนัยกลับถูกใช้กว้างขวางในโลกสังคมศาสตร์แทบทุกสาขาอาชีพ

แม้แต่การที่ยอมรับว่า DNA เป็นที่ตั้งของพันธุกรรม ถูกถ่ายทอดรหัสบนยีนด้วย mRNA และนำไปแปลรหัสเป็นโปรตีน ด้วยความช่วยเหลือของ tRNA เช่นนี้ ยังถูกเรียกว่า Central Dogma of Living Cell (Dogma หมายถึงความเชื่อถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั่นเอง)

สิ่งที่ปรากฏคือ นักสังคมศาสตร์ทุกสาขากลับเชื่อกระบวนการ Central Dogma มากยิ่งกว่านักวิทยาศาสตร์ และการสรุปนัยกลายเป็นเหตุผลหนึ่งของวิทยาศาสตร์อย่างเหลือเชื่อ

การพาดหัวข่าว การตีข่าว แทบทุกประเด็น เป็นเรื่อง dogmatic issue แต่มันกลับเป็นหัวใจของอาชีพออนไลน์แทบทุกประเภท

อันที่จริงการสรุบนัยย่อมมีคุณและโทษ รวมถึงทางออกย่อมมีอยู่
นี่คือโยนิโสมนสิการเชิงพุทธ และไม่มีในปรัชญาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์
เป็นศาสตร์แห่งอคติ พยายามมองหาแต่ข้อมูลที่สนับสนุนเป้าหมายที่
ตั้งไว้ ลืมไปว่าในเงาของเป้าหมาย ภัยจากความเชื่อตรงกันข้ามย่อมมีอยู่
พุทธธรรมซาบซึ้งคุณและโทษของสรรพสิ่ง จึงหาทางออกกว้างๆ คือ
ทางสายกลาง นั่นคือระวางอย่าใช้การสรุบนัยอย่างสุดโต่ง

(๑๗ ก.ย. ๖๖)

พุทธธรรมสอนว่า มนุษย์ สัตว์ พืช ล้วนมีแผ่นดินเป็นมารดา
แม่พระธรณี คือสิ่งมีจริง เป็นพลังที่ไร้อคติ
ไม่ใช่พลังบวกพลังลบแบบพลังแม่ภาษาคน
พระราहुล (โอรสของเจ้าชายสิทธัตถะ) น้อมพลังของแผ่นดิน
ที่ไม่เคยหวั่นไหวกับพลังบวกพลังลบของโลก
ความหนักแน่นของจิตดุจแผ่นดิน ทำให้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (หก)

ธรรมเนียมของชีวิต ภาษาบาลีคือ นวโกวาท มักเป็นประเด็นหลัก ที่ดิฉันเลือกมาเป็นหัวข้อธรรมอธิบายให้ฝรั่งต่างชาติ ซึ่งส่วนมากเป็น คริสต์หรือไม่มีศาสนา ระหว่างช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๕๐

ทุกหัวข้อได้รับความสนใจและไต่ถามว่า คัมภีร์ของพุทธธรรม มีความละเอียดขนาดนี้เขี้ยวหรือ ตัวอย่างเช่น ถ้าอยากเป็นที่รักจะทำอย่างไร อยากปลอดภัย อยากสมปรารถนาทุกเรื่อง ควรทำอย่างไร เป็นต้น

ครั้งใดก็ตาม กาลามสูตร ๑๐ ถูกหยิบยกหัวข้อและยกตัวอย่างง่ายๆ ว่าอยู่รอบวิถีชีวิตอย่างไร หัวข้อนี้นับเป็นสุดยอดที่ผู้ฟังจะฟังอย่าง สัมมหายใจ ถือว่าเป็นที่สุดของพุทธปรัชญาอีกด้วย

ต่อไปนี้จะลอกเฉพาะหัวข้อทั้งสิบของกาลามสูตร ๑๐ มาไว้ ผู้อ่านสามารถใช้ทุกหัวข้อไตร่ตรองว่าอยู่ตรงใดของวิถีโลกาภิวัตน์

๑. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยการฟัง (เรียน) ตามกันมา (อนุสฺสเวน)
๒. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยการถือสืบๆ กันมา (ปรมฺปราย)
๓. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยการเล่าลือ (อิตฺทิกิราย)
๔. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยการอ้างตำรา (ปิฎกสมฺปทาเนน)
๕. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยตรรกะ (ตกฺกเหตุ)
๖. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยการอนุমান (นยเหตุ)

๗. จงอย่าปลงใจเชื่อ โดยคิดตรงตามแนวเหตุผล
(อาการปริวิตกเกิน)
๘. จงอย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน
(ทฤษฎีนิชฌานกษนติยา)
๙. จงอย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ
(ภาพพรูปตาย)
๑๐. จงอย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่าท่านสมณะนี้เป็นครู
ของเรา (สมโณ โน ครูติ)

เมื่อใดท่านทั้งหลายรู้ด้วยตนเองดีแล้ว ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้เป็นโทษ วิญญูชนติเตียน ใครยึดถือไปปฏิบัติล้วนถึงแล้วอัน กิจมีใช้ประโยชน์ เกื้อกูล เพื่อพันทุกข์ ท่านพึงละเสีย

เมื่อใดท่านทั้งหลายรู้ด้วยตนเองดีแล้ว ธรรมเหล่านี้เป็นกุศล ธรรมเหล่านี้ไม่มีโทษ วิญญูชนสรรเสริญ เมื่อปฏิบัติอย่างถ้วนถึงดีแล้ว จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ เกื้อกูล เพื่อความสุข เมื่อนั้นพึงปฏิบัติธรรม เหล่านี้เถิด

บทสรุป

การนิรทุกข์ในนิยามของท่านพุทธทาสภิกขุ

คือ สะอาด สว่าง สงบ (คำไทยที่เป็นไวยากรณ์ของพระนิพพาน)

สะอาด เป็น *สภาวะธรรม* ที่รู้ซื่อๆ ทุกสิ่งตรงหน้าที่เรียกว่ารูป ฌ ขณะที่จะเห็นซื่อๆ ทุกรูปตั้ง เรียง วาง อย่างเป็นระบบ ดูไร้ระเบียบ เพราะทุกรูปมาจากเหตุปัจจัยจำนวนมาก (อจินไตย) มาวางตรงหน้าตามกฎธรรมชาติธรรมดาเรียกว่า กฎข้อที่หนึ่งของอนัตตาธรรม

สว่าง เป็น *แสง* ที่ผุดขึ้นหรือเป็นธรรมชาติที่มีเอง นิยมเรียกว่าผุดขึ้นด้วยอำนาจอิทัปปัจจยตา

สงบ เป็น *เวทนา* หรือสติสัมปชัญญะของชีวิต ผุดขึ้นเป็นปัจจุบันขณะ นิยมเรียกว่าตถตา การยอมรับการผุดขึ้น การแทรกแซงกันระหว่างธรรมชาติของความรู้สึกในร่างกาย เรียกว่าอตัมมยตา

อตัมมยตา คือ การยอมรับอนัตตาธรรมที่เป็นธรรมชาติธรรมดา เป็นกฎเดียวที่ต้องเป็นไปแต่ละขณะเช่นนี้

สภาวะนี้ คือ อตัมมโย

อตัมมโย คือ ผู้ที่ยอมรับสภาวะธรรมที่ไม่ต้อง แต่ง แต้ม เติม อะไรลงไปให้เกินความธรรมดา

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (เจ็ด)

(หนึ่ง) จงอย่าปลงใจเชื่อเพียงเพราะฟังหรือเรียนตามกันมา

ดิฉันเป็นอาจารย์ผู้อุทิศตนติดตามความก้าวหน้าในหัวข้อวิชาการ จากวารสารการวิจัยชิ้นที่หนึ่ง ส่วนมากตีพิมพ์จากประเทศสหรัฐอเมริกา เพียรใช้ความก้าวหน้าดังกล่าวเป็นสาระถ่ายทอดเพื่อผลิตบัณฑิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ให้กับสังคมไทย

แม้พยายามอย่างสุดกำลังโดยไม่เกี่ยงหน้าที่ แต่ต้องการผลักดัน ให้งานวิจัยดำเนินต่อไปได้ ผลลัพธ์ก็คือ ยิ่งทำงานหนัก ยิ่งรู้สึกว่าร่ำลั่ง มากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลทางวิชาการใหม่ๆ ล้วนอาศัยเทคโนโลยีใหม่ๆ ผลิตขึ้น

ไม่ต่างจากใช้สมาร์ตโฟนเครื่องเก่ายังไม่คล่อง สมาร์ตโฟนรุ่นใหม่ที่ดีกว่า มีตัวช่วยทำงานได้มากกว่าก็ออกสู่ตลาด ทำให้การฝึกฝน ของตัวเรากลายเป็นความล้าหลังโดยอัตโนมัติ

นอกจากนี้ กว่าจะนำวารสารมาอธิบายให้เห็นความก้าวหน้า ของความคิดทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษล้วนๆ ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะการสอนหรือการเรียนเป็นความยากลำบากทุกเรื่อง ผู้เรียนที่ อ่านภาษาอังกฤษไม่แตก จะเกิดอุปสรรคในการเข้าใจอย่างมาก

สรุป เกิดความยากลำบากและรู้สึกว่าคุณค่าที่เพียรนั้นไร้ค่า เพราะ อย่างไม่รู้ตัวไม่มีปัญญา ไม่มีงบประมาณที่จะนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้ อยู่ดี

ต่อมาหลังจากออกจากราชการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ไปภาวนาในป่า อย่างมุ่งมั่นอยู่หลายปี จึงจับพลัดจับผลูเข้าไปรู้ว่า ความยากลำบากที่ ให้ผลลัพธ์น้อยนั้นเป็นเพราะว่าเริ่มจากอวิชชา เป็นมิจฉาทิฎฐิที่คิดว่า ความคิดดังกล่าวเป็นความก้าวหน้า จึงพยายามผลักดันให้ความเข้าใจ เหล่านั้นเป็นความเข้าใจของผู้เรียนด้วย

พุทธธรรมเรียกสภาวะยากลำบากดังกล่าวว่า อัตตานุทิฎฐิ เป็น ความเชื่อที่คิดว่าดี ทันสมัย แต่มีตัวผู้พยายามไปคว่ำมาเพื่อถ่ายทอด เรื่องราวให้กับผู้เรียน

ที่มีตัวผู้เพราะการทำจริงและได้มาอย่างยาก เป็นเพราะเข้าใจ ว่าถ้าทำเช่นนั้น จะช่วยถ่ายทอดความทันสมัยจากโลกสากลสู่ผู้เรียน โดยไม่รู้ตัวเลยว่า ทั้งหมดสร้างความยากลำบากให้สังคมไทย

(๑๘ ก.ย. ๖๖)

ถ้าอวิชชาทำหน้าที่ หมายถึงพุทธธรรมภาคภาษาคน
ภาษาที่สัมพันธ์กับการมีตัวของผู้
ถ้าอวิชชาทำหน้าที่ หมายถึงพุทธธรรมภาคภาษาธรรม
ภาษาที่สัมพันธ์กับเหตุปัจจัยตามกฎธรรมชาติธรรมดา

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (แปด)

ประเพณีประจำชุมชนถือเป็นเครื่องหมายความเจริญของชุมชนนั้นๆ ข้อที่โดดเด่นของสังคมไทยคือ การเปลี่ยนแปลงของประเพณีจากโบราณมาเป็นประเพณีสากล ตามแบบฉบับของโลกาภิวัตน์ เช่น ประเพณีงานวันเกิด วันแต่งงาน วันขึ้นบ้านใหม่ วันที่สัมพันธ์กับความ เป็น ตัวกู ของกู ประเพณีสากลที่สัมพันธ์กับตัวกูถูกพัฒนาในสังคมไทย แสดงความทันสมัยของคนไทย หรือไม่ก็แสดงความเป็นคนไทยสมัยใหม่ สิ้นสภาวะความเป็นไทยดั้งเดิม

เมื่อการท่องเที่ยวเมืองรองถูกจัดเป็นเป้าหมายในการหารายได้ทางเศรษฐกิจ คนไทยจึงพบว่า ประเพณีโบราณซึ่งสัมพันธ์กับแก่นของการสละออก ยังมีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นและชุมชนห่างไกล ประเพณีของชุมชนจะยึดหลักการสละข้าวของร่างกาย สละที่จะไปทำงานเพื่อส่วนรวม แม้แต่การบันเทิงก็ยังเป็นการแสดงความสามัคคีของชุมชน เช่น การแข่งเรือยาว การจุดพลุไฟ เป็นต้น บางประเพณีแทบจะหายไปสิ้นแล้ว เช่น ประเพณีลงแขก หรือการเอาแรงไปช่วยกันในวันงานศพ งานสร้างบ้านให้กับใครสักคนหนึ่ง

รู้รักสามัคคี จึงกลายเป็นคำขวัญที่ต้องกระตุ้นคนเมืองที่คุ้นเคยกับประเพณีสมัยใหม่ที่มีรากเหง้ามาจาก “ฉันคิดได้ ฉันจึงมีอยู่” ประเพณีต่างคนต่างอยู่ของคนเมืองสร้างผลข้างเคียง สร้างโรคร้ายใหม่ๆ ให้จำนวนมหาศาล สร้างสภาวะการดูดายธุระไม่ใช่ กระจายในพฤติกรรมของคนเมือง

ที่น่าสะพรึงกลัวที่สุด คือ การล้มเลิกการศึกษาของเยาวชน จาก การที่เคยได้รับเกียรติที่ศึกษาพระไตรปิฎก มาเป็นการศึกษาสมัยใหม่ ปลอ่ยให้คนไทยส่วนมากมองพระไตรปิฎกไว้แค่ว่าเป็นของบูชาน่า แต่หาผู้คนที่ จะเข้าใจรากเหง้าและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไม่

สรุปแล้ว ทั้งประเพณีโบราณ ทั้งพระไตรปิฎก ทั้งงานช่างศิลปะ และงานอื่นๆ ถูกจรรโลงไว้ด้วยจิตวิญญานของคณโบราณ ซึ่งพร้อมแล้ว ที่จะสูญสิ้นจากความน่าใส่ใจใจของคนไทยสมัยใหม่

เป็นการประกาศโจ่งแจ้งว่า คนไทยเมืองเป็นทาสกติกาสากลโดยชอบธรรม

(๑๘ ก.ย. ๖๖)

กรรมมี เพราะมีการแก่ การเจ็บ การตาย
เจ้าของกรรมก็มี เพราะเชื่อแต่ธรรมภาคภาษาคน
กรรมมี แต่เจ้าของกรรมไม่มี
เพราะเห็นแต่เหตุปัจจุบัน
กำลังดำเนินตามปัจจุบันธรรม

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (แก้ว)

ข้าวเล้าลือ เป็นกลยุทธ์ของคนฉลาดที่มีมาแต่ยุคโบราณกาล จนถึงโลกาภิวัตน์ เป็นช่องทางสะดวกที่จะกระจายความเชื่อหนึ่งเข้าไปสู่ ปวงชน หรือแพร่กระจายกับหมู่ชนที่เป็นทาสหรือเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา

ตัวอย่างเด่นชัด เช่น ข้าวเล้าลือถึงความกล้าหาญและความ เด็ดขาดของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นเหตุการณ์ก่อให้เกิดสันติแ่ก่ สยามประเทศนานติดต่อกันนับร้อยปี

ข้าวเล้าลือเกี่ยวกับการทรงงานหนักยาวนาน ๗๐ ปี ของพระบาท สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ- บพิตร (รัชกาลที่ ๙) ที่ทรงคุ้มครองสวัสดิภาพ สันติภาพ ให้กับคนไทย ทุกคน แม้แต่ท่านประธานาธิบดีปูตินของประเทศรัสเซีย หรือกษัตริย์ แห่งราชวงศ์วังซุก ราชอาณาจักรภูฎาน ทรงรัก เคารพ และนับถือ พระองค์เยี่ยม “ไอดอล”

ขณะที่กติกาสากลทำลายความสามัคคีของคนเมือง ทำลาย การยินดีในความพอเพียงและการช่วยตนเอง กลับกลายมาเป็นยินดีใน การสร้างเครดิตทุกเรื่องทุกมิติที่กติกาสากลมอบให้ ทำให้ได้คนเมืองที่ ภาคภูมิใจว่า “กิน อยู่ คือ” ตามความเชื่อของกติกาสากล สามารถ ปรบมือให้กับภาษาที่ฟังไม่รู้เรื่อง ยินดีจ่ายเงินราคาแพงกับสัญลักษณ์ หรือแบรนด์ที่ถอดรหัสไม่ออก ฯลฯ

นอกจากนี้ โลกออนไลน์ยังสร้างอาชีพแปลกประหลาดและเหลือเชื่อ คือ อาชีพการตัดต่อ แต่งแต้ม ความเป็นข่าวน่าสนใจจะจริงหรือไม่ ไม่เป็นไร ขอให้ใช้เทคโนโลยีแต่ง ตัดม เต็ม ต่อ ให้ได้ภาพเสมือนจริง ทำให้เพิ่ม rating เป็นไวรอลที่เพิ่มการชมได้ครั้งละมากๆ

ต่อมามีวิวัฒนาการ การกลับซ้ำภาษา แยกยิ่งกว่า dogma ทุกชนิด จนผู้เสพข่าวหลงแค่ข่าวที่ตนสนใจ จะจริงหรือไม่ หรือจะปลอมแค่ไหนก็ไม่หวั่น

สรุป คนบางกลุ่มแทนที่จะเห็นภัยจากเทคโนโลยีการตบแต่งข่าว จนแทบทุกเรื่องกลายเป็นข่าวเล่าลือ แต่เขาเหล่านั้นกลับเห็นดีเห็นงามใช้ประโยชน์จากอำนาจของสื่อออนไลน์เพื่อหาประโยชน์เข้าตน

ข่าวเล่าลือยุคออนไลน์จึงแพร่ระบาด น่าสะพรึงกลัวมากที่สุดเท่าที่อารยธรรมเคยบันทึกไว้

(๑๘ ก.ย. ๖๖)

ข้อมูลของปัจจุบันขณะ ประกอบด้วยข้อเท็จจริง (Fact) จาก ๑ หน่วยถึงอนันต์ขึ้นกับสัญญา (ความจำ ณ ขณะนั้น) ปัญญา (การหยั่งรู้ การหยั่งเห็น ความเป็นธรรมสังจะ) และขึ้นกับวิญญูญาณ (การทำหน้าที่ของจิต ณ ขณะนั้นๆ)

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบ)

ตรรกะเป็นเรื่องของการสมมติตัวเลข (integral number) รวมถึงวิธีการเพิ่มจินตนาการที่ตกลงกันในชุมชน เพื่อประโยชน์ในการสร้างสัมพันธ์ไมตรีในหมู่ชุมชน

การสมมติให้สสารที่มีสถานะของแข็งเป็นหน่วยโดดอิสระที่นับเป็นหน่วยได้

ใครก็ตามที่ไม่รู้ว่านี่คือการสมมติชนิดหนึ่ง ใครคนนั้นจะพลาดเห็นสังขจรธรรมที่เห็นได้ง่ายๆ เห็นได้ซื่อๆ ไปอย่างน่าเสียดาย

ประโยชน์ของการนับสสารที่เป็นของแข็งเป็นหน่วยโดด เช่น มีปากกาบนโต๊ะ ๔ ด้าม ที่ใส่ปากกา ๑ อัน แก้วน้ำดื่ม ๒ ใบ ฯลฯ โทษของมันย่อมอยู่ ณ ที่เดียวกัน นั่นก็คือพุทธธรรมกล่าวว่า ไม่มีสสารชนิดใดในโลกที่จะเป็นอิสระแยกขาดจากกัน สสารทุกชนิดทั้งที่มีชีวิตและไร้ชีวิตต่างมีเหตุปัจจัยแทรกแซงกัน และพยายามก้าวก้าวกันไม่โดยตรงก็โดยอ้อม

ตรรกะจะเปิดจินตนาการของคนได้ จำเป็นต้องสมมติหน่วยช่วงดวงวัดและหน่วยเวลาขึ้นมา ซึ่งสยามประเทศเคยใช้จินตนาการเพิ่มทีละ ๔ หน่วย และใช้จักรราศีเป็นหน่วยเวลาสากล

เมื่อลุ่มเลิกตรรกะโบราณและหันมาใช้ตรรกะสากลคือ ระบบเมตริกกับเวลาสากล ซึ่งใช้ดวงอาทิตย์เป็นจุดศูนย์กลาง การเปลี่ยนแปลงจินตนาการพื้นฐาน เท่ากับเป็นการตัดรากแก้วการจินตนาการของ

ศาสตร์โบราณ เขาชวนคนรุ่นใหม่จำเป็นต้องตะกายหาความรู้สากลใส่ตนโดยสถานเดียว

ผลข้างเคียงก็คือ การมองไม่เห็นค่าของเลขไทย ภาษาไทย จินตนาการแบบไทยๆ เช่น รู้รักสามัคคี การสละแรงกายเป็นทาน การทำงานแบบปิดทองหลังพระได้อานิสงส์สูงกว่าปิดทองหน้าพระ รวมทั้งเมินเฉยต่อการนำนวโกวาทหรือธรรมนุญของชีวิตมาปรับใช้แก้ปัญหา ฯลฯ

ตรงกันข้าม ทุกคนตะกายตะบึงไปข้างหน้า เพื่อนำความรู้สากลมาปรับใช้พัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม โดยมีได้รู้ว่ารากเหง้าของความรู้สากลมาจากปรัชญาของคนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารอีกด้วย

ในขณะที่สูญเสียวากแก้วแห่งความเป็นไทย ไม่เห็นความงาม 'ไม่รู้'ว่าเลขไทยซ่อนปริศนาธรรมเพื่อให้คนไทยได้ถอดรหัสใช้แก้ปัญหาชีวิต ไม่รู้หลักในการเดาสถาธรรม อะไรเรียกว่ากุศล อะไรเรียกว่ากุศล ซึ่งภาษาอังกฤษมิได้เชื่อในหลักโศวาทปาฏิโมกข์ จึงมิได้บัญญัติภาษาให้ผู้ใช้ระวังตัว แต่กลับเป็นภาษาของนักล่า หมายถึงผู้ใช้ภาษาอังกฤษมักจะชมขี้ผู้ที่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ เดาไม่ออกด้วยว่ากำลังพูดบกพร่อง เป็นกุศลหรืออกุศล เพราะภาษาของนักล่าจะมองเห็นผู้พูดไม่ได้เป็นแค่คนโง่ แต่เป็นเหยื่อทางวัฒนธรรมอีกด้วย

ซ้ำเติมหนักกว่านี้คือ การที่ไม่สามารถถอดรหัสวิชาพื้นฐานของคณิตศาสตร์ เช่น เลขคณิต เรขาคณิต พีชคณิต แคลคูลัสและสถิติ ว่าแรกเริ่มสมมติกันไว้อย่างไร

ตรงกันข้ามกลับว่าง่าย เชื่อตาม จำตาม พยายามจำสูตรสมการ
ของคณิตศาสตร์ให้ได้ เพื่อนำไปใช้แก้โจทย์ทางฟิสิกส์ โจทย์ทางเคมี
วิเคราะห์ ที่ถูกนำมาใช้เป็นวิชาบังคับของการศึกษาทุกภาควิชาและ
ทุกประเภท ของหลักสูตรภาคบังคับการผลิตบัณฑิตของสังคมไทย

พฤติกรรมมองข้ามความเป็นสมมติแรกเริ่มของศาสตร์ โดย
เฉพาะความเป็นคณิตศาสตร์ได้เกิดแก่เยาวชนทั่วโลก

เมื่อดิฉันเป็นวิทยากรสอนธรรมให้กับฝรั่งทั่วโลก มีเด็กอเมริกัน
ที่ศึกษาคณิตศาสตร์บริสุทธิ์จากมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ถึงกับตกตะลึง
เมื่อรับทราบว่า คณิตศาสตร์บริสุทธิ์คือสมมติล้วนๆ หลังจากจบคอร์ส
ปฏิบัติธรรม เด็กคนนี้พยายามไปเก็บเงินค่าเครื่องบิน และกลับมาเข้า
คอร์สที่สวนโมกข์เป็นครั้งที่สอง เพียงต้องการจะสนทนากับดิฉันว่า

เลขคณิตที่ใช้แบบเลขคิดในใจ เป็นสมมติอย่างไร

เหตุใดเรขาคณิตที่เกิดจากการหมุนของอนุภาค ๓๖๐ องศา
จึงเป็นสมมติ ฯลฯ โดยเฉพาะง่ายที่สุดที่จะมองเห็นคือ สินค้าที่ผลิตจาก
เครื่องจักรโดยคำสั่งจาก AI จะแตกต่างจากสินค้าหัตถกรรมทุกชนิด

คนไทยอ่านมาถึงตรงนี้ตกใจกันไหมว่า เรายินดีเป็นทาสความรู้
สากลอย่างภักดี ช่มชู้ความรู้สร้างสรรค์ที่เป็นหัตถศิลป์ทุกประเภทด้วย
ตนเองโดยตนเอง

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบเอ็ด)

ดิฉันเป็นนักเรียนและนักศึกษาในยุคอัตนัย ความขยันความพยายามที่สูงทำให้สามารถจดจำสูตรสมการทางฟิสิกส์ เคมีวิเคราะห์ สามารถเขียนตอบข้อสอบได้คะแนนดี

สรุปว่า การนิรนัย (deduction) เป็นเหตุแห่งการเรียนรู้ และ เป็นเหตุให้ได้รับเลือกเป็นอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

คุณูปการจากปรัชญาวิทยาศาสตร์ มิใช่แค่การรู้วิธีคำนวณการนิรนัยของวิทยาศาสตร์ได้ แต่ยังขยายจินตนาการของดิฉัน ทำให้รู้ขนาดของความรู้ว่า ลักษณะเช่นใดมีความใหญ่กว่าลักษณะของความรู้เช่นใด และลักษณะใดเป็นงานวิจัย ลักษณะใดเป็นแค่ความเชื่อและความเข้าใจของผู้เขียนความรู้

สรุปว่า การเข้าถึงปรัชญาวิทยาศาสตร์ รู้ความแตกต่างของขนาดข้อมูลว่า มาจากการนิรนัยหรือการอุปนัย รู้ว่าชนิดใดเรียกว่าหลักการ ชนิดใดเรียกว่าแนวความคิด รวมทั้งรู้จุดอ่อนจุดแข็งของการวิจัยวิทยาศาสตร์ เหล่านี้ทำให้เกิดสมรรถนะแก้ไข ปรับปรุงวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตได้ฉับพลัน

มายุคสื่อออนไลน์เป็นใหญ่ การสรุปนัย (generalization) ซึ่งเป็นข้อมูลกระจัดกระจายในทัศนะของนักวิจัย กลับได้รับการเชิดชูว่า มีความสำคัญกว่าการนิรนัย (deduction) หรืออาจชมการอุปนัย (induction) ด้วยซ้ำ

เพราะเทคโนโลยีของสื่อออนไลน์ก่อให้เกิดเครื่องมือ แต่ง แต้ม เติม แก้ไข ให้เป็นที่พอใจของผู้ปรับแก้ ภาพที่ปรากฏในสื่อออนไลน์จึงยิ่งห่างไกลจากมาตรฐานของวิทยาศาสตร์ขนานแท้ แต่ยิ่งเพิ่มความน่าเชื่อถือให้ล้าหน้ากว่าข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์

เมื่อผู้เสพสื่อไม่กลัวภาพเสมือนจริง ไม่กลัว AI ไม่กลัวสมมติ ที่บังปรมัตถ์หมดสิ้น สังคมไทยจึงเต็มไปด้วยวิจิตรจินดา ความสงสัยที่มีโมหะเป็นเหตุต้น คืออกุศลมูลทั้งสิ้น

เมื่อไม่ศรัทธาในหลักโอวาทปาฏิโมกข์ว่าอยู่ตรงใดของขณะชีวิต

เมื่อไม่ศรัทธาในกิจกรรมที่กำลังทำว่าเป็นเหตุแห่งอกุศลหรือกุศล เพราะขาดความเชื่อความเข้าใจในหลักอภิธรรม ไม่รู้ไม่ใส่ใจว่าหลักอภิธรรมเป็นการยืนยันว่า การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าอยู่เหนือกาลเทศะ อยู่เหนือสื่อออนไลน์ทุกชนิด

ความไม่ศรัทธาที่ทับถมมากๆ เข้า ทำให้ขาดตาคตโพธิสัตธา คือขาดความตื่นรู้ความมีค่าของความธรรมดาของชีวิต

แต่กลับพยายาม กลับแข่งขัน กลับมานะที่จะปรับบรรณะทางสังคมของตนเอง โดยใช้สินค้าติดแบรนด์ หรือใช้ความรู้สากลเป็นบรรทัดฐาน

สังคมไทยจึงเสียสัญชาตญาณการเอาตัวรอดของ Homo sapiens ที่จะรู้ว่า อะไรคือน้ำ อาหาร ยา ที่ควรกินเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกัน หรือเรียกว่า Natural healing (กินอาหารเป็นยา)

นอกจากนี้ ยังไม่กลัวความทันสมัย เช่นไม่กลัวการผลิตสินค้าที่โดดเด่นที่หีบห่อ ถือว่าเป็นนวัตกรรมที่แข่งกันพัฒนา ทำให้การบริโภคสินค้ามีการติดหนี้กรรม มิใช่แต่หนี้มนุษย์ แต่เป็นหนี้ธรรมชาติอย่างเหลือล้นอีกด้วย

คนที่เป็หนี้กรรมทั้บถมจนเคยชินจะมีอุปนิสัยมองออก คอยที่จะพึ่งปัจจัยภายนอก หรือสะสมเครดิตเพื่อให้อุ่นใจว่าจะได้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาบริการความต้องการของตน

ความเชื่อของฟรีไม่มีในโลก แม้มีเครดิตไปแลกสินค้ามา แต่ทว่าเครดิตเหล่านั้นอาจเป็นเหตุแห่งหนี้กรรมจนรกรุงรัง

ผลลัพธ์ก็คือ คนทันสมัยจะตื่นตระหนกง่ายกับข่าวลบหรือข่าวบวก เช่นหวาดกลัวอันตรายจากอาชญากรรมง่ายตาย ไม่เชื่อในอำนาจศีลที่ตนรักษาว่าปกป้องอันตรายได้ทุกชนิด

(๑๙ ก.ย. ๖๖)

บท เสริม

ความประเสริฐของความเป็นมนุษย์

◇ ทศนะของพุทธธรรม ภาคภาษาคน

จะได้ครอบครองความอัศจรรย์สี่ประการ

- (หนึ่ง) ได้อรรถภาพของความเป็นมนุษย์ด้วยอำนาจของศีลห้า
- (สอง) ปฏิสนธิในครอบครัวที่มีสัมมาทิฐิ
- (สาม) ตั้งถิ่นฐานในแถบสุวรรณภูมิ
- (สี่) สว่างไสวด้วยอำนาจของพุทธธรรม (เช่น พุทธประเพณีต่างๆ เป็นต้น)

สำหรับบางคนจะเกิดสิทธิพิเศษสี่ประการ

- (หนึ่ง) ได้จุดเกิดในปฏิรูปเทศวาสะ (อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรบุคคล)
- (สอง) จุดิในราศีที่เป็นมงคลฤกษ์
- (สาม) มีอริยทรัพย์เป็นสมบัติของปฏิสนธิวิญญาณ
- (สี่) มีโอกาสเข้าใจและเพิ่มพูนธรรมานุญูของชีวิต

◇ ทศนะของพุทธธรรม ภาคภาษาธรรม

- (หนึ่ง) มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ (ไม่พิการ) วิทยาศาสตร์เชื่อว่า มีน้ำ ๗๕% ซิวโมเลกุล ๒๕%

- (สอง) ถูกแทรกซึมด้วยบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ซึ่งคือการปรับการเรียงตัวของน้ำให้เกิดประสิทธิผลสูง
- (สาม) ถูกสั่งสอนอย่างถูกต้อง เช่น รู้วิธีละบาปอกุศลทั้งปวง รู้การทำกุศลให้ถึงพร้อม (สมัยใหม่เรียกว่า นำกุศลเข้าตลาดหลักทรัพย์)
- (สี่) ฝึกฝนให้เกิดความคิดแบบกายเชิงพุทธ (มีจำนวน ๔ ข้อ ที่ไม่มีในความรู้สากล)

◇ อานิสงส์ที่เขาจะได้รับ (วิวัฒนาการของการพัฒนาชีวิต)

- (หนึ่ง) รู้วิธีปรับรูปร่างของตนเอง เพื่อเอาตัวรอดจากภัย
- (สอง) รู้วิธีปรับรูปร่างของตนเอง เพื่อความเป็นมงคลชีวิต
- (สาม) รู้วิธีปรับรูปร่างของตนเอง ให้เกิดอิทธิฤทธิ์ตามต้องการ
- (สี่) รู้วิธีปรับรูปร่างของตนเอง ให้อยู่เหนือสังสารวัฏทั้งปวง

คนมีกรรมเสมอกัน คบกันตามกฎแห่งกรรม
ซึ่งมีทั้งคติสมบัติและคติวิบัติ
คนมีธรรมเสมอกัน คบกันตามกฎแห่งธรรม
ได้แก่การทำตามธรรมานุญูของชีวิต
คนอยู่เหนือกรรมคบกับความว่าง

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบสอง)

เราต่างคุ้นเคยกับการกตลายนีวหัวแม่มือโป่ง เป็นดั่งลายเซ็นรับรองการทำกิจกรรมนั้นๆ ของเจ้าของลายเส้นบนนิ้ว

นักการธนาคารจะมองดูการเซ็นชื่อของเราทั้งสองชื่อ เมื่อใดที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การเบิกจ่ายเงินจำนวนมาก ลายเซ็นทั้งสองต้องแตกต่างกันพอสังเกตได้ ถ้าลายเซ็นตรงกันเป๊ะ แสดงว่าการเซ็นนั้นๆ น่าจะเป็นปัญหา

เสมือนลายมือที่ดิฉันเขียนต้นฉบับมานับไม่ถ้วน มองเผินๆ จะจำได้ว่าเป็นลายมือเขียนของ “สิริวิรุณ” แต่ถ้าสังเกตจริงๆ แม้แต่การเซ็นชื่อทุกครั้งก็ยิ่งแตกต่างกันเล็กน้อย

ยังเป็นข้อเท็จจริงที่นักวิทยาศาสตร์ต่างพากันลงความเห็น ว่าเกล็ดหิมะที่ตกอยู่ในแถบขั้วโลกทับบถมกันนับล้านปีเป็นเกล็ดเดียวของภูเขาหิมะจริงๆ เป็นที่เก็บน้ำสะอาดของโลกที่ใหญ่ที่สุด แต่ทุกเกล็ดหิมะจะมีลักษณะผลึกแตกต่างกันทุกเกล็ด

การสังเกตอย่างใกล้ชิด จะเห็นว่าใบไม้แต่ละใบจากกิ่งเดียวกัน ทั้งๆ ที่มันเกิดมาใกล้กันมาก แต่ทว่าพินิจอย่างรอบคอบก็ จะเห็นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของใบไม้แต่ละใบชัดเจน

ยิ่งมองดูเสื้อผ้าที่ทอจาก AI หรือโรงงานอุตสาหกรรม พอถูกสวมเข้ากับร่างกาย กล้ามเนื้อ อิริยาบถและอุปนิสัยการขยับตัว ทำให้เสื้อที่เหมือนกันแตกต่างกันทันที

ความแตกต่างของสรรพสิ่งทุกชนิดทุกประเภท จึงเห็นได้ง่ายเห็นได้ชัด อยู่ตรงหน้าตลอดเวลา

นี่คือข้อสรุปที่ว่า ทุกขณะจะมีเหตุปัจจัยกระทบและแทรกแซงซึ่งกันและกัน ก่อเป็นขณะที่จะเกิดกรรมและกรรมวิบากในลักษณะต่างๆ ถ้ายังเห็นชัดเจนด้วยจิตตนเองถึงการผุดขึ้นของอายตนะหกคู่ของชีวิต จะเห็นว่าอนัตตาธรรม คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมชาติธรรมดา อยู่ตรงหน้าของเราทุกคนทุกขณะนั่นเอง

ถ้าเชื่อข้อความดังกล่าว เหตุผลของวิทยาศาสตร์ว่าด้วยการอุปนัย (induction) จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย

การอุปนัย (induction) เริ่มเป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ที่ฟรานซิส เบคอน นักปราชญ์ชาวอังกฤษริเริ่มลัทธิประจักษ์นิยม (Empiricism) เมื่อราวร้อยปีที่ผ่านมา โดยเขาชี้ให้เห็นว่าต้นไม้ชนิดเดียวกัน ปลูกอยู่ตรงใดของแผ่นดิน เมื่อออกดอกออกผลก็จะอยู่ในเวลาใกล้เคียงกันจนสังเกตจับบันทึกได้

การอุปนัยทำให้เกิดความก้าวหน้าในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มหาศาล เช่น ตะไคร้จากพืชเมืองร้อน นำไปปลูกในเมืองหนาว ก็ยังแสดงสมบัติของกลิ่นหอมได้เหมือนเดิม พฤติกรรมที่แตกต่างกันของพืชนั้นสร้างความเชื่อมั่นด้วยหลักสถิติ

การอุปนัยจึงมักตามด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติ เป็นของคู่กัน

ในโลกปัจจุบัน การอุปนัยมิได้ใช้ในวงการวิจัยเพื่อให้ปริญญาระดับสูงเท่านั้น มันได้กลายเป็นเครื่องมือของโลกที่ทันสมัยแทบทุกมิติ

เช่น การธนาคาร การบริหารจัดการ การค้าขายก่อระบบแฟรนไชส์ การทำนาย การศึกษา การเมืองทั้งระดับมหภาคและระดับชุมชน ต่อมาถูกประยุกต์ใช้กับการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ ก่อให้เกิดอาชีพใหม่ๆ เช่น ผู้รับทำโฆษณา อาชีพฟรีเซ็นเตอร์ อินฟลูเอนเซอร์

สรุป ไม่ว่าจะหันหน้าไปส่วนใดต้องพบเห็นการอุปนัย เช่นโฆษณา ตามท้องถนน โฆษณาตามสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทีวี สื่อออนไลน์ทุกชนิด และในที่สุดมันกลายเป็นสิ่งเสพติดที่ทุกคนคุ้นเคยกับการอุปนัย แม้แต่ชาวบ้านที่ไร้การศึกษาในระบบก็ยิ่งเชื่อการอุปนัย ยิ่งซื้อของลดแลก แจกแถม ยิ่งรู้วิธีกู้หนี้ สร้างเครดิตต่างๆ

การอุปนัยจึงกลายเป็นความศักดิ์สิทธิ์ชนิดหนึ่ง ทำให้สัจธรรมที่ควรสังเกตได้เองง่ายๆ ตรงหน้าถูกปิดสนิท ทุกคนดูเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เชื่อๆ เดินตาม วิचारณตาม ได้ผลบวกและผลลบตามความเชื่อทางเศรษฐกิจ ซึ่งโดยแท้จริงเขาเหล่านั้นมิได้รู้ทั้งความหมาย ทั้งนิยาม เรียกว่าอยู่กับความไม่รู้อย่างทันสมัย

อวิชา (ความไม่รู้) เป็นเหตุแห่งการทำพุดคิด (สังขาร) ที่ก่อทุกข์ให้กับคนที่เชื่อความทันสมัย ทบทวิ เป็นอจินไตย

(๒๐ ก.ย. ๖๖)

บท เสริม

ระบบปฏิบัติการของพุทธปัญญา

๑. ทุกชีวิตถูกกำกับด้วยกฎแห่งกรรม (ตามความเชื่อ) เสริมด้วยกฎแห่งธรรมตามเหตุปัจจัยที่แทรกแซงเป็นอนิจินไทย
๒. ทุกชีวิตเชื่อสมมติสัจจะผ่านระบบแสงสีเสียงที่นิยามโดยนักวิทยาศาสตร์ ทุกชีวิตถูกอุปถัมภ์ด้วยธรรมสัจจะหรือปรมัตถสัจจะผ่านระบบจิตเดิม
๓. ทุกชีวิตสะสมกำลังของอวิชา อยู่กับความไม่รู้จริงในภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาสัญลักษณ์ต่างๆ
๔. ทุกชีวิตจะถูกถอดรหัสอย่างง่ายดาย ด้วยชื่อของตนเป็นรหัสผ่าน software ที่สะสมผ่านศิลปวัฒนธรรมและการกระทำของบุพการี
๕. ทุกชีวิตปรับทุกข์เป็นสุข ผ่านภาษาคนของระบบไตรสิกขา
๖. ทุกชีวิตเผชิญกับอกุศลสังขารที่นุ่มไว้ในจิตตน แสดงออกในสภาวะริษยา ตระหนี่ รำคาญใจ ง่วง มีน ลังเลสงสัย มินาฆ่าไม่รู้ตัวคือการคือ โลก โกรธ หลงอีกต่างหาก
๗. ทุกชีวิตเผชิญกับอกุศลสังขาร ได้แก่ สติ สัมปชัญญะ กรุณา มุทิตา จากข้อมูลออนไลน์และออฟไลน์บ่อยครั้ง ไม่ต่างจากนักเล่นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์หรือการชูดตัวเลขจากสิ่งแปลกๆ

๘. ทุกชีวิตวนเวียน วนวาย อยู่กับ application ของ software โดยไม่สนใจศักยภาพที่ล้ำเลิศของร่างกายว่าเป็นสุดยอด hardware
๙. ทุกชีวิตเผชิญกับปรากฏการณ์ ความเจ็บ ความแก่ ความตาย ด้วยลูกศรอาบยาพิษที่มีกำลังพิษรุนแรงต่างกัน
๑๐. เฉพาะชีวิตพิเศษที่ได้รับการอบรมและฝึกฝนอย่างถูกต้อง จึงจะสามารถเผชิญหน้ากับความเจ็บ ความแก่และความตายด้วยลูกศรที่ไร้ยาพิษ

อวิชา และ วิชาเป็น Configuration ของกันและกัน
อวิชา ตามด้วยมิติเส้นตรง สัญชาติญาณพร้อมรับกรรม
วิชา ตามด้วยเหตุปัจจัยตามกฎธรรมชาติธรรมดา
แม้ต้องรับกรรม แต่เป็นกรรมที่ไร้เจ้าของ

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สิบสาม)

จากประสบการณ์ตรงของดิฉัน กาลามสูตรสองข้อต่อไปนี้
เชื่อมโยงกัน นั่นก็คือ

จงอย่าปลงใจเชื่อ เพียงเพราะเข้าได้กับทฤษฎีของตน และ

จงอย่าปลงใจเชื่อ เพียงเพราะภาพลักษณ์จากภายนอก

อาชีพการเป็นนักวิจัยในสี่คลุ่มอาจารย์ที่ต้องอนุมัติปริญญา
ระดับสูงให้กับประเทศ นอกจากทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้การวิจัย ทำให้
มองเห็นอคติของการวิจัยค่อนข้างชัดเจน

(หนึ่ง) ทอดทิ้งปรากฏการณ์มากมายตรงหน้า ที่ไม่ใช่เป้าหมาย
ของงานวิจัย

(สอง) มองหาแต่ข้อเท็จจริงที่เสนอไว้ในโครงการงานวิจัย

(สาม) จดบันทึกเฉพาะข้อมูลที่ประสบผลสำเร็จ ทอดทิ้งข้อ
เท็จจริงจำนวนมาก มีหน้าซำไม่ยอมบอกให้ใครรู้ว่า
ผิดหวังอีกด้วย

จุดแข็งก็คือ ปราศจากเวลาส่วนตัวที่จะไปรับรู้รับเห็น การบันเทิง
การกีฬาหรือข่าวชาวบ้านตามปกติวิสัยของมนุษย์ ผลลัพธ์ก็คือ มีปกติ
ชีวิตอนุรักษนิยม เช่น แต่งตัวเชย กินอาหารซ้ำๆ พูดเรื่องเดิมซ้ำๆ คือ
พูดแต่หัวข้อวิจัยเท่านั้น

สรุปคือ นักวิจัยจะหลุดพ้นจากความเป็นแพชชั่นแทบทุกชนิดแทบทุกประเภท เมื่อเคยชินกับการทำตัวแบบเดิม จึงทำให้สังคมแยกแยะได้ว่าเราคือนักวิจัย เพราะดูที่การแต่งตัวที่ตลกยุค ดูที่การไม่เคยแยแสกับแพชชั่นของสังคม

จากประสบการณ์ตรง ดิฉันแทบไม่ตกเป็นทาสของแพชชั่นทุกชนิดทุกประเภท ถ้าเมื่อไรคิดอยากลองทำตามแพชชั่น เช่น อยากลองซื้อเครื่องประดับ ผลลัพธ์คือถูกหลอกให้ซื้อของปลอมในราคาของแท้

ความได้เปรียบจากการเป็นคนตลกยุคแพชชั่นมานาน ทำให้เหมาะในการปรับวิถีชีวิตเป็นนักบวช เพราะนักวิจัยได้คุ้นเคยกับการใช้ชีวิตที่มีวินัยอย่างยิ่ง สิ่งที่แตกต่างกันกับนักบวชคือ นักวิจัยจะเอาเป็นเอาตายกับการผลักดันตนเองให้มีผลงานวิจัยที่น่าเสนอในระดับสากลได้

เพราะมีประสบการณ์ตรงที่เอื้อเพื่อต่อการเข้าใจระบบไตรสิกขา ทำให้ดิฉันค้นพบอวิชา (ความไม่รู้) ได้โดยบังเอิญ สามารถแจจแจงอัตตานุทฤษฎีได้จากประสบการณ์การเป็นนักวิจัยอยู่สองทศวรรษนั่นเอง

ต้องขอบคุณการเข้าถึงปรัชญาวิทยาศาสตร์ของตนเอง นอกจากจะตรวจวิทยานิพนธ์ระดับสูงได้ฉับไวแล้ว ยังหลุดพ้นจากข่าวสารงานวิจัยทั้งหลายทั้งปวง เห็นชัดเจนจากการมีอิสระจากข้อมูลที่รัฐบาลออกมาให้ข่าว โดยใช้นายแพทย์เป็นวิทยากร อิศรภาพจากข่าวการระบาดของโควิด-๑๙ ตลอดช่วงเวลา ๓ ปี แม้จนปัจจุบัน เป็นเครื่องหมายยืนยันว่าปรัชญาวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการได้อิศรภาพ การอยู่เหนือจากการรายงานข่าวทั้งปวง

มิใช่แค่นั้น นวัตกรรมต่างๆ ในการผลิตสินค้าที่เน้นการพัฒนา
หีบห่อ ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่ภายใต้การไตร่ตรองของดิฉัน

ปกตินิสัย นอกจากหลุดพ้นจากการล่อหลอกให้ใช้เครดิตเพื่อ
ลดแลกแจกแถม หลอกจนการเติมน้ำมันก็ต้องมีของแถม ดิฉันจึงไม่เคย
ถูกระทบด้วยโฆษณา ด้วยประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะค่านิยมที่จ้างดารา
จ้างอินฟลูเอนเซอร์เป็นพรีเซ็นเตอร์ราคาแพง

ทุกอย่างควรมีทางสายกลาง แม้มันจะเป็นแพชั่นของการตลาด
แต่ถ้าแข่งกันทำอย่างสุดโต่งเรียกว่า ความประมาท

(๒๐ ก.ย. ๖๖)

อวิชา คือ การยอมรับมติเส้นตรงว่าเป็นสัญชาตญาณของคน
วิชา คือ การกลับหัวอวิชา (ใช้จิตวางที่สุญญตาแทนนิมิต)
เพื่อให้อำนาจธรรมสูงกว่าอำนาจกรรม

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน์-

บ ก เ ส ริ บ

ระบบปฏิบัติการสร้างสุขโดยพุทธทัศนะ

๑. Software โหลดบุญ ต้องชำนาญหลายแอปพลิเคชัน
บาปจะใช้แอปเดิมๆ เล่นซ้ำเล่นซาก เป็นเรื่องกามสุข
เสียส่วนมาก
๒. Software บุญต้องทำทุกวัน และเชื่อบุญกิริยาวัตถุ ๑๐
  - ๒.๑ ทาน อามิสทาน ให้ได้หลากหลาย ธรรมทาน อภัยทาน
  - ๒.๒ ความเป็นปกติของอารมณ์
  - ๒.๓ ความนิ่งของจิต
  - ๒.๔ มือแห่งการช่วยเหลือ
  - ๒.๕ น้อมความดี ความศักดิ์สิทธิ์
  - ๒.๖ ซื่นชอบเพื่อนผู้ทำดี
  - ๒.๗ อ่อนน้อมด้วยกาย ด้วยท่าทาง ด้วยวาจา ด้วยใจกุศล
  - ๒.๘ หนักแน่นในข่าว ไม่ปล่อยข่าวเล่น มีการไตร่ตรอง
  - ๒.๙ พุดดี พุดมงคล พุดให้กำลังใจ
  - ๒.๑๐ เชื่อกอดบุญในแต่ละวัน
๓. Software บาป ต้องหาทางลบทิ้ง เช่นไวรัสทางความคิด
  - ๓.๑ เห็นการออกกำลังกาย การนอน การพักผ่อน สำคัญกว่าการ
อดนอนเล่นเกมส์

- ๓.๒ ต้องมีสัจจะกับตนเอง ในการใช้เงิน ใช้เวลาให้ถูกต้อง
  - ๓.๓ ต้องข่มใจ ถ้าเห็นเพื่อนชวนไปในทางบาป (ผิด)
  - ๓.๔ อดทนทำกิจวัตรและหน้าที่ที่ต้องทำ อย่าให้หมักหมม
  - ๓.๕ อย่าให้บาปหนักใจตนเอง กำจัดออกไปบ้าง
๔. Hardware ของเครื่อง Smartphone ต้องการปัญญาญาณ ต้องมีศรัทธา มีความพอใจที่จะใช้ตนเองในทางถูกต้อง เพียรไม่เลิก ใฝ่รู้ไม่ท้อ ไตร่ตรองทุกวัน

อวิชา อาจอุปมาคล้ายกับการทดลองของนักวิทยาศาสตร์
ที่เรียกว่า การวิจัยในห้องทดลอง (*in vitro experiment*)

ต้องเชื่อและทำตามขั้นตอนของสมมติ

จึงจะมีโอกาสได้ผลลัพธ์ตามคาด

วิชา คือ การยอมรับความโกลาหลของเหตุปัจจัย
มีส่วนคล้ายการทดลองในภาคสนาม (*in vivo experiment*)

-แมซี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สิบลี)

การที่รัฐบาลเปิดทีวีช่องไทยพีบีเอส ครอบคลุม ๑๕ ปี นับว่าเป็นนโยบายที่มีคุณประโยชน์ต่อความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างยิ่ง

จากช่องไทยพีบีเอส นอกจากจะปลอดภัยจากโฆษณาซึ่งเป็นธุรกิจที่เอากำไรเป็นตัวตั้ง พิธีกรและผู้ทำรายการไทยพีบีเอสใช้บุญเป็นตัวตั้ง

ดิฉันติดตามชมแค่บางรายการ ประทับใจในผลงานของผู้ผลิตรายการจากไทยพีบีเอสอย่างมาก

อย่างแรกที่เด่นชัด แยกความเป็นคนเมืองออกจากคนชนบทชัดเจน

คนชนบทแทบทั้งนั้น โดยเฉพาะระดับวัยฉกรรจ์ขึ้นไป ยังมีความสามัคคีในการจรรโลงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คงอยู่ในสังคมไทย ขณะที่คนเมืองเป็นทาสของโลกาภิวัตน์ ดูแคลนความศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง บางทีก็เสี่ยงไปใช้ไสยมนู ทั้งๆ ที่คนเมืองแทบทั้งนั้นใช้ความรู้สากลแบบไสยศาสตร์

เมื่อใดก็ตามที่ขาดความรู้ซึ่งที่ไปที่มา ไม่รู้ขั้นตอนการผลิต ไม่รู้ชะตากรรมของหีบห่อที่ต่างโยนทิ้งลงถังขยะทุกวัน ไม่รู้อีกมากมายที่ควรรู้ เพราะกระทำซ้ำๆ ทุกวัน การสบายใจว่าทำถูกต้องเป็นหมู่ แท้จริงอยู่กับความไม่รู้สมบูรณแบบ เรียกว่าการกระทำของอวิชชา ย่อมทำให้เกิดแห่งการทำ การพูด การคิด เป็นสังขารที่ก่อทุกข์โศกให้ตนเองและสังคมโดยองค์รวม (นิยมเรียกว่า ปฏิิจสมุปบาทสายทุกข์)

เมื่อดิฉันสรุปว่า อย่าปลงใจเชื่อ เพียงเพราะคำนั้นเป็นคำของ พระพุทธเจ้า ฝรั่งที่นั่งฟังถึงกับตาค้าง หมายความว่าปฏิบัติทุกอย่างหรือ

ดิฉันบอกว่า การอย่าปลงใจเชื่อ เพียงเพราะเป็นคำของพระ พุทธเจ้า ข้อนี้ทำให้พุทธบริษัทกลายเป็นนักวิจัย แต่เป็นการวิจัยพฤติกรรม ทุกชนิดทุกประเภทที่เกิดภายในตน

เพราะนักวิจัยก็ต้องนำเสนอเป้าหมายของโครงการวิจัย เพื่อนำ มาพิสูจน์ตามวิธีการหรือกระบวนการที่นำเสนอ ว่าจริงตามที่เสนอไว้

พุทธบริษัทควรนำความเชื่อมาปฏิบัติ เพื่อไตร่ตรองว่าได้ผลลัพธ์ จริงตรงตามพุทธวจนะหรือไม่

พุทธบริษัทที่แท้จริงหมั่นสังเกตการกระทำ คำที่พูด และสิ่งที่ตน คิดอยู่ตลอดเวลา

สิ่งเหล่านี้คือ กุศลสังขาร ที่นิยมเรียกว่า สติ

พุทธบริษัทควรพิสูจน์หลักโอวาทปาฏิโมกข์ว่าเมื่อใดเกิดโลภะ โทสะ โมหะ อย่างน้อยที่สุดควรเข้าใจลักษณะของวิจิกิจฉาว่า คืออำนาจ แห่งการตั้งคำถามจากตัวกู

วิจิกิจฉาที่เกิดจากตัวกูจะไม่ประทับใจทุกคำตอบที่ได้ เพราะ คำตอบที่ได้มาจะกระตุ้นให้เกิดตัวกูรอบใหม่ แสดงความเป็นผู้รู้รอบของ ตัวตน

ผู้ใดก็ตามที่มีวิจิตรจินดา จะต้องการแสดงความมีเหตุผลของตน แต่ไม่ต้องการมองตนว่าที่พูดนั้นเรียกว่า อุตตทานุทฺติหรือไม

อุตตทานุทฺติ หมายถึง สภาวะเหตุผลที่มีอรรถากำกับ แสดงว่า ตนถูกกว่า ตนดีกว่า ทำให้อัสมิมานะเพิ่มกำลัง

แต่ผู้ที่ไม่มีความวิจิตรจินดา จะฟังผู้อื่นพูดเพื่อนำมาไตร่ตรองและเพิ่มพูน ปัญญาภายใน

ก็จะเห็นความขัดแย้งเป็นธรรมชาติธรรมดา ไม่สามารถที่จะ เห็นว่าความขัดแย้งเป็นสาเหตุแห่งความแตกแยก

พุทธบริษัทที่แท้ ยิ่งอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง จะยิ่งเพิ่มกำลัง ของจิตตภาวนา (contemplation) ทำให้เป็นผู้มีจิตใจมั่นคง พร้อมแล้ว ที่จะเผชิญกับทุกปัญหาด้วยใจเป็นกลาง และพร้อมจะปล่อยวางทุกปัญหา ให้เป็นกรรมของผู้พูดเท่านั้น

พุทธบริษัทที่แท้กลับเพิ่มตถาคตโพธิสัทธา ทำให้สามารถใช้ นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ผ่านอายตนะนิพพาน รูปนามของเขาจึงเป็น สมาร์ทโฟนพร้อมใช้งาน ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม ทำงานได้คล่อง กว่าเดิม ผลลัพธ์ก็คือ เข้าใจธรรมะภายในในกระจ่างชัดยิ่งขึ้นนั่นเอง

บท เสริม

ทฤษฎีความคิดจากตะวันตก (ภาษาสมมติล้วนๆ)

๑. การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) ก่อให้เกิดเกลียวหวาน
๒. การคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative thinking) เช่นประชาคมอาเซียน ส่วนมากใช้การอุปนัย (induction)
๓. การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative thinking) ส่วนมากใช้เศรษฐศาสตร์ทุนนิยม (กำไร-ขาดทุน เป็นหลักตัดสินใจ)
๔. การคิดเชิงบูรณาการ (Integrative thinking) ส่วนมากใช้การตัดต่อข้อมูล หรือหน่วยองค์ประกอบทำโลโก้ใหม่ (แฟรนไชส์)
๕. การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking) ส่วนมากใช้แยกองค์ประกอบเป็นส่วนๆ (คิดแยกส่วน)
๖. การคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual thinking) ใช้สร้างตรรกะขาดความเข้าใจโครงสร้างของความคิดชนิดนั้นๆ
๗. การคิดแบบสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นโทโพโลยี (Topology) ทางรูปธรรม ขาดโทโพโลยีทางนามธรรม
๘. การคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis thinking) ใช้รูปเป็นใหญ่ เข้าใจรูปแล้วย่อมาเข้าใจสิ่งอื่นทั้งหมด แต่ขาดการใช้จิตเป็นใหญ่ เข้าใจจิตตนเองดีแล้วย่อมาเข้าใจโลกทั้งหมด (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ คือวิวัฒนาการและวินาศกรรม)

๙. การคิดเชิงอนาคต (Futuristic thinking) ใช้แค่สถิติ ขาดความ
สำนึกของ Butterfly effect และกฎแห่งกรรม (Deductive
thinking)
๑๐. การคิดกลยุทธ์ (Strategic thinking) ดีที่สุด คือ ธรรมานุญแห่งชีวิต
ของพุทธธรรม
เช่น ทำอย่างไรจึงจะเป็นที่รัก
ทำอย่างไรจึงจะได้สมดังปรารถนา
ทำอย่างไรจึงปลอดภัยทุกประการ
ทำอย่างไรจึงจะช่วยมนุษย์ได้โดยองค์รวม

สมมติจะถามว่า ถ้ากลับหัววิชา เป็นวิชาแล้ว
ใครจะพัฒนาสังคมไทย
ตอบว่า ก็เราทุกคนที่ทำหน้าที่ตามกฎแห่งกรรม
เพียงแต่ว่า จะสำนึกว่ากำลังสุดโต่งอยู่หรือเปล่า
เพราะสังคมจะเข้าใจธรรมาธิปไตยว่าก่อสันติมากกว่าประชาธิปไตย
กรรมของสังคมยังคงเป็นเอกพจน์ลักษณะ จับต้องได้ว่าแตกต่าง
แต่กลับไม่ใช้การเรียกร้อง สิทธิมนุษยชน ที่กำลังทำกัน

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สิบห้า)

คำว่าโลกาภิวตัน แท้จริงคือคำที่มีความหมายเดียวกับความเป็นศาสนาสากลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั่นเอง

แม้จะรู้อารุ่นใหม่ๆ ของเทคโนโลยีเป็นแคมุขการตลาดที่ต้องการมูลค่าสูงขึ้น เพราะทุกรุ่นทุกประเภทของเทคโนโลยีต้องการการดูแลรักษาถูกต้อง ถ้าเกิดอุบัติเหตุ ความอับปางก็จะส่งผลให้ผู้บริโภคด้วยถึงกระนั้นรสนิยมขึ้นเครื่องบินไม่เคยมียอดตกลง แม้ทุกครั้งที่การอับปางของเครื่องบินคือวาระสุดท้ายของผู้โดยสารก็ตาม

อภิธรรม มีเนื้อหาเป็นครึ่งหนึ่งของพระไตรปิฎก จึงเป็นจุดเด่นสำหรับผู้มีตาคตโพธิสัตว์ เพราะถ้าถอดรหัสของอภิธรรมได้ นั่นคืออยู่เหนือการพัฒนาทั้งปวงของความรู้สากลนั่นเอง

มนุษย์เป็นภพภูมิที่เหมาะสมกับการใช้อภิธรรม ขอแต่มีความศรัทธาในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าและมีโยนิโสมนสิการเชิงพุทธ โดยเฉพาะข้อที่ความรู้สากลยังเข้าไม่ถึง

อภิธรรมแบ่งเป็นรูป จิต เจตสิก และนิพพาน กล่าวโดยองค์รวมก็คือ แบ่งเป็นโลกียธรรมและโลกุตตรธรรม

เอกษณลักษณะของโลกียธรรม คือ ความเป็นคู่ (ทวิภาวะ) เอกษณลักษณะของโลกุตตรธรรมคือ ความเป็นหนึ่ง

เมื่อดิฉันเขียนต้นฉบับและเข้าใจความเป็นหนึ่งของทุกตัวอักษรที่ผลิตขึ้นมา เนื้อความที่เขียนจึงเป็นอภิธรรมล้วนๆ มีสมบัติของโลกุตตรธรรมคือความเป็นหนึ่ง มีรสคือวิมุติ มีความเที่ยงคืออมตะ นั่นเอง

แต่ทุกครั้งต้องนำไปพิมพ์ด้วย AI เพื่อให้เกิดรสของความเป็นคู่ เป็นโลกียธรรม เป็นไตรลักษณ์ เป็นสิ่งที่เป็นธรรมหรืออธรรมก็ได้ ขึ้นกับปัญญาบารมีของผู้อ่าน

แสดงว่าการอ่านกำลังแวดล้อมด้วยโมหะมูล มนุษย์เต็มไปด้วยความหลงผิด มีโลก โกรธ หลง และมีความหลงตัวทั้งอัตตานุทิฏฐิและอัตตวาทุปาทาน อัดแน่นด้วยครุกรรม

วาทะของพระพุทธองค์กล่าวถึงการใช้ชีวิตด้วยความหลงผิด แม้ยังหายใจอยู่ ก็ได้ชื่อว่าตายแล้ว (Living death)

ธรรมะที่เขียนขึ้นจึงแล้งไปที่ผู้มีตถาคตโพธิสัทธาอยู่ในจิต ซึ่งอาจเป็นเด็กอนุบาลหรือใครก็ตามที่มีสัมมาทิฏฐิหลงเหลืออยู่

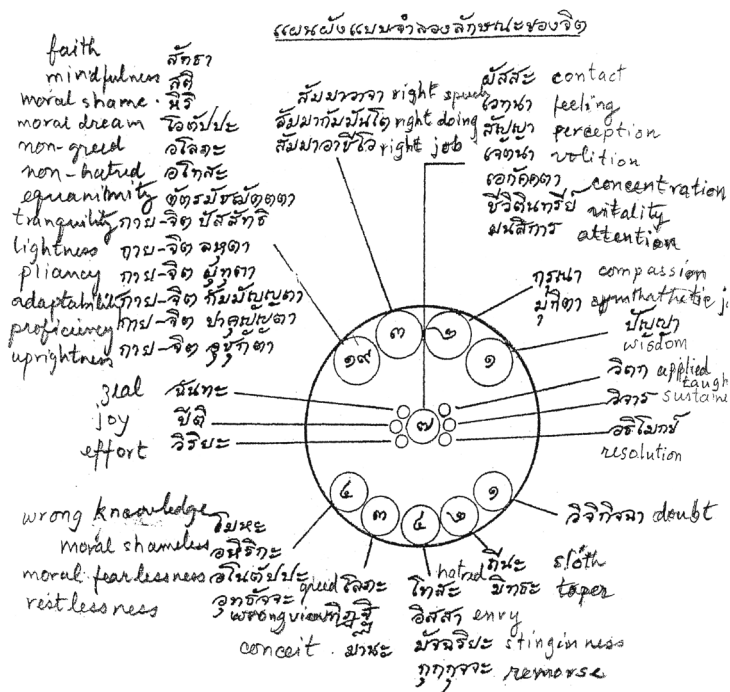
(๒๐ ก.ย. ๖๖)

การรดน้ำพรวนดินหัวใจและสติปัญญาของผู้เรียน
เพื่อให้เขามีอาหารจิตพอเพียง นับเป็นกุศลอย่างยิ่ง
แต่มักเป็นกุศลวิธีที่ไม่ค่อยมีผู้นิยมทำกัน

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวัชรุน (สิบหก)

ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล ได้สกัดเนื้อหาจากอภิธรรมในพระไตรปิฎกและนำเสนอเป็นกราฟ ๒ รูป เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ ต่อสภาวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสร้างคุณูปการแก่ศิษย์อย่างยิ่ง

เมื่อถอดรหัสจากรูปกราฟิก จิตและเจตสิกจะแบ่งเจตสิกได้สามประเภท (หนึ่ง) เจตสิกมูลฐาน (สอง) เจตสิกกุศล (สาม) เจตสิกอกุศล สมรรถนะของนักวิทยาศาสตร์ที่ถอดปรากฏการณ์ธรรมชาติที่นับไม่ถ้วน มาเป็นหลักการที่ใช้สัญลักษณ์แค่สองสามตัวก็รู้แจ้งแทงตลอด เช่น $E = mc^2$ (ทำให้เกิดงานวิจัยนับไม่ถ้วน) หรือแม้แต่ทฤษฎีกฎ

แรงดึงดูดของโลกก็ทำให้วิทยาศาสตร์กลายเป็นดาวเด่น ดับไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ให้เป็นรอง ทั้งๆ ที่มีอายุของศาสตร์โบราณมานานหลายพันปี

สรุป วิทยาศาสตร์แซงศาสตร์โบราณด้วยสมการง่ายๆ มีอักษรที่ใช้ไม่กี่ตัว นี่คืออัจฉริยะอย่างยิ่งของสัญลักษณ์ทางวิทยาศาสตร์

จากกราฟของอิทธิธรรมที่นำเสนอโดย ศ.ดร.ระวี ภาวิไล ดิฉันใช้อิทธิธรรมเพื่อพัฒนาจิตตนเอง แบบเดียวกับเลขคณิตคิดในใจ

(หนึ่ง) วิจิติจจมา เป็นเจตสิกตัวเด่นที่เป็นฐานของอกุศลมูล แต่ระวังวิจิติจจมาไว้ตัวเดียว อกุศลตัวอื่นๆ จะถูกปราบอย่างง่ายดาย

สภาวะวิจิติจจมา คือการตั้งข้อสงสัยที่มีตัวกูแฝงอยู่ (อัตตานุทิฎฐิ) การตั้งข้อสงสัยที่เป็นชาวออนไลน์ คือ วิจิติจจมาสร้างการระบาศของอกุศลมูลให้แพร่กระจายในสังคมไทย

วิจิติจจามีสภาวะที่ต่างจากการตั้งคำถามที่มองเห็นจากญาณ-ปัญญา

จากตำนานการเห็นรุ้งกินน้ำผุดที่เส้นขอบฟ้า กระตุ้นให้ไอน์สไตน์ตั้งคำถามเกี่ยวกับเวลาว่าน่าจะเป็นสมบัติของสสาร

มนุษย์ที่ขาดญาณปัญญาเห็นรุ้งกินน้ำทุกคน แต่มองผ่านปรากฏการณ์ธรรมชาติดังกล่าว

นักวิทยาศาสตร์ผู้เป็นเหตุสร้างความเป็นมหาอำนาจให้กับประเทศ เช่น อังกฤษ เยอรมนี สหรัฐอเมริกา ล้วนมีวิสัยทัศน์ที่เห็นปรากฏการณ์ตรงหน้าเป็นความอัศจรรย์แทบทั้งสิ้น

การตั้งคำถามหรือตั้งข้อสงสัยโดยต้องการคำตอบเพื่อความสนใจ เมื่อได้คำตอบก็ตั้งคำถามต่อไป เกิดเป็นอภิสังขาร (หรือเป็นมารของชีวิต) นับไม่ถ้วน เป็นอสาระล้วนๆ ไม่ช่วยในการดับทุกข์ให้เจ้าของ หรือดับทุกข์ให้ผู้อื่น

(สอง) สำหรับกุศลเจตสิกที่ถอดรหัสได้ก็คือ โสภณเจตสิก ๑๙ ตัว ล้วนเป็นกุศล สร้างความสุข ความเจริญพัฒนาทั้งสิ้น ได้แก่ ศรัทธา สติ สมาธิ และการตรงต่อสภาวะ (อุชุกตา) ล้วนเปิดพร้อมกัน อุปมาไม่ต่างจากเครื่องแกงที่ประกอบด้วยสมุนไพร ๑๙ ชนิด แต่ที่มีชื่อเรียกว่า ห่อหมก แกงพะแนง แกงเขียวหวาน ฯลฯ ก็เพราะสมุนไพรตัวเด่นที่เป็นหลักในการได้ชื่อแกงชนิดต่างๆ นั่นเอง

กำลังของกุศลจะเกิดจากอัปมัถญาเจตสิก ๒ ตัว มีชื่อว่า มุทิตาและกรุณา

ถ้าปรากฏการณ์ใดที่เราชื่นชอบถึงความเก่งหรือนวัตกรรมนั้นๆ แสดงว่าเกิดมุทิตา กำลังของกุศลจะเจริญหรือเพิ่มกำลังแก่ผู้มีมุทิตาทันที และนี่คือหัวใจของบุญกิริยาวัตถุ ๑๐

ปรากฏการณ์บางอย่างปรากฏเป็นข่าวเชิงลบ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวเชิงลบทุกมิติ ผู้ได้รับชมข่าวด้วยกรุณา เห็นใจในผู้ที่ตกเป็นอาชญากร เขากำลังได้รับกรรมวิบากที่เขาก่อขึ้น ถ้าใช้สภาวะกรุณาให้

ถูกตามหลักอภิธรรม กุศลกรรมในจิตของเราก็จะเพิ่มพูน ไม่ว่าจะกำลัง
เสพข่าวออนไลน์เช่นใด

ที่สำคัญอย่างยิ่งยวดของอภิธรรม คือ วีรติเจตสิกที่ประกอบด้วย
สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ ในฆราวาสวิสัยเจตสิกจะ
ร่วมกันทำงานที่ละ ๒ เจตสิก แต่ถ้าเมื่อใดทั้งสามตัวรวมกันเป็นหนึ่ง
มรรคทั้งหลายนี่จะรวมกันเป็นอรियมรรค ความแจ่มกระจ่างในการดับทุกข์
จะปรากฏแก่เจ้าของจิตทันที

รหัสลับที่ถอดได้จากกราฟอภิธรรม มีประโยชน์กับพุทธบริษัท
ทุกคนผู้มีศรัทธาในการพึ่งตนเองโดยตนเองด้วยตนเอง

(๒๑ ก.ย. ๖๖)

กลับข่าววิชาเป็นวิชา ทำได้ง่ายราวกับมิได้ทำ
แต่กลับทำไม่ได้ สำหรับผู้ที่ชื่นชอบการกระทำที่ยาก
การพนันทั้งให้เป็นเข็ม จึงยังคงไม่เคยล้าสมัย

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สิบเจ็ด)

อภิธรรมซึ่งเป็นปรมัตถส์จจะ เป็นหลักการที่อยู่เหนือกาลเทศะ ผู้ใดถอดรหัสได้ จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เว้นจากอกุศลมูล ทั้งปวง รู้วิธีเพิ่มกำลังกุศลให้ถึงพร้อม ซึ่งยังเป็นการทำจิตให้ขาวรอบ อีกด้วย

เมื่อใดวิริตติเจตสิกรวมเป็นหนึ่ง การหยั่งรู้โลกุตตรธรรมซึ่งมีพระ นิพพานเป็นปริโยสานจะผุดบังเกิด นี่คือนิปรินชาธรรม เป็น Buddhist disruption ที่บอกทางอริยมรรคให้จิตอยู่เหนือปัญหาทั้งปวงของตนเอง

ถ้าอ่านเนื้อหาสาระของทุกศาสนาด้วยใจกว้างๆ จะค้นพบว่า ความเชื่อของมนุษย์ไม่ว่าเผ่าพันธุ์ใดก็ตาม จะมีแกนหลักละม้ายคล้าย กันมาก ดังต่อไปนี้

(หนึ่ง) เชื่อว่าร่างกายคือ physical body จะต้องเจริญจาก ทารก เด็ก ผู้ใหญ่ เป็นผู้ชรา สรูปคือต้องมีการผ่านการเกิดแก่เจ็บตาย เป็นธรรมดา

(สอง) ภายในกายเนื้อจะเป็นที่อยู่ของกายทิพย์ ถ้าทำบุญบารมี อย่างดี กายทิพย์จะงดงามเรียกว่า กายเทวดา ถ้าทำชั่วกายทิพย์ก็อาจ จะดูน่าเกลียด น่ากลัว ดังนั้นทุกลัทธิจึงสอนให้สาวกทำความดีตาม กลอุบายของเจ้าลัทธิ

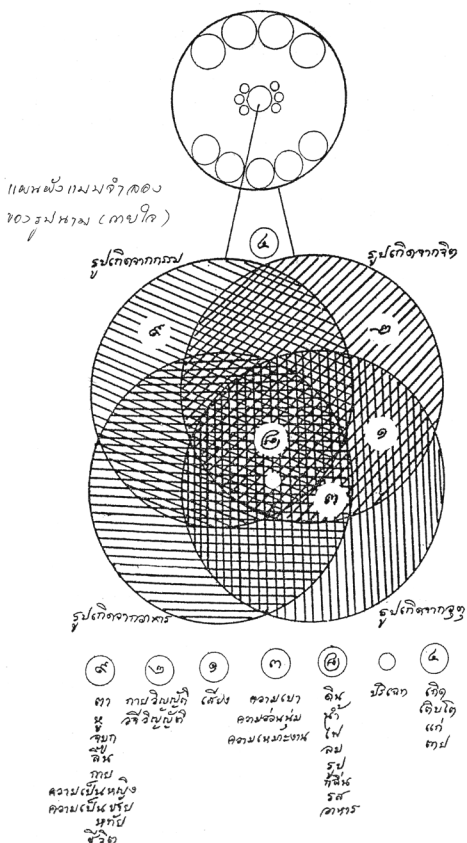
(สาม) ยังมีกายอมตะ หรือเรียกว่ากายตันธาดุตันธรรม เป็นของเที่ยง มีอำนาจสูง ถูกเรียกว่า พระเจ้าบ้าง พระพรหมบ้าง หรือเป็นชื่อศาสดาของลัทธิต่างๆ รวมความแล้วเป็นกายอมตะที่มีอำนาจสูง สามารถอวตารไปช่วยผู้ที่เป็นสาวกที่อ่อนวอน ณ ที่ต่างๆ ได้

(สี่) การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแค่ต่อยอดจากกายอมตะเหล่านั้น มาเป็นเรื่องของเหตุปัจจัยที่ซับซ้อนในแต่ละขณะ

เมื่อไม่มีการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เหตุปัจจัยจะเริ่มจากอวิชชา ที่อุ้มไปด้วยซอฟต์แวร์ที่ให้ความวิปัสสนาสีประเภท ก่อกำเนิดทุกขในลักษณะต่างๆ พุทธธรรมถือหลักของพราหมณ์คือเกิดมีคติห้า คือ กาม-ภูมิสาม ได้แก่ (๑) อบายภูมิ ๔, (๒) มนุษย์, (๓) เทวภูมิ ๖ และ (๔) รูปภูมิ ๑๖, (๕) อรูปภูมิ ๔ รวมเป็นคติห้าอย่าง

การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าทำให้ค้นพบโลกุตตรภูมิที่มีอยู่เอง เฉพาะมนุษย์ผู้มีดวงตาเห็นธรรม จึงจะใช้โลกุตตรภูมิเพื่อสภาวะของชีวิตได้

ในอภิธรรมจึงสรุปว่า รูป จิต เจตสิก เป็นโลกิยธรรม ส่วนนิพพาน เป็นคำรวมของโลกุตตรธรรม ที่อวตาร (transform) ได้ถึง ๘๗ สภาวะ

รูป (physical body) ย่อมผันผวนไปตามจิต เจตสิก แต่ใน อภิธรรมได้สรูปความแปรปรวนของ physical body หรือรูป จะขึ้นกับ อาหารสี่ อุตุ กรรม และจิต (พิจารณาจากกราฟที่นำเสนอโดย ศ.ดร. ระวี ภาวิไล)

สำหรับความรู้สึกละเอียดเกี่ยวกับอาหาร (nutrition) อยู่มากมาย แต่ในพุทธธรรมถือว่าตรงกับ กวฬิงการอาหาร ยังมีอีกสาม ปัจจัย คือ มโนสัญเจตนาหาร ผัสสะ ๖ วิญญาน ๖ เป็นอาหารของรูป อีกด้วย

เสียงที่เป็นภาษาแม่ที่สื่อสารเข้าใจกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของรูปแบบฉบับพลัน (โดยเฉพาะชื่อของเจ้าของรูป)

การเข้าใจรากเหง้าของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ จึงช่วยปรับสภาวะของรูปด้วย การสื่อสารภาษาไทยถึงรากเหง้าของภาษาจึงเป็นความจำเป็นยิ่ง

กรรมก็เป็นอีกปัจจัยที่พระพุทธรูปเจ้าทรงปฏิรูปจากคำสอนของนักปราชญ์โบราณ กรรมเก่าคือการทำปฏิสนธิวิญญาณจะต้องผสมรวมกับไข่และสเปิร์ม และ differentiate ด้วยเอกชนลักษณะเฉพาะ ซึ่งวิทยาศาสตร์เชื่อว่า คือพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

จิตคือผู้รู้ จะมีอำนาจเหนือรูป จิต เจตสิก ต่อเมื่อผู้รู้นั้นได้บรรลุอรหัตตมรรค หรือแม้แต่ได้ริยมรรคก็จะเกิดศรัทธา ไม่คลอนแคลนในการตรัสรู้ของพระพุทธรูปเจ้า ก็ให้เห็นชัดเจนว่าทุกขณะของชีวิตกำลังดำเนินไปตามเหตุตามปัจจัยตามกฎของมนุษย์ ที่สอดคล้องกับกฎของธรรมชาติธรรมดา

การเกิดญาณปัญญาหรือมีธรรมจักขุ จะทำให้เกิดการหยั่งรู้ถึงจิตเดิมที่มีอยู่เอง เป็นผู้รับรหัสต่างๆ มาแปรสภาวะเป็นทุกข์ ถ้าเมื่อใดจิตยังเห็นอนัตตาธรรมในทุกขณะของชีวิต ภูมิต้านทานต่อการเกิดตัวกูของกูจะเกิดกับจิตนั้นๆ ทันที

(๒๑ ก.ย. ๖๖)

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สิบแปด)

ดิฉันเคยมีโอกาสอนหลายวิชาในคณะศาสนาและปรัชญาของมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย ตัวอย่างวิชาที่สอนซ้ำๆ หลายๆ ปี เช่น พุทธปรัชญาเถรวาท พุทธปรัชญามหายาน พุทธศาสตร์-วิทยาศาสตร์ และมีอีกหลายวิชาที่แม้สอนไม่ถี่ปี แต่ก็ยังเป็นโอกาสที่ทำให้ดิฉันค้นพบว่า นักเรียนภูธรไม่ได้เข้าใจว่าปรัชญาของวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีเป็นฐานนำมาใช้สร้างนิยามของศาสตร์ในสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ไม่เคยมีสักคนที่เข้าใจการแบ่งความรู้สากลเป็นสามศาสตร์คือ วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

เมื่อพยายามสอนให้เข้าใจวิธีการสร้างนิยามและหลักการสมมติของศาสตร์สาขาต่างๆ โดยเฉพาะเศรษฐศาสตร์ การธนาคาร การทำธุรกรรม ว่ามีแนวคิดหลักอย่างไร จึงเป็นฐานสร้างความสมัยใหม่เหมือนกันทั่วโลก

ดิฉันเหมาเอาเองว่า การชมการบันเทิงผ่านภาพยนตร์ชนิดกีฬาชนิดสารคดี และเรื่องต่างๆ ออนไลน์ที่ปรับมาเป็นรายการทีวีในประเทศไทย

ความซ้ำซากของวัฒนธรรมที่จ้องมองผ่านมอนิเตอร์ซ้ำๆ เป็นพื้นเป็นหมื่นหรือนับไม่ถ้วนนี้เอง เป็นเหตุหลักที่เกิดการยอมรับวัฒนธรรมสากล และพุดจาแนะนำกันเฉพาะความรู้สากล โดยเฉพาะจิตวิทยาที่มีการอ้างอิงมากกว่า *ธรรมนุญของชีวิต*

แทบไม่มีใครออกมาเน้นย้ำเรื่องจิตที่เป็นใหญ่กว่ารูปกาย แทบไม่มีใครเห็นค่าของสาสวสัมมาทิฏฐิที่สร้างผ่านบุญกิริยาวัตตุ ๑๐

แทบไม่มีใครกล่าวถึงปฏิจสมุปบาท ๒ สาย อำนาจของอิทัปปัจจยตาโดยเฉพาะกฎของอนัตตาธรรม ที่เป็นกฎธรรมชาติธรรมดาที่ตรัสรู้โดยพระพุทธเจ้า และเหตุปัจจัยที่ซับซ้อนกำลังเคลื่อนขณะชีวิตมนุษย์แต่ละขณะ

ไม่มีใครสนใจว่า ถ้ามีเวลาเกิดขึ้น แสดงว่าต้นหากำลังขับเคลื่อนปฏิจสมุปบาทสายทุกซ์ พฤติกรรมของเขาอยู่ภายใต้กำกับของอวิชาปัจจุบันขณะของพุทธธรรม ไม่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบัน อนาคตของปรัชญาสากล

สรุป ปรัชญาวิทยาศาสตร์ก็ไมรู้อันไม่มีในหลักสูตรภาคบังคับ ปรัชญาของพุทธศาสตร์ก็เรียนกันแคบๆ อยู่ในคณะศาสนาและปรัชญา และที่น่าเศร้าใจคือ การยุบคณะศาสนาและปรัชญาไปจากวิทยาลัยแม้นานกว่าสิบปี และแทบหาภิกษุเรียนในคณะดังกล่าวไม่ได้ ภิกษุต่างเลือกเรียนศาสตร์ต่างๆ ที่กำหนดจากความรู้สากล

สรุป สถานการณ์ของโลกหรือของไทยดูจะทรุดหนักแค่นั้น แต่ต่อภริธรรมของเถรวาทยังถูกนิยามว่าอยู่เหนือกาลเทศะ กล่าวคือไม่เกี่ยวกับความรู้สากลว่าจะพัฒนาไปอย่างไรก็ตาม มันคือความรู้สัมพันธ์ เป็นสมมติสัจจะ ต่อภริธรรมของเถรวาทเป็นปรมัตถสัจจะ โดยเฉพาะพระนิพพานจะอยู่เหนือความรู้ทางโลกทั้งปวง

มนุษย์มีจิตเต็มที่สามารถเข้าใจและหยั่งรู้ปรมาตมส์จจะ โดยเฉพาะจะสามารถใช้พระนิพพานที่มีอยู่เอง มีหน้าซ้ำเป็นของเที่ยง เป็นอมตะ เป็นสภาวะเหนือความเป็นบวกความเป็นลบ

การใช้นิพพานเข้ามาช่วยปรับรูปนามจึงเป็นตั้ง Buddhist disruption นั่นก็คือ ใช้ได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา ขอแค่มีตถาคตโพธิสัทธาเหลืออยู่ และมีสมรรถนะที่จะแยกเหตุผลวิทยาศาสตร์ในคราบของความรู้สากล ออกไปจากโยนิโสมนสิการเชิงพุทธ

โดยนิยาม เด็กอนุบาลอายุ ๖-๗ ขวบ ซึ่งมีจิตใสซื่อ ยังไม่ถูกเคี้ยวกรำให้ใช้เหตุผลสากล ศักยภาพที่จะนำพระนิพพานเข้าไปเพิ่มภูมิต้านทานทางจิตวิญญาณของเด็กไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าจะทำได้อย่างยิ่ง

แม้ว่าจะหาครูอนุบาล หรือหานักวิจัยที่มีตถาคตโพธิสัทธาเชื่อมั่นในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า จะหาครูในลักษณะดังกล่าว ที่จะเป็นโค้ชนำกิจกรรมง่ายๆ เห็นชื่อๆ ตรงหน้า เข้าไปเป็นกิจกรรมเล่นสนุกในหมู่เด็กอนุบาลได้ ... จะหาได้ไหม?

ปัญหาโลกแตกคือ สิ่งที่ดีฉันนำเสนอ จะเข้าไปกระตุ้นจินตนาการของผู้บริหารการศึกษาของไทยได้สักนิดไหม นี่คือนี่ที่เป็นอุปสรรคใหญ่ที่สุด

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สิบแก้ว)

การพัฒนาปัญญาเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาทั้งวิทยาศาสตร์ และพุทธศาสตร์ กล่าวคือ ทั้งสองศาสตร์ต่างยกย่องการพัฒนาปัญญาว่าเป็นความจำเป็น เป็นความสำเร็จสำหรับความเป็นมนุษย์ทั้งคู่

วิทยาศาสตร์นิยมแบ่งปัญญาเป็น ๖ ระดับ ปัญญาแต่ละระดับ มีผลสัมพันธ์กับอาชีพ รายได้ ฐานะ สรุปลคือ มีความสัมพันธ์กับการให้คุณให้โทษกับมนุษย์ที่ตกเป็นเบี้ยล่างโลกธรรม ๘

ปัญญาเริ่มต้นคือ การจำได้ (perception) มนุษย์แรงงานจะเป็นรายวันหรือเป็นลูกจ้างถาวร จะต้องจดจำหน้าที่ที่ตนถูกรับเข้ามาทำให้ได้ ทั้งที่เป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้างทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็เนกชน รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทมหาชน

ปัญญาในระดับที่สองคือ เข้าใจ ต้องรู้วิธีประกอบเครื่องมือเครื่องใช้ โดยสรุปเป็นระดับช่างหรือหัวหน้างาน

ปัญญาในระดับที่สามคือ ประยุกต์ได้ เช่นต้องรู้โครงสร้างหรือผังของโรงงาน หรือการรักษาพยาบาล ได้แก่บัณฑิตระดับปริญญาตรี

ปัญญาในระดับที่สี่คือ วิเคราะห์ได้ เช่นรู้วิธีหาตัวอย่างวิเคราะห์ และสรุปประเด็น ได้แก่บัณฑิตระดับปริญญาโท

ปัญญาในระดับที่ห้าคือ สังเคราะห์ได้ โดยภาพรวมคือปริญญาเอก

ปัญญาในระดับที่หกคือ ประเมินได้ เช่น ผู้จัดการ หรือ CEO

ทั้งหลาย

โดยความเคยชิน ปัญญาของวิทยาศาสตร์จึงขึ้นกับความรับผิดชอบ ในหน้าที่ที่แบ่งย่อยช่อยแยก จนถึงความรับผิดชอบในองค์กรโดยภาพรวม ดังนั้นจึงมักสัมพันธ์กับเครื่องมือเทคโนโลยีต่างๆ หรือสัมพันธ์กับโครงการต่างๆ ที่ต้องขยายตัว จะเป็นการค้า การสร้างบ้านจัดสรร ฯลฯ มีลักษณะของการต่อยอดไปเรื่อยๆ มีภาระใหญ่มากขึ้น มีกรรมวิบากที่ขยายกำลังมากขึ้น ปัญญาของวิทยาศาสตร์จึงสัมพันธ์กับมลภาวะและปัญหาโลกร้อนโดยตรง

ผู้ที่พัฒนาปัญญาวิทยาศาสตร์จะต้องติดตามความก้าวหน้าของการวิจัย ต้องรู้ทันนวัตกรรมใหม่ๆ แปรนตีใหม่ๆ นิยามใหม่ๆ ความทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์ จึงเป็นเอกลักษณ์ลักษณะของผู้มีปัญญาสูง ในมาตรฐานของความรู้สากล

พุทธปัญญาไม่มีระดับของปัญญาดังที่อธิบายข้างต้น แต่แบ่งปัญญาเป็นสามประเภท

สุดมยปัญญา เป็นอริยทรัพย์ เป็นปัญญาที่ใช้ได้เฉพาะตน เกิดขึ้นมาจะสัมพันธ์กับ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตปปะ จาคะ และปัญญาจากการสังเกต การศึกษาด้วยตนเอง

จินตามยปัญญา เป็นอริยวัชฒิ เป็นปัญญาที่ได้จากการศึกษาภาคบังคับ หรือต้องมีหลักสูตร มีครูอาจารย์โค้ชสอน หรือต้องได้รับการฝึกฝนให้เข้าใจแนวความคิดแยกกายของสากล

ภาวนามยปัญญา เป็นอริยสัง เป็นปัญญาจากการลองผิดลองถูก แสดงว่าต้องใช้ทั้งสุดมยปัญญารวมกับจินตามยปัญญา ต้องมีเชาวน์มีปัญญา และต้องมีกัลยาณมิตรผู้มีสัมมาทิฐิแทรกแซงด้วย

เครื่องมือในการพัฒนาปัญญา คือ ไตรสิกขา (จะเป็นฆราวาสหรือนักปฏิบัติธรรม จะต้องเชื่อในธรรมนุญของชีวิตตรงกัน)

พุทธปัญญาจะเน้นย้ำการมีกัลยาณมิตร (พ่อ แม่ ครู สิ่งแวดล้อม) และการเข้าถึงโยนิโสมนสิการเชิงพุทธ (มีอยู่หลายข้อที่ไม่ปรากฏในปรัชญาวิทยาศาสตร์) และมีเป้าหมายหลักคือ การไม่สุดโต่งในการใช้ปัจจัยภายนอก (กามสุขัลลิกานุโยค) หรือการปฏิเสธการใช้ปัจจัยภายนอก (อตตกิลมณานุโยค)

เมื่อชีวิตมีการปรับให้ได้ทางสายกลาง มีเป้าหมายที่การพึ่งตนเอง โดยตนเองด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเห็นปัจจัยภายนอกแค่เป็นปัจจัยประกอบ แต่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมของตนเองเป็นหลัก

สิ่งที่พุทธปัญญามีและไม่มีในปรัชญาวิทยาศาสตร์ คือ การสัญญาว่าการบรรลุดุธรรมจะทำให้เข้าใจพัฒนาการของโลกเป็นของแถม นอกจากนี้ยังยืนยันว่า ถ้าได้พุทธปัญญาสูงสุด (ระดับบอรรตผล) จะได้สภาวะอิสระพ้นจากเครื่องข้องทั้งปวง

การพัฒนาพุทธปัญญาจึงมุ่งไปสู่การกระทำที่ช่วยตนเองได้มากขึ้น เบียดเบียนสิ่งแวดล้อมน้อยลง ผลข้างเคียงที่ทำให้เกิดมลภาวะหรือโลกร้อนจึงไม่มี เป็นการพัฒนาปัญญาที่ทำให้มนุษย์กลายเป็นอริยชน มีอริยจิตที่เป็นนาถของโลกนี้

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบ)

TikTok สองวันนี้ เป็นการแสดงความยินดีที่ยูเนสโกได้ประกาศให้เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเมืองมรดกโลก และเป็นลำดับที่ ๗ ของไทย

อีกเรื่องหนึ่งคือ การจุดพลุและคบเพลิงแบบดิจิทัลในพิธีการเปิดเอเชียनเกมส์ของจีน ณ เมืองหางโจว เมื่อเย็นวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ถึงแม้ว่าทั้งสองเหตุการณ์สร้างความตื่นเต้นให้ประชากรโลกในจำนวนต่างกัน แต่สิ่งที่ตรงกันคือ การตื่นเต้นของโลกเกิดขึ้นจากสมรรถนะของคนกลุ่มน้อย เพียงเป็นนักวิชาการที่ร่วมงานกันทำ

นักวิชาการของไทยเพียรถอดรหัสภาษารูปปั้น แม้แต่ฟอสซิลหรืออายุขัยของศพหรือข้าวของที่เป็นหลักฐานขุดพบจากเมืองศรีเทพ พวกเขาเหล่านั้นร่วมมือร่วมใจกันทำวิจัยอย่างต่อเนื่องหลายปี

จินตนาการของพวกเขา นำมารวมกลุ่มและสรุปว่าเป็นเวลาก่อนยุคทวารวดี ที่ช่างเมืองศรีเทพได้อิทธิพลจากศิลปกรรมของขอมของอินเดีย และของพื้นเมืองของตน แต่ได้นำศิลปกรรมเหล่านั้นมาผสมผสาน กลายเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นหนึ่งไม่ซ้ำกับใคร ทำให้การเล่าลือถึงความเจริญของเมืองศรีเทพระบือไปไกล ใครๆ ก็อยากเดินทางมาชมการพัฒนาเมืองศรีเทพ เมืองแห่งศูนย์กลางที่ต้องเดินทางผ่าน เทียบกับยุคนี้คือผู้คนใฝ่ฝันมาเที่ยวกรุงเทพฯ จนทำให้กรุงเทพฯ ติดอันดับหนึ่งเมืองที่ทั่วโลกอยากมาเยี่ยมชม

ลองเทียบกับนักเทคโนโลยีของจีนที่สามารถใช้ AI สร้างนวัตกรรมเสมือนจริง เช่นการจุดพลุการจุดคบเพลิงโดยไม่มีการเผาคาร์บอนจริงๆ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการช่วยกันป้องกันมลภาวะที่ทำให้โลกร้อน คนทั้งโลกต่างชื่นชมเทคโนโลยีของจีน แต่แน่นอนผู้อยู่เบื้องหลังคือผู้ถอดรหัส AI ได้นั่นเอง

สังคมไทยเรียนรู้ว่า สุโขทัยเมืองที่เจริญหลังเมืองศรีเทพ สุโขทัยเป็นจุดเริ่มต้น เป็นรากเหง้าของความเป็นไทย ก็เพราะมีนักวิชาการถอดรหัสจากศิลาจารึกที่เป็นภาษาไทยยุคพ่อขุนรามคำแหง และถูกพัฒนาในยุคพระยาลิไท ที่เป็นรัชกาลที่เขียนไตรภูมิพระร่วงขึ้น

มีนักศึกษาปริญญา (ไม่ทราบว่าเป็นเอกหรือโท) ได้ค้นคว้าว่าพระยาลิไทเป็นแค่ผู้อุปถัมภ์ ส่วนผู้รจนาไตรภูมิพระร่วงคือพระสังฆราชและภิกษุผู้เป็นที่เคารพเลื่อมใสของพระยาลิไท

ข้อมูลและข้อเท็จจริงของประวัติศาสตร์ ล้วนเกิดจากสมรรถนะในการถอดรหัส ภาษา รูปภาพ รูปปั้นที่ขุดพบได้ทั้งสิ้น

แม้แต่เหตุใดโดยยथाที่เจริญรุ่งเรืองนับจากสุโขทัย มีการปรับพุทธศาสนาแบบมหายานมาเป็นแบบเถรวาท ก็เพราะอโยธยาได้รับอิทธิพลจากขอมที่รุ่งเรืองอยู่ ส่วนขอมในยุคคั้นนับถือศาสนาพราหมณ์ (ถอดรหัสจากนครวัดนครธม) สรูป พุทธศาสนาสายเถรวาทจะมีพระไตรปิฎกที่เต็มไปด้วยความรู้ของพราหมณ์

ดิฉันเรียบเรียงหนังสือธรรม ให้ชื่อว่า “อัญญินทรี” โดยวิเคราะห์ว่า ผู้เริ่มต้นประดิษฐ์ตัวเลขไทย (๐, ๑, ๒.....) หรืออักษรไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหง ต้องเป็นพระอรหันต์ เพราะทุกตัวเลขไทย

ทุกอักษรไทย ถอดรหัสได้จะพบว่า ซ่อนปริศนาธรรมของการอยู่ที่เดียวกันของโลกียธรรมและโลกุตตรธรรม และซ่อนความหมายลึกซึ้งที่สัมพันธ์กับธรรมานุญูของชีวิต

แต่อภิธรรมของเถรวาทกลับเน้นย้ำโลกียธรรม นี่คือนิธิพลจากศาสนาพราหมณ์ แท้จริงแล้ว รหัสที่ซ่อนอยู่ในภาษาไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหง ล้วนแล้วแต่เป็นปริศนาธรรมเพื่อการบรรลุพระนิพพานทั้งสิ้น

สำหรับนักการเมือง นักบริหารเก่งๆ ของไทย ถ้าจะเป็นทาสโลก สากลถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา เพราะมนุษย์ย่อมเป็นทาสโลกธรรม ๘

แต่การที่ชาตินักวิชาการผู้สามารถถอดรหัส และรู้ทันความเป็นสมมติของวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี ทั้งหมดทั้งสิ้น อยู่ในนามความรู้สากล กติกาสากล ที่ผู้นำคนเก่งของสังคมไทยมิได้แสดงท่าทีว่า รู้เท่าทันความเป็นสมมติของศาสตร์สากลทั้งหลาย นอกจากนี้ยังขาดความเข้าใจความอยู่เหนือกาลเทศะของอภิธรรมในพระไตรปิฎกอีกด้วย

การถอดรหัสสัญลักษณ์ทางวิชาการที่ตนสังกัดอยู่ได้ จึงแสดงความเป็นนักวิชาการที่แท้จริงผู้ไม่ใช่ทาสสากลอีกต่อไป

(๒๓ ก.ย. ๖๖)

อนุสาร

พุทธธรรม

จำแนกอุปสรรคของชีวิต (บาร) ไว้ ๕ ประเภท

๑. กิเลสमार เหตุเพราะการเกิดนำวิปัสสนา ๔ ตติจิตมาทุกคน
บรรเทาด้วย สीलขันธ คือ กองข้อห้ามต่างๆ
สิริวิรุณ เสนอให้ฝึกเด็ก ๖ ขวบขึ้นไป ให้เห็นอนัตตาธรรม
ที่ดำเนินอยู่ตรงหน้าด้วยเหตุปัจจัยที่ซับซ้อนแต่
มีอยู่จริง
๒. ขันธमार เหตุเพราะถูกแทรกซึมจากกรรมพันธุ์ ภาษา จาริต
ประเพณี
บรรเทาด้วย สมาธิขันธ ที่เขียนไว้ ๔๐ ประการ
สิริวิรุณ เสนอ อุปमानุสติ ที่อาศัยตถาคตโพธิสัทธา และ
อายตณนิพพานที่มีอยู่ในทุกคนที่เป็นพุทธบริษัท
๓. อภิสังขารमार เหตุเพราะลอกเลียนระบบดั้งเดิมที่ใช้พระไตรปิฎก
เป็นตัวตั้ง
บรรเทาด้วย ปัญญาขันธ (เจตสิกตัวเดียว)
สิริวิรุณ เสนอให้นำอภิธรรมของเถรวาทที่นำเสนอโดย ศ.ดร.
ระวี ภาวิไล มาเป็นเครื่องมือของจิต เพื่อเปิดระบบ
ปฏิบัติการโอวาทปาฏิโมกข์ให้เกิดอานุภาพสูงสุด

๔. เทวบุตรมาร เหตุเพราะห้อมล้อมด้วยมิถนาทิกฐิและเชื่อแต่กติกาสากล โดยไม่สนใจธรรมนุญของชีวิต หรือใช้ชีวิตสั้นโดษ
บรรเทาด้วย วิมุตติขันธ

สิริวรุณ เสนอให้ระวังการล่อหลอกให้กลายเป็นนักบริโภคนิยม โดยหลงติดยึดเครติดทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรม

๕. มัจจุมาร เหตุเพราะขาดกัลยาณมิตรที่จะแยกภาษาคนภาษาธรรม ผู้มีตัวตนจะใช้สาสวสัมมาทิกฐิ ต้องพยายามพัฒนาพุทธปัญญาด้วยระบบไตรสิกขาให้เป็นอานูภาพของภาษาธรรม ที่มีประสิทธิผลสูงกว่าภาษาคน
บรรเทาด้วย วิมุตติญาณทสสนะ

สิริวรุณ เสนอให้เข้าถึงความเป็นสมมติสัจจะของวิชาต่างๆ ในคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นฐานทัพใหญ่ กำเนิดความรู้สากลในแก่นของวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ทั่วโลกอยากมาเยี่ยมชม

ถ้าจินตนาการเลขศูนย์และเลขหนึ่งว่า คือตัวแทนของอินไทย
เข้าใจแค่นี้จะไม่เป็นเบี้ยล่างของทุนนิยม บริโภคนิยม
จะไม่ตกเป็นสัตว์เศรษฐกิจ
และอีกมากมายที่กติกาสากลมอบให้
-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริจรุณ (ยี่สิบเอ็ด)

การถอดสัญลักษณ์ทางภาษา ทางรูปภาพและอื่นๆ ล้วนเป็นหลักฐานบ่งชี้ความเจริญของเมือง

ผู้คนส่วนมากได้อ่านสงส์จากสมรณะการถอดรหัสสัญลักษณ์ต่างๆ ได้

ที่วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีกลายเป็นศาสนาสากล ทุกประเทศชื่นชมและใช้เป็นเครื่องหมายของความเจริญพัฒนา ก็เพราะเหตุที่ต้องยกเลิกหน่วยชั่งตวงวัดและความรู้ดั้งเดิม และถูกทำให้เชื่อว่าความรู้สากลจะมีประโยชน์ สามารถจะก้าวข้ามความขัดแย้งต่างๆ ระหว่างมนุษย์ผู้มีอารยธรรมท้องถิ่นได้ ซึ่งไม่จริงเพราะสงครามครูเสดไม่เคยยุติ

ตามประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภิภษุได้พุทธทานุมัติให้ครอบครัวสมบัติส่วนตัวได้ ๘ ขึ้น (อัฐบริวาร) จะทำหน้าที่ผู้มีวาจาสิทธิ์ เป็นที่ปรึกษาที่พระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ต้องรับฟังและทำตาม

สรุปว่า แก่นของพุทธธรรมคือหัวใจหลักของความเจริญของเมือง

แต่การที่ระบบการศึกษาของไทยร้อนรนและลอกเลียนทุกอย่างจากปรัชญาตะวันตก พัฒนาสังคมไทยจากปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบันทำให้เกิดการปรับพฤติกรรมของเด็กและผู้บริหารยุคใหม่ที่อ้างประชาธิปไตยจากนักคิดตะวันตก รวมถึงล้มล้างระบบอาวุโสที่เคยเข้มข้นในค่านิยมไทย เด็กตัวเล็กๆ ยังมีสิทธิมนุษยชนอันผู้ใหญ่จะทำร้ายตบตีไม่ได้ จะเป็นข่าวทันที

Soft power เช่นการบันเทิง การขึ้นขอบปัจจัยสี่ในระบบตะวันตก เปลี่ยนค่านิยมกลายเป็นบรรณของอาหาร เครื่องดื่ม แพ้ชั้นเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ตามแบบแบรินต์ตะวันตกจนหมดสิ้น จนกระทั่งเกิดปัญหาอกแตก หนี้สินของครอบครัวจะรุงรัง เพราะเป็นทาสระบบเครดิต และระบบแบรินต์ต่างๆ ที่ตะวันตกชี้นำ

ถึงกระนั้นก็ตาม แคนักวิชาการหรือใครก็ตามที่สร้างจินตนาการ การเหนื่อสมมติทั้งปวงได้ การอยู่เหนื่อสัญลักษณ์สากลหรือรู้เท่าทัน มองเห็นอำนาจของอิทธิธรรมที่เคยเป็นหลักของการพัฒนาเมืองสยาม ถอดรหัสกาลเทศะออก ก็จะได้ประโยชน์จากอิทธิธรรมทันที

(๒๓ ก.ย. ๖๖)

ผู้ที่ใช้ชีวิตด้วยตันทา กาลเวลาย่อมเนิ่นนาน
 ผู้ที่มีฉันทะในการทำงาน กาลเวลาย่อมกลืนกินตัวเอง
 ผู้ที่เข้าถึงอิทธิพลของปสาทรูป
 กาลเวลาและเทศะบรรสานสอดคล้องกัน

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

บ ก เ ส ริ ม

ความสำคัญที่ต้องเข้าถึง “นิยาม”

เพราะความเชื่อว่า จากรูปหนึ่งชนิด สามารถจะนิยามมากมาย นับไม่ถ้วน เพื่อเข้าถึงสมบัติที่แท้จริงของรูปนั้น

“นิยาม” จึงถูกสร้างซ้อนทับต่อกันมาเรื่อยๆ นี่คือหลักการของ นักปราชญ์ตะวันตก

ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะใช้ปฏิจจสมุปบาทของพระพุทธเจ้า ว่าด้วยการเกิดทุกข์จาก ๑๒ ปัจจัย ๑๑ ชั้นตอน มาประยุกต์ เพื่อให้ท่าน มองเห็นว่าการเข้าไม่ถึงนิยามของวิชา หรือของหัวข้อวิชา จะมีผลเสีย ดังต่อไปนี้

ปฏิจจสมุปบาทว่าด้วยโทษ

ของการเข้าไม่ถึงสภาวะของคำนิยาม

เมื่อนิยาม	เป็นเหตุแค่จำ	เป็นภาษา...แต่ไม่สัมพันธ์กับ ประสบการณ์ตรง
ความจำที่เป็นภาษา	เป็นเหตุทำให้เกิด	คิดซ้อนคิด...พลาดจากเหตุ ปัจจัยตรงทันที
คิดซ้อนคิด	เป็นเหตุทำให้เกิด	ตัวตนของตน...เข้าใจว่าตน คิดได้
ตัวตนของตน	เป็นเหตุทำให้เกิด	ยึดสิ่งไม่มีจริง...เหมาะว่าคิดได้ นั้นจริง

ยึดสิ่งไม่มีจริง	เป็นเหตุทำให้เกิด	การสับสน... นำที่ไปที่ไปที่ ไม่ตรงจริงมาคิด
การสับสน	เป็นเหตุทำให้เกิด	คาดการณ์ผิด... สร้างปัญหา
คาดการณ์ผิด	เป็นเหตุทำให้เกิด	หลงรู้... ยึดว่าตนถูก (มิจฉาธรรม)
หลงรู้	เป็นเหตุทำให้เกิด	การแก้ไม่ตรงเหตุ... ปัญหา ไม่ถูกแก้
การแก้ไม่ตรงเหตุ	เป็นเหตุทำให้เกิด	ความขัดแย้ง... สรรเสริญ นินทา
ความขัดแย้ง	เป็นเหตุทำให้เกิด	การแบ่งขอย... เพื่อกลบความ ขัดแย้ง
การแบ่งขอย	เป็นเหตุทำให้เกิด	การแตกแขนง... ความรู้ผิด แยกตัว ต่างคนต่างเชื่อคน ละอย่าง

เมื่อจะเรียนให้รู้จริง จำเป็นต้องสร้างเหตุต่อไปนี้

ปฏิจสุมุบปาว่าด้วยคุณธรรม ของการสัมพันธ์นิยามกับข้อมูลจริงของชีวิต

๑. ต้องประยุกต์นิยาม ให้สอดคล้องกับประสบการณ์ตรง
๒. เมื่อจำได้แล้ว ต้องรู้ระบบและสถานะที่ผันผวนนิยามด้วย
๓. เมื่อคิดซ้อนคิด ต้องรับทราบว่ามันเป็นแค่ศิลปกรรมของภาษา
๔. เมื่อเกิดตัวตนขึ้นมา ต้องรู้ว่า นั่นคือความธรรมดาของค่านิยม

๕. เมื่อยึดสิ่งที่ไม่จริง ต้องรู้ว่า นั่นคือความวิจิตรของจิต
๖. เมื่อสับสน ต้องรู้ว่า โลกต้องแยกเป็นสอง แยกที่คิด แยกที่รู้
๗. เมื่ออยู่กับความเป็นคู่ ต้องรู้ว่า ต้องแยกเป็นสาม เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยังลงความเห็นไม่ได้
๘. เมื่อแยกเป็นสาม ต้องถาม กาลามสูตร ๑๐
๙. เมื่อเข้าถึงกาลามสูตร ๑๐ ต้องรู้ว่า นี่คือการลบล้างปัญหาเท่านั้น
๑๐. เมื่อลบล้างปัญหา ต้องรู้ว่ามันเป็นปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ
๑๑. เมื่อรู้ว่าทุกสิ่งมีปัจจัยตั้ง เวทิตัพโพ ก็ควรเห็นทุกอย่างเป็นธรรมดา
๑๒. นี่แหละคือสภาวะการไม่ดูดไม่ผลึก และไม่หยุดอยู่เป็นธรรมดา

หมายเหตุ : เป็นปฏิจจนสมุปปาทที่เขียนโดยจิตตปัญญาของแม่ชี
รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบสอง)

นักคิดตะวันตกเชื่อกาลเวลาเป็นสมบัติของสสาร และพยายามเชื่อมต่อสัญชาตญาณจากสัตว์มาเป็นปัญญาของมนุษย์

อารยธรรมจึงเป็นเรื่องของกาลเวลา วันนี้ดูข่าวขององค์การนาซา ที่พยายามจะหาข้อเท็จจริงของธาตุ ใช้วิธี dating ธรรมดา เมื่อกระสวยอวกาศตกลงที่รัฐเท็กซัส นำตัวอย่างจากดาวเคราะห์น้อยที่มีอายุประมาณอายุของโลกมาด้วย ปริมาณขนาดถ้วยกาแฟ (ข่าวจากนาซา ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖)

ต่อไปนี้อ่านเอาความได้จากความเชื่อของนักคิดตะวันตก

๑. เลขศูนย์ที่คิดจากนักคิดอินเดีย ขยายขอบเขตจินตนาการของมนุษย์ได้ ๓ ทิศทาง ทางบวก ทางลบ และเพิ่มพูนเป็นอจินไตย

๒. สมมติสสารมี ๓ สถานะ และให้ของแข็งมีสถานะที่เป็นเลขจำนวน นับเป็นหน่วยได้ (เท่ากับตั้งอัตราให้สสารทันที)

๓. มิติ คือ จุดเริ่มต้นกับจุดเป้าหมาย มิติเชิงรูปธรรมสร้างสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย มิติเชิงนามธรรมสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่รู้จบ (อจินไตย)

๔. สมมติหน่วยเวลาสากล กำหนดปฏิทินสากล อันมีดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของการหมุน

๕. นำมิติมาหารด้วยเวลา แล้วนิยามว่า “ความเร็ว” ก่อให้เกิด การสำรวจ การเดินทางระดับสากล

๖. นำมิติมาหารด้วยความเร็วยกกำลังสอง เรียกว่า “ความเร่ง” และด้วยความเร่ง โดยมีความเร็วของแสงเป็นตัวคงที่

๗. นักวิทยาศาสตร์รู้ว่าชีวิตจริงมีตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ จึงแยก การวิจัยในห้องทดลอง (*in vitro experiment*) มาเป็นเอกเทศ โดย เซวาร์นปัญญาที่จะต้องสมมติการเลือกตัวอย่างแทนปรากฏการณ์ที่สนใจ ระบบของวิทยาศาสตร์จึงเกิดขึ้น ในระบบสากลนี้ได้คิดสมมติองค์ประกอบ ตัวแปรที่สำคัญ ตัวแปรประกอบ และเกิดอัจฉริยภาพในการทำวิจัย โดย กำหนดตัวแปรที่ละตัว ที่เหลือเรียกว่าตัวคงที่ ดังนั้นผลการทดลองของ วิทยาศาสตร์จะน่าสนใจต้องขึ้นกับ **ความเชื่อ** ของผู้เรียนอย่างเดียว

๘. เพื่อให้การทดลองในห้องทดลองน่าสนใจ จึงต้องนำมาประยุกต์ ให้กับชีวิต เช่น พืช สัตว์ คน ด้วยเหตุนี้วิชาสถิติที่เคยใช้สำหรับปกครอง ชุมชน จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการบอกความเชื่อมั่นเชิงสถิติให้ มนุษย์แก่ความจริง (หนึ่งในพัน หนึ่งในหมื่น หนึ่งในแสน ฯลฯ) แต่มนุษย์ ส่วนมากจินตนาการได้แค่หนึ่งในร้อย (เปอร์เซ็นต์)

๙. สิ่งสำคัญคือการใช้สัญลักษณ์เชิงสถิติ และการปรับตัวแปร เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนั้นจึงเกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง แกนตั้ง (vertically) กับแกนนอน (horizontally) ที่ทำให้จินตนาการ ของมนุษย์สามารถเข้าใจและรับข้อสรุปจากนักวิจัยได้

๑๐. สำหรับดิฉัน (สิริวรุณ) รู้สึกทั้งในวิชาพีชคณิตที่สมมติปรากฏการณ์ ๒ ชนิด คือ x และ y ขึ้นมาผสมกัน ทำให้ปรากฏการณ์ที่มีความหมายเกิดขึ้นทันที

ทั้งหมดนี้คือ สมมติสังจะ คือการใช้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือและสร้างวิทยาศาสตร์ขึ้นมา จนได้รับการยอมรับว่าเป็นความรู้สากลมีอำนาจเป็นที่พึ่งของแทบทุกคนที่ชื่นชอบความทันสมัยแบบตะวันตก และกลายเป็นที่พึ่งตัวใหม่ที่อยู่เหนือวรรณะเดิมๆ เช่น เศรษฐีค้ำน้ำมัน ก็ยังต้องสะสมรทหุ บ้านหุ เครื่องใช้ที่ทันสมัยต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าความรู้สากลมีอำนาจเหนือความรู้ดั้งเดิม

ดูราวกับว่าการเข้าถึงสังจธรรมหรือนิพพานธรรม เป็นเรื่องยากลำบากสุดเอี่ยม

สิ่งที่ยากซับซ้อนที่สุด แท้ที่จริงมีความง่ายที่สุดเป็นเงาของมัน กล่าวคือ ถ้าเข้าใจความแตกต่างของการเกิดดับของธรรมาตุ ก็กับการผูกขึ้นของธรรมาตุตามเหตุปัจจัยได้

แค่เข้าใจด้วยจิตวาบเดียว สมมติสังจะ จะกลายเป็นเครื่องมือของเจ้าของจิตทันที คนโบราณเรียกว่า ผู้เข้าสู่ญุตาวิหารนั่นเอง

(๒๕ ก.ย. ๖๖)

อุ น เ ส ริ ม

องค์รวมของหลักการจากพุทธธรรม และวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี

๑. พุทธปรัชญาเถรวาท จะเน้นสมุจเฉทปหาน คือตัดกิเลสให้หมดโคตร
๒. กิเลสเปรียบดังวัชพืช ที่อยู่คู่กับการทำนาทำไร่ทำสวน การจะตัดกิเลสแต่ละตัว ต้องจำนียมของกิเลสนั้นๆ ให้ได้
๓. สิ่งที่ซับซ้อนเป็นอนิจนัตถ์คือกิเลส วิธีง่ายที่สุดที่จะเข้าใจเห็นโทษของกิเลส คือ
๔. เมื่อกิเลสมีมากจำนวน มากประเภท จะตัดขั้วกิเลสจึงทำได้ง่ายที่สุดคือ
๕. ตัณหาคืออย่างเหนียว แบ่งเป็นสามประเภท คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา เป็นเหตุให้มนุษย์ตกเป็นทาสของโลกธรรม ๘
๖. จะเข้าใจและรู้ทันตัณหา ต้องมีความซื่อตรงต่ออารมณ์ตนเอง เปลี่ยนกามตัณหาที่เป็นอกุศลมูล เป็นธรรมตัณหาที่เป็นกุศลมูล
๗. อุปาทานมีสี่ประเภท เปรียบด้วยกาวตราข้างสามารถเชื่อมหน่วยเล็กๆ เป็นบ้าน คฤหาสน์ พระราชวัง อัครสถานได้ อุปาทานคือกรรม ที่แปรตามภพภูมิของเจ้าของ
๘. จะอยู่เหนือโลกธรรม ๘ จะต้องรู้เท่าทันเวลาว่าเป็นของสมมติ มนุษย์โลกล้วนเป็นทาสผู้ภักดีต่อเวลาสากล และสร้างสังสารวัฏของอดีต ปัจจุบัน อนาคต ตามกติกาสากล ถ้ามว่า สังสารวัฏของโลกาภิวัตน์มีอะไรบ้าง

๙. จะอยู่เหนือเวลาสากลต้องแยก ปัจจุบันขณะกับปัจจุบันธรรม (อดีต ปัจจุบัน อนาคต) ออกจากกัน จะอยู่เหนือปัจจุบันขณะต้องเข้าใจ อนัตตาธรรม คือ ทุกขณะต้องเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยเป็นธรรมดา
๑๐. จะอยู่เหนือเทศะ สสาร ต้องเข้าใจความเป็นสมมติของวิทยาศาสตร์ ว่านิยามและบัญญัติธรรมชาติไว้อย่างไร
๑๑. จะอยู่เหนือกาลเทศะ ต้องเข้าใจฐานของคณิตศาสตร์พื้นฐาน เลขคณิต เรขาคณิต พีชคณิต แคลคูลัส สถิติ เป็นอย่างต่ำ
๑๒. จะอยู่เหนือวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี ต้องแยกสมบัติของรูปออกจาก สมบัติของจิต

การสำนึกถึงความจริง ไม่เรียกว่าสาย
แม้ไม่คิดว่ากำลังทำผิด
ก็น่าจะลองวิธีคิดแยกกายของพุทธบ้าง
สังคมไทยกำลังต้องการผู้นำที่มีสัมมาทิฐิ
นี่คือความขาดแคลนอย่างยิ่งของการพัฒนาเพื่อสันติภาพ

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรรณ (ยี่สิบสาม)

เมื่อเชื่อว่าเวลาเป็นสมบัติของสสาร (นิยามว่า half-life) และ
แถมกำหนดเวลาสากลให้มนุษย์เชื่อตรงกันได้ (หนึ่งปีมี ๓๖๕ วัน)

แต่ตามข้อเท็จจริง รายงานวิจัยในเชิงวิชาการกลับมีหน่วยเวลา
เป็นของเฉพาะศาสตร์ เช่น หน่วยเวลาของการ dating (เช่นสำรวจ
ฟอสซิล เมืองโบราณ) กลับแตกต่างกัน

ทางออกที่ดีคือตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ให้เป็นมาตรฐาน
ของข้อมูลวิจัยที่ใช้เป็นที่พึ่ง หรือเป็นมาตรฐานสากล

แต่ผู้คนกลับชื่นชอบวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น แพทย์ สาธารณสุข
เทคโนโลยี การเกษตรเชิงเดี่ยว ท้ายที่สุด ผู้เชี่ยวชาญถูกแบ่งข้อมาเป็น
แพทย์เฉพาะทาง เทคโนโลยีเฉพาะทาง เกษตรเฉพาะทาง กลายพันธุ์
มาเป็นผู้เชี่ยวชาญทำผม แต่งหน้า ทำเล็บและ ฯลฯ นับไม่ถ้วน

จิตวิทยาจึงผงาดขึ้นมา จินตนาการของมนุษย์ไปผูกโยงกับ
พันธกรรมและสิ่งแวดล้อม

เวลาในพุทธธรรมเป็นเรื่องสมมติ เวลาเป็นเรื่องของกรรมและ
การถอดรหัสความทุกข์ในปัจจุสมุปบาทสายทุกข์

ต้นหาคือความต้องการของมนุษย์ ผุดขึ้นเฉพาะเข้าใจผิดคิดว่า
เวลาเป็นสังขารธรรม (ไม่ใช่สมมติหรือธรรมสังขะ) ถ้ามนุษย์แยกคามต้นหาคือ
กับธรรมต้นหาได้ ก็จะแยกความทุกข์ในอบายภูมิกับความทุกข์ในเทวภูมิ
ได้ พุดง่าย ๆ คือกำลังของสติปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญ

อิริยาบถหรือกิจกรรมในปกติชีวิตที่เดินด้วยความจำสับสนนิด (สัญญา ๑๐ คือองค์มรรค) จะกลายเป็นมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท รู้ว่าชีวิตคือลูกศรที่ทำให้เกิดแก่เจ็บตาย แต่ถ้าดำเนินด้วย กามตัณหา กิจกรรมในชีวิตคือลูกศรอาบยาพิษ จะได้อบายภูมิจิตเพิ่ม กำลังตามอุปนิสัยที่เคยชิน คือเพิ่มกำลังเปรต อสุรกาย ดิรัจฉานและ สัตว์นรก มีความไวต่อโลกธรรม ๘ แต่ถ้าเป็นธรรมตัณหาก็จะชอบเป็น เทวภูมิ ชีวิตก็จะมีตัวกูที่ติดดีเป็นวิถีที่เป็นปกติ

(๒๕ ก.ย. ๖๖)

ถ้าจะช่วยโลกให้เกิดสันติ
จะต้องทำสงครามกับมีฉนาทิฏฐิ
อภิธรรม เป็นปรมัตถสัจจะ
นี่ถ้าถอดรหัสมาใช้กับชีวิตจริงได้
จะรู้กลยุทธ์ในการพัฒนาตนเอง ด้วยตนเอง โดยตนเอง
เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา
คือ ใช้ชีวิตอย่างเหนือทุกปัญหา
—แมชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์—

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (ยี่สิบสี่)

นิยามก็เป็นวาทกรรมที่มนุษย์บัญญัติขึ้น ถ้ามองไม่ทะลุนิยาม จะสร้างพฤติกรรมที่เป็นจุดอ่อนจุดแข็ง หรือเป็นแคโลเกียวิสัยทันที

ตัวอย่างเช่น เจ้าชายสิทธัตถะถกนิยามว่าเป็นโอรสกษัตริย์ แต่มีความคิดผ่าเหล่า เห็นปรากฏการณ์เกิดแก่เจ็บตายเป็นอมตธรรม อันทำให้มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน

นักวิทยาศาสตร์ใส่นิยามแยกศาสตร์เป็นสองประเภท พวกที่สังเกตชีวิตโดยใช้วิถีทางกายภาพแห่งการชั่งตวงวัดเป็นตัวแยก ได้แก่ วิชาอนุกรมวิธาน สรีรวิทยา และพวกที่สังเกตชีวิตโดยวิถีทางนามธรรม เช่น พันธุกรรม ทำให้เกิดการนิยามลงมาถึงระดับอะตอม และระดับอนุภาค ถ้าไม่ใช่ผู้ชอบนามธรรมจริงๆ ก็จะจินตนาการต่อไปไม่ได้ เด็กไทยจึงมักรังเกียจวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ควอนตัม

การปฏิบัติธรรมของลัทธิเถรวาท เน้นการมองดูปัจจัยต่างๆ ที่ชีวิตต้องใช้เป็นกิเลส

เครื่องเคร้าหมองที่ถูกันนิยามว่า กิเลส จึงมากมายนับไม่ถ้วน

การปฏิบัติธรรมเน้นที่การเข้าฌาน เชื่อกันเฉพาะเรื่องฌานสมาบัติ มีหน้าซำยังเชื่อว่าการปฏิบัติของตนเท่านั้นที่สร้างอรหัตต์ได้ ส่วนการปฏิบัติแบบมหายานที่รู้สึกย่อหย่อนต่อพระวินัยอุกมองเป็นลบ สร้างความแตกแยกจนถึงกับแตกต่างระหว่างการปฏิบัติของเถรวาทและมหายาน

ดิฉันค้นพบว่า เมื่อโควิด-๑๙ ระบาดทั่วโลก พระสายเถรวาท กลับเชื่อเรื่องการลี้กดาวน การป้องกันการระบาดของโควิด-๑๙ อย่างเข้มข้น ไม่ต่างจากฆราวาสผู้ที่ยังตกจมในกองทุกข์เพราะกิเลสมีมาก

แสดงว่าภิกษุไม่เข้าใจไม่เข้าใจว่า นิยามคือสมมติเท่านั้น สมมติว่าเป็นกิเลส สมมติว่าเป็นโควิด-๑๙ ต่างก็เท่ากันที่เป็นสมมติ ถ้าแค่เข้าใจ กาลามสูตร ๑๐ ก็ปัดสมมติให้เป็นทางสายกลาง

หรือถ้าแค่เข้าสู่ญุตาวินัยได้ สมมติทุกชนิดดับ ความกลัวโควิด-๑๙ ก็หายวับไปในบัดดล แค่อุปถัมภ์ตนให้มีกุศลสูง เช่น สวดมนต์ภาวนาให้เป็นนิจ แค่นี้ก็ป้องกันโควิด-๑๙ ได้แล้ว

(๒๕ ก.ย. ๖๖)

ระบบการศึกษาในทุกระดับ
สร้างให้ผู้เรียนรู้สึกมีปมด้อย
ยิ่งเรียนสูง ยิ่งช่วยตนเองไม่ได้
ยิ่งเรียนสูงยิ่งต้องมีอาชีพรับใช้ฝรั่ง หรือนายทุนผู้มีเงิน
นับว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสร้างจุดอับทางปัญญา
บางคนอับอายุแม้กระทั่งเปิดเผยฐานะของบุพการีของตนเอง

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบห้า)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ ดิฉันเคยสรุปความสำคัญของนิยาม โทษและคุณของการเข้าไม่ถึงขอบเขตของนิยาม ในรูปของปฏิเสธสมุปบาทว่าด้วยการเกิดทุกข์และปฏิเสธสมุปบาทของความรู้ทุกข์ (ถ้าทะลุขอบเขตของนิยาม)

การอิงอาศัยกันระหว่างอภิสังขารของผู้ไม่รู้ขอบเขตของนิยาม ก็ไม่ต่างจากตาบอดคลำช้าง จะเกิดความขัดแย้งเป็นธรรมดา เพราะต่างฝ่ายต่างมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับช้างตามประสบการณ์ตรงของตน

ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติธรรมดาของมนุษย์

วัฒนธรรมตะวันตกอาศัยความขัดแย้งเป็นเครื่องมือสร้างความสำเร็จพัฒนาของรูป (นักเรียนพยายามหาช่องค้ำนครู ลูกหาช่องค้ำนบุพการี ฯลฯ)

วัฒนธรรมพุทธถือว่าความขัดแย้งเป็นกฎธรรมชาติธรรมดา เพื่อให้สิ่งที่ขัดแย้งหาทางของมันเอง จึงปล่อยวาง วัฒนธรรมการปล่อยวาง จึงมีทางสายกลางของตัวเอง สร้างเป็นระเบียบประเพณีชุมชน ที่สอดคล้องกับภูมิรัฐศาสตร์ของชุมชนนั่นเอง

แต่วัฒนธรรมสากลสร้างกติกาสากล จากความขัดแย้งกลายเป็นวัฒนธรรมโดดเด่น ประจักษ์พยานที่เด่นชัดคือ ปัจจัยสี่ที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลายมาเป็นวัฒนธรรมสากล ทุกคนในโลกขึ้นชอบอาหารแบบฝรั่ง

แต่งตัวตามใจชอบ มีบ้านแบบคนเมืองหนาว คือปิดมิดกันหิมะ มีเครื่อง
สำออง ยาแบบตะวันตก ชนะวัฒนธรรมดั้งเดิมขาดลอย

ไม่ว่าความแตกแยกจะลงลึกขนาดไหน แต่มันก็แค่เป็นพัฒนาการ
ของรูป ไม่ใช่พัฒนาการของพุทธปัญญา เพียงแค่มีทัศนคติโพธิสัตว์
ซาบซึ้งในความหลงผิดของตนเอง

ผู้ใดก็ตามที่เห็นพระคุณของความทุกข์ด้วยตนเองโดยตนเอง
ปฏิเสธสมุบาทจะพลิกขั้วจากสายทุกข์เป็นสายไร้ทุกข์ฉับพลัน

นี่คือสังจธรรมของจิตมนุษย์ เป็นการประกาศความเป็น
Buddhist disruption ในทุกปรากฏการณ์ของชีวิตได้จริงได้ชัดแก่ใจ
ของตนเอง

(๒๖ ก.ย. ๖๖)

ศิลปะของการดำรงชีวิต
ศิลปะของการทำลมหายใจ
ควบคุมแต่ไม่บังคับ บริหารโดยไม่จัดการ
เพื่อดำรงความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม ต้องเข้าใจ และเข้าแจ้ง
การไม่รับ การไม่ปฏิเสธ และการไม่หยุดอยู่ ในทุกมิติของความรู้

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (ยี่สิบหก)

เนื่องจากอิทธิธรรมเป็นปรมัตถสัจจะ โดยเฉพาะพระนิพพานเป็นสิ่งที่มีเอง สามารถอวตาร (transform) ได้เองตามอำนาจของตถาคต โพธิสัตถาเป็น ๘๗ สภาวะ

ถ้าบัณฑิตและการศึกษาของไทย ใช้การวิจัยจากระบบสากล เพื่อวิจัยให้เห็นชัดว่ามีความแตกต่างระหว่างผู้ที่ได้รับการอบรมฝึกฝนให้เข้าถึง เข้าใจ นำพระนิพพานไปใช้ได้เฉพาะตัว

โครงการวิจัยต่อไปนี้เป็นหัวข้อที่ดิฉันเสนอให้พุทธบริษัทผู้มีเครดิตในการวิจัย ควรตั้งเน้นเรื่องทำวิจัยในระดับปริญญาสูงๆ ดังต่อไปนี้

๑. สำหรับเด็กอนุบาลวัย ๖ ขวบขึ้นไป ถ้ามีกิจกรรมที่เหมาะสม ครูช่วยให้เด็กอนุบาลเข้าใจ และใช้ปฏิขะสัมผัส (สัมผัสบริสุทธิ์จากตา หู จมูก ลิ้น กาย หรืออายตนะ ๕)

ปฏิภาณจากปฏิขะสัมผัส คือ สมรรถนะในการใช้อายตนะนิพพาน ซึ่งมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ใช้ได้กับจิตที่รู้ชื่อๆ และยังไม่เป็นทาสของความรู้ สากล

เป้าหมายก็คือ เด็กอนุบาลที่ใช้ปฏิขะสัมผัสได้ จะมีวุฒิภาวะทางจิตวิญญาณเหนือกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมจากระบบสากลเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะถ้าเทียบกับเด็กที่ถูกฝึกจากการเรียนการสอนระบบอินเตอร์ (ซึ่งแพงเป็นพิเศษ) จะยิ่งโชว์สมรรถนะแห่งวุฒิภาวะทางจิตที่พร้อมจะเผชิญกับปัจจัยที่ตนไม่คุ้นชินได้ดีกว่า

๒. ถ้าต้องการให้ศีลธรรมกลับคืนมาสู่เยาวชน กลวิธีที่ดัดสันและไม่ต้องใช้งบประมาณ ไม่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ คือ การให้เด็กระดับประถม และระดับมัธยมต้น นำสมุดพกคุณธรรมจริยธรรม โดยส่งการบ้านที่วิเคราะห์กิจกรรมบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ให้ครูตรวจทุกวัน อย่างน้อยติดต่อกันสองเทอมการศึกษา เพื่อสร้างกำลังของสาวสัมาธิภูมิจนให้อยู่เหนือการติดเกมส์ ติดพนันออนไลน์หรือติดอบายมุขอื่นๆ ผู้ทำการวิจัยเป็น น่าจะออกแบบการวิจัยเรื่องที่ไม่ยาก แค่ทำกิจกรรมต่อเนื่องสักหนึ่งเดือน ก็จะแยกความแตกต่างของเด็กได้บ้างแล้ว

๓. สำหรับเด็กมัธยมปลายหรือนักศึกษาปีที่ ๑ ทุกหลักสูตร น่าจะบังคับให้ทำกิจกรรมวิรักษวาท และคุณค่าแท้คุณค่าเทียม โดยสร้างกิจกรรมจากปรากฏการณ์เด่นๆ ของสังคม ร่วมกับกิจกรรมเด่นๆ ที่เด็กต้องทำในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัย

ผลลัพธ์จากการทำกิจกรรมที่เหมาะสม ทำให้สร้างจินตนาการของเด็กได้ดีกว่าดังนี้

๓.๑ สินค้าทุกชนิดที่เขาใช้ มีลักษณะของความสัมพันธ์สากลของมนุษยชาติและมีที่มาที่ไป ทำให้เกิดคุณค่าแท้คุณค่าเทียมที่แตกต่างไม่ควรให้เด็กรู้จักแต่คุณค่าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว เพราะนี่คือการปูทางให้เกิดมิจฉาภิภูมิจนในผู้เรียน

๓.๒ เอกสารทุกชนิด สิทธิประโยชน์ทุกเรื่อง เป็นสมมติบัญญัติที่ผู้มีบุญบารมีจะได้ใช้ ให้เขารู้สึกว่า การได้สิทธิประโยชน์ในการใช้งบประมาณของประเทศสูงลิบผิดกับเด็กกรุ่นเดียวกัน นี่คือนโอกาสพิเศษ

ที่สังคยยอมมอบให้เขา ไม่ลืมนบุญคุณของสังคยที่เลือกเขามาให้รับโอกาสดังกล่าว ไม่เหยียบย่ำผู้ที่พลาดโอกาสดังกล่าว

๔. สำหรับครูอาจารย์ทั่วไป จัดการอบรมให้เขาเข้าใจและเข้าถึง อภิธรรม ซึ่งทำให้เขารู้ว่าถ้าต้องการความก้าวหน้า ความมั่นคงในอนาคต ควรจะวางอารมณ์จิตอย่างไร

ความเป็นปรมัตถสังขจะของอภิธรรม ทำให้คนไทยที่มีตถาคต โภทิสัทธา สามารถเข้าใจและเข้าถึงการเพิ่มกุศลมูลได้โดยง่าย

๕. สำหรับบัณฑิตวิทยาศาสตร์พื้นฐานทุกสาขา ให้เขาเรียนรู้ว่า คณิตศาสตร์ทุกวิชาเป็นเพียงสมมติ สอนให้เห็นชัดว่าถ้าเข้าถึงสมมติสังขจะของคณิตศาสตร์หรือเข้าใจปรัชญาวิทยาศาสตร์ นี่คือทางลัดของการ ปฏิบัติธรรม

ดิฉันอยากให้นักวิจัยทำวิจัยเฉพาะเรื่องนี้ให้มากและให้ครอบคลุม ทั้งนี้เพื่อให้พุทธบริษัทได้ตื่นรู้ เห็นถึงความเป็นมหาศาสดาของพระพุทธเจ้า ความเป็นอมตธรรมของพระธรรม และความเป็นพระสงฆ์ตัวจริง คือ แยกสมมติจากวิมุตติได้ง่ายๆ ใช้ศาสตร์ใดๆ ก็ได้เป็นตัวเริ่มต้น

(๒๖ ก.ย. ๖๖)

บทเสริบ

การปราบกิเลสชนิดสมุจเฉทปราบ

กิเลสอันเป็นที่ยังจิตให้เศร้าหมองเร้าร้อนนี้ ย่อมเกิดพร้อมและประกอบด้วยอกุศลจิตเท่านั้น ฉะนั้นการปราบกิเลสก็เท่ากับปราบอกุศลจิตนั่นเอง ในพระอภิธรรมมัตถสังคหะแสดงอกุศลไว้ ๙ กอง คือ

๑. **อาสวะ** เป็นธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองอกุศล มี ๔ ประการ

กามาสวะ	ความยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส โสภณัฐัพพะ
ภवासวะ	ความยินดีในภพภูมิต่างๆ
ทิฏฐัสสวะ	ความยินดีตามความเห็นผิด
อวิชชาสวะ	ความยินดีในความไม่รู้ตามความเป็นจริง

๒. **โอฆะ** เป็นธรรมอันเปรียบเสมือนห้วงน้ำ อันยังสัตว์ทั้งหลายให้จมอยู่ในสังสารวัฏ มี ๔ ประการ

กาโมฆะ	ความยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส โสภณัฐัพพะ
ภโวฆะ	ความยินดีในอรรถภาพและภพต่างๆ
ทิฏฐโฆฆะ	ความยินดีในความเห็นผิด
อวิชโฆฆะ	ความยินดีในความไม่รู้ตามความเป็นจริง

๓. **โยคะ** เป็นธรรมที่เป็นเครื่องประกอบสัตว์กับภพภูมิต่างๆ ไว้ มี ๔ ประการ

กามโยคะ	ความยินดีในกามคุณอารมณ์ทั้ง ๕
ภวโยคะ	ความยินดีในภพภูมิต่างๆ
ทิฏฐิโยคะ	ความยินดีในความเห็นผิด
อวิชชาโยคะ	ความยินดีในความไม่รู้ตามความเป็นจริง

๔. **คันถะ** เป็นธรรมที่เป็นเครื่องผูกสัตว์ไว้ไม่ให้หลุดพ้นไปจากโลกได้ มี ๔ ประการ

อภิขฌากายคันถะ	ได้แก่ ความโลภทั้งหลาย
พยาปาทกายคันถะ	ได้แก่ ความโกรธทั้งหลาย
สีลัพตปรามาสกายคันถะ	ได้แก่ ลูบคลำปฏิบัติข้อที่ผิด
อิทังสัจจาภินิเวสกายคันถะ	ได้แก่ ยึดความเห็นผิดอย่างเหนียวแน่น

๕. **อุปาทาน** เป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดถือให้ผูกพันอยู่กับความเป็นไปในโลก มี ๔ ประการ

กามูปาทาน	ได้แก่ ความยึดถือติดอยู่กับกามคุณอารมณ์
ทิฏฐูปาทาน	ได้แก่ ยึดมั่นในความเห็นผิด
อัตตวาทุปาทาน	ได้แก่ ยึดความเห็นว่ามีตัวตน
สีลัพตูปาทาน	ได้แก่ ถือการปฏิบัติที่ผิด และไม่รู้ข้อไหนที่จะนำไปพ้นทุกข์ถูกต้อง

๖. **นิวรณ** เป็นธรรมที่กั้นความดี มี ๖ ประการ

กามฉันทนิวรณ	ได้แก่ ความยินดีติดใจในกามคุณอารมณ์
พยาพานิวรณ	ได้แก่ ความไม่พอใจในอารมณ์ต่างๆ
ถีนมัทธนนิวรณ	ได้แก่ ความที่จิตหดหู่ทอดถอยจากอารมณ์ต่างๆ
อุทัจจกุกุกัจ- นิวรณ	ได้แก่ ความฟุ้งซ่านรำคาญใจในอารมณ์ต่างๆ
วิจิกิจฉานิวรณ	ได้แก่ ความสงสัยลังเลใจ
อวิชชานิวรณ	ได้แก่ ความไม่รู้สัจจธรรม

๗. อนุสัย เป็นธรรมที่นอนเนื่องอยู่ในชั้นธสันดาน มี ๗ ประการ
กามราคานุสัย	ได้แก่ ความยินดีในกามคุณอารมณ์
ทิฏฐิฐานุสัย	ได้แก่ ความเห็นผิด
ปฏิฆานุสัย	ได้แก่ ไม่พอใจในอารมณ์ต่างๆ
ภวราคานุสัย	ได้แก่ ความยินดีในความเป็นอย่างหนึ่งแห่งภพ
มานานุสัย	ได้แก่ ความอวดดีถือดีไม่ยอมลงใคร
วิจิกิจฉานุสัย	ได้แก่ ความลังเลสงสัยในสภาวะธรรม
อวิชขานุสัย	ได้แก่ ความไม่รู้สัจจธรรม
๘. สัญโญชน์ เป็นธรรมที่เป็นเครื่องร้อยรัดสัตว์ทั้งหลายไว้ในสังสารวัฏ มี ๑๐ ประการ
กามราคสัญโญชน์	ได้แก่ ความยินดีในกามคุณอารมณ์
ภวราคสัญโญชน์	ได้แก่ ความยินดีในความเป็นอย่างหนึ่ง
มานสัญโญชน์	ได้แก่ ความถือดีถือดีไม่ยอมลงใคร
ทิฏฐิสัญโญชน์	ได้แก่ ความเห็นผิด
วิจิกิจฉาสัญโญชน์	ได้แก่ ความลังเลสงสัยในเหตุผลแห่งธรรม
สีลัพพตปรามาสสัญโญชน์	ได้แก่ ถือปฏิบัติที่ผิดคิดว่าพันทุกข์
อิสสาสัญโญชน์	ได้แก่ ความไม่ยอมให้คนอื่นดีกว่าตน
มัจฉริยสัญโญชน์	ได้แก่ ความหวงแหนในสมบัติของตน
ปฏิฆสัญโญชน์	ได้แก่ ความไม่ชอบในอารมณ์ต่างๆ
อวิชขาสัญโญชน์	ได้แก่ ความไม่รู้สัจจธรรม

๙. กิเลส เป็นธรรมที่เป็นเครื่องเศร้าหมอง มี ๑๐ ประการ

โลภกิเลส	ได้แก่ ความโลภ
โทสกิเลส	ได้แก่ ความโกรธ
โมหกิเลส	ได้แก่ ความหลง
มานกิเลส	ได้แก่ ความถือตน
ทิฏฐิภิเลส	ได้แก่ ความเห็นผิด
วิจิกิจฉากิเลส	ได้แก่ ความลังเลสงสัย
ถีนกิเลส	ได้แก่ ความท้อถอย
อุทธัจจกิเลส	ได้แก่ ความฟุ้งซ่าน
อหิริกิเลส	ได้แก่ ความไม่ละอายต่อบาปทุจริต
อนตตัปปกิเลส	ได้แก่ ความไม่กลัวต่อบาปทุจริต

การเห็นผิดนั้น มันเริ่มต้นเห็นผิดทีละนิด
 การเมาวัตถุ ก็จะค่อยๆ กล้าเมาวัตถุทีละหน้อย
 เมื่อเห็นผิดจนได้ที่แล้ว ก็จะไม่ยอมเปลี่ยนความเห็น
 อีกอย่างหนึ่ง คือกลัวเสียเปรียบผู้อื่น
 เพราะการเห็นผิด มัวเมาแย่งชิงวัตถุ มีเพื่อนร่วมเดินทางมามาก
 ทั้งหมดนี้ คือ อำนาจของอวิชชา

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพย์ทัศน-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (ยี่สิบเจ็ด)

๑. สำหรับผู้เชี่ยวชาญและเขียนหลักสูตรศาสนาและปรัชญา ขอเสนอให้ศึกษานวโกวาท (ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงรจนา) หรือธรรมนุญชีวิต (ที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์รจนา) เป็นเรื่องแนวเดียวกัน เป็นเพียงแค่อาทิกัลยาณังสำหรับผู้มีปัญญาบารมีสามารถใช้เป็นฐานให้เข้าใจและเข้าใจ มัชฌิมกัลยาณัง ปรีโยสานกัลยาณัง ได้ด้วยตนเอง โดยตนเอง ถ้าหากเชื่อในไตรสิกขา ยิ่งกว่าความรู้สากล

๒. สำหรับนักปฏิบัติธรรมผู้พยายามกำราบกิเลสของตนเองเพื่อให้ได้สมุจเฉทวิมุตติ ขอให้ศึกษาปริยัติในการบรรลุธรรมของเถรวาทว่า ยังมีอีกสองกระแสคือ ผู้ที่เข้าใจเวทนา ทำจิตให้อยู่เหนือโลกได้ จะได้ปฏิบัติสัทธวิมุตติ สำหรับผู้ที่มีญาณปัญญาเข้าใจแยกสมมติและวิมุตติออกจากกัน ด้วยกลอุบายใดอุบายหนึ่งจากกลอุบายมากมายที่อยู่ตรงหน้าเราทุกคน เขาก็จะทำภาวณาให้อยู่เหนือกรรมวิบาก และเข้าถึงนิสสรณวิมุตติอย่างง่ายดาย

๓. สำหรับผู้ที่ศรัทธาในสื่อออนไลน์ พยายามสร้าง Smart ทุกชนิด เช่น Smart E-learning, Business Smart City และอื่นๆ อีกจนกระทั่งบูชาโลกเสมือนจริงให้เทียบเท่าชีวิตจริงๆ ของมนุษย์ (ดูจากการสรรเสริญการเปิดกีฬาเอเชียเกมส์ของประเทศจีนก็ได้)

ขอให้เข้าใจและเข้าถึงความเป็น Smart physical body ของร่างกายมนุษย์ผู้มีตถาคตโพธิสัทธา ว่าสามารถปรับรูปร่างของตนเอง

ให้เป็น Smart IC chip ที่มีประสิทธิภาพสูงมากขึ้นจนกระทั่งระลอกชาติ หรือหะเหินดำดินได้ฉับพลัน หรือถ้าแน่จริง เป็นสายญาณปัญญา ก็จะได้ Smart Intuition คือมีปฏิภาณที่จะเผชิญกับปรากฏการณ์ใหม่ๆ ที่ตนไม่คุ้นชินอย่างเป็นธรรมดา

ไม่ลองทำวิจัยให้เห็นพฤติกรรมที่แตกต่างจากผู้ใช่ Smart Smart Smart ทั้งหลายยังชีพ เขาเหล่านั้นจะมีโมหะกรรมสูงลิบลัว กล่าวคือ อะไรที่เปลี่ยนแนมึดเดียวก็รื้อให้ Software ของอบายภูมิเปิดได้ทันที

๔. สำหรับผู้ที่ใช้วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีเช่นเดียวกับศาสนา สากล คือใช้เป็นที่พึ่งที่ระลึกถึงยามเจ็บ ยามไม่อยากแก่ ยามไม่อยากตาย ยามอยากมีอะไร ที่แสดงว่าตนมีเศรษฐฐานะเหนือสามัญชนทั่วไป

ขอให้เข้าใจว่า ทั้งหมดทั้งมวลของความรู้สากล เกิดจาก มนุษยชาติพร้อมใจกันภักดีต่อกติกาสากล มองเห็นประโยชน์ในการใช้ กติกาสากล ทำธุรกรรมต่างๆ ท่องเที่ยวตุ่หัดตุ่หะไม่รู้จบ ตลอดจน มองเห็นช่องทางหาเลี้ยงชีพ โดยการใช่ว่างว่างของแบรด์ต่างๆ ของ กติกาต่างๆ เป็นตัวหล่อเลี้ยงชีพ

ขอให้รับทราบว่าการที่เรายอมตามทำซ้ำๆ กับกติกาสากล ผล ก็คือโหมะมูลในใจจะสูงลิบลัว ทำให้เหมาะแก่การเสียวารมณณ์โดยเฉพาะ เศรษฐี ถ้าอยู่ในระดับปรนิมิตวสวัตตีที่พุทธธรรมถือว่าแค่คิดต้องการ อะไรก็ได้ตามที่คิด เร็วยิ่งกว่าพระเจ้าบันดาล สิ่งเหล่านี้คืออนรกสูง เพราะความไม่ได้ตั้งใจเป็นธรรมชาติธรรมดาของความเป็นมนุษย์ เมื่อ ไม่เข้าใจว่าสิ่งนี้เกิดได้ง่าย เกิดเป็นเกลียวหวานธรรมดา แม้กับคนที่รัก ปานจะกลืนกินก็อาจสร้างความผิดหวังให้เราได้

พุทธธรรมถือว่าการใช้วิทยาศาสตร์เป็นศาสนาสากล คือ
มีจนาทิฎฐิอย่างหนึ่ง

๕. สำหรับผู้มีตถาคตโพธิสัทธา เชื่อว่าการทำงานคือการปฏิบัติ
ธรรม มองไปรอบตัวจะเป็นข่าวของที่วางอยู่ล้วนมาจากเหตุปัจจัยที่มาก
เหลือคณา ทุกอย่างที่เป็นไปได้เพราะความภักดีที่มนุษย์มีต่อกติกาสากล
แต่ทว่าความจริงของชีวิตคือ อนัตตาไม่เกี่ยวกับกติกาสากล จงใช้ตถาคต
โพธิสัทธามองเห็นทุกขณะของชีวิต จะต้องเป็นไปตามกฎของมนุษย์ และ
กฎของมนุษย์ต้องเป็นกฎธรรมชาติธรรมดา แต่ที่มองข้ามไปคือ ทุกขณะ
ทุกสรรพสิ่งล้วนแทรกแซง ล้วนเปลี่ยนแปลง ล้วนแล้วแต่ไม่ใช่ตัวตน
ที่จะหมายมั่นให้เป็นของเรา แม้แต่อักขระที่เขียนมามากมาย ทุกอักขระ
ที่ออกมาจากรูปนามของดิฉัน ล้วนประกาศความเป็นอนัตตา ชัดเจน
โจ่งแจ้ง เห็นซื่อๆ ตลอดเวลา

(๒๖ ก.ย. ๖๖)

-
- เชิดชูวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยีให้เป็นใหญ่
ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์เป็นเรื่องธรรมดา
แม้อยู่ตามลำพัง ยังหาเรื่องให้ทุกข์กัดกินใจได้
  - เชิดชูจะให้จิตเป็นใหญ่ ความรู้สากลคือมรดกดำของชีวิต
  - เมื่อใดภูมิใจ ไว้ใจความรู้สึกรู้สึกของตนเองตามผัสสะที่เป็นจริง
การศึกษาภาคบังคับ คือ ความรกรุ่งรังของความสำเริงของชีวิต

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (ยี่สิบแปด)

สิ่งที่มีค่าที่สุดของชีวิตคือตถาคตโพธิสัทธา เพราะสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเอง ในลักษณะที่รู้ว่า อภิธรรมคือปรมาตถสัจจะ มีสมบัติอยู่เหนือกาลเทศะ ซึ่งมีคุณค่ากว่าความรู้สากลหรือแม้แต่โลกียธรรมที่พบเห็นทั่วไป

ตถาคตโพธิสัทธาที่มั่นคง จะเป็นแกนนำทำให้ได้ตนเองเป็นที่พึ่งของตนเอง

(หนึ่ง) ไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) เป็นคาถาประจำจิต เพื่อให้ (จาคะ) เป็นการให้ที่ได้อันสูงสุดกับตนเองและผู้รับ

การรักษาศีล คือ การรักษาความปกติของอารมณ์ รู้เท่าทันว่านี่คือสัจจธรรม ความเป็นคู่ของโลกไม่ว่าวิวาหะจะเป็นอย่างไร มีค่าเท่ากันคืออภิสังขาร ผู้เสพสือต้องรู้ทันและวางใจเป็นกลาง การฝึกความเป็นกลางให้เป็นอัตโนมัติจึงจะเสพทุกข่าวได้ปลอดภัย

(สอง) ถึงกระนั้นต้องทำภาวนาทุกครั้งที่พักสายตา รู้สึกกรุณาต่อองค์กายของตนเอง ที่ต้องอยู่ท่ามกลางกตีกาสากรล ตัวอย่างเช่น ดิฉันอายุ ๘๒ ปี จะรู้ดีว่ากตีกาสากรลนิยมให้เป็น ส.ว. (สูงวัย) แต่ถ้าเข้าใจภริธรรมชัดแจ้ง จิตจะไม่เคยแก่ มีแค่รู้ชัด รู้ทัน จิตคืออมตะ ไม่มีทางที่กตีกาสากรลจะเข้าใจพุทธปัญญา

(สาม) เนื่องจากเข้าใจกฎแห่งเหตุปัจจัยที่ซับซ้อน ในขณะที่ใช้อายุตนะทั้งหลายทำกิจกรรมต่างๆ มองเห็นชัด ได้ยินชัด ทุกขณะมี

เหตุปัจจัยผลักดันและแทรกแซงเป็นอนัตตา มีแต่อนัตตาธรรมเท่านั้นที่
ซับซ้อน สัพเพ ธัมมา อนัตตา ติ แคเจียนตันฉบับ แคกิน ดิม เปลี่ยน
อิริยาบถ ฯลฯ เห็นแต่อนัตตาธรรมที่กำกับขณะชีวิต ถ้าไม่หลงผิดจน
มีฉันทิฏฐิเกิดกำลัง อนัตตาธรรมก็เป็นสภาวะง่ายๆ ซื่อๆ ใครๆ ก็เห็น
ได้ว่าจริง ไม่ต้องใช้ความรู้สักลหรือเหตุผลใดๆ เข้ามาประกอบอีกด้วย

ชีวิตแต่ละขณะ นับว่าน่าพึงพอใจในความเป็นมนุษย์ของตนเอง

(๒๖ ก.ย. ๖๖)

“การจัดลำดับชั้น เช่น ลำดับวรรณะ ลำดับยศถาบรรดาศักดิ์
ลำดับศีล ลำดับการศึกษา ลำดับหน้าที่การงาน และอื่นๆ
เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์
ผู้มีสติปัญญาที่ดีว่า นี่เป็นเครื่องหมายของการพัฒนาวัฒนธรรม
แต่บางทีเขาก็ลืมความจริงไปว่า
วรรณะที่แท้จริง คือ วงเวียนกรรมของตัวเขาเอง
ถ้าเขาประจักษ์ชัดในวาระกรรมของตนเอง
เขาก็จะปฏิรูปธรรมธาตุภายใน ให้อยู่เหนือวรรณะทั้งปวง”

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (ยี่สิบเก้า)

เหตุที่ใช้อุปสมานุสติ (นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้แทนอานาปานสติ ๑๖ ชั้น)

๑. แจ่มแจ้งชัดเจนว่า แรงกระตุ้นจากอิทัปปัจจยตามีอำนาจเหนือแรงโน้มถ่วงของเซอร์ ไอแซก นิวตัน อย่างมหาศาล เพียงข้อความไม่กี่คำจากสื่อออนไลน์ก็ทำให้ผู้รับสารช็อก ถ้าไม่ตายก็คงเหลือขานับไม่ถ้วน รวมทั้งแคว้นว่ามีชื่อตัวเราในคำเพียงไม่กี่คำ ก็ทำให้เกิดข่าวอาชญากรรม ฆ่ากัน ยิ่งกัน ฟันกัน ทะเลาะกันทุกวัน

๒. เพราะความประมาทไม่รู้ว่าตัวถูกกระตุ้นผ่านสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้ง่ายๆ เนื่องจากไม่รู้จักอำนาจอิทัปปัจจยตาที่ก่อตัวผู้แต่กลับสร้างตัวผู้ได้เปรียบหรือเสียเปรียบ ผู้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ โลกาวัดันจึงเต็มไปด้วยปัญหาออกแตกนับไม่ถ้วน

๓. มนุษย์ถูกทำให้เชื่อว่า มนุษย์มีสิทธิ์จากวิวัฒนาการที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติ นี่คือเหตุหลักของมิจฉาทิฎฐิที่พุทธธรรมกล่าวว่่า น่ากลัวกว่าสงครามโลกรวมกันเสียอีก

เมื่อมีมิจฉาทิฎฐิเป็นหัวหน้าในการดำรงชีวิต มนุษย์ยุคนี้จึงสรรเสริญการท่องเที่ยว การทำศัลยกรรมใบหน้าและร่างกายส่วนอื่นๆ การใช้เครื่องสำอางและอาหารเสริม ซึ่งเป็นความวิจิตรจากปัจจัยภายนอก มนุษย์จึงไม่เชื่อไม่สนใจว่า ร่างกายของมนุษย์มีความวิจิตรจากภายใน โดยเฉพาะเมื่อใช้พระนิพพานเป็นเครื่องอยู่ของจิต

๔. เป็นคำแทนนิยามโลกุตตรธรรมหมายถึงสิ่งมีเอง นิพพานธาตุ จะไม่มีอารมณ์ คือแยกเป็นบวกหรือเป็นลบไม่ได้ ผู้ใดมีสัมมาทิฐิ จึงใช้โลกุตตรธาตุแทรกแซงรูปนามของตนเอง ด้วยการทำลมหายใจอย่างแยบยล ทั้งนี้เพื่อผลลัพธ์ที่จะทำให้รูปร่างกายของตนเองสามารถทนต่อแรงกระตุ้น หรือสิ่งเร้าที่เกิดจากการพัฒนาแบบมีจกาทิฐิของโลกาภิวัดน์

๕. นิพพานเป็นของได้เปล่า มีอานุภาพมากเกินจินตนาการที่โลกาภิวัดน์จะเข้าใจ เพราะนี่คือนิยามของจิตเป็นใหญ่เป็นประธานของสรรพสิ่ง เนื่องจากผู้นั้นไม่ได้หลงผิด หลงติดอยู่แค่พลังของแม่เหล็กไฟฟ้า

(๒๗ ก.ย. ๖๖)

เข้าใจจิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง
นี่แหละป้องกันไสยศาสตร์
ถ้าไม่เข้าใจจิตตนเองตามที่เป็นจริงแล้ว
ถึงเรียนวิทยาศาสตร์ระดับสูงแค่ไหน
ก็ใช้วิทยาศาสตร์แบบเดียวกับไสยศาสตร์

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวรุณ (สามสิบ)

มีอำนาจสากลสี่ประการที่เข้มขี้อำนาจของพุทธศาสตร์ให้ลึกลับ

๑. การศึกษาในระบบ ลอกเลียนหลักสูตร วิธีการ หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรในการให้ปริญญามาจากนักคิดตะวันตกล้วนๆ การศึกษาพุทธศาสตร์เป็นความสนใจและการแสวงหาส่วนตัว จึงไม่มีมาตรฐานตัดสิน มีหน้าซ้ำยังไม่ใช้กาลามสูตร ๑๐ ที่เป็นหลักใช้ทดสอบอะไรจริง อะไรเป็นสมมติอีกด้วย

๒. อำนาจของความเชื่อที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูยามเยาว์วัย แต่กลับใช้อำนาจของความเชื่อจากความรู้สากลเป็นตัวนำ ใครไม่ทำตาม ก็ถือว่าล่าหลัง

๓. อำนาจของกติกาสากลที่ออกมาตลอดเวลาจากองค์กร นานาชาติ เช่น UNO, UNESCO, ASIAN และมากมายที่เป็นชาวที่คนไทย ต้องรับรู้ ยกเว้นอำนาจของท้องถิ่น ชุมชนที่อยู่กันจริงๆ ในสังคมไทย

๔. อำนาจของความคิดแยกกาย มีความสุดโต่งในการใช้ความคิด สร้างสรรค์จากนักคิดตะวันตก ทุกเรื่อง ทุกมิติ แม้แต่เรื่องแบรนต์ของ ลินคอล์นและบริการต่างๆ ที่ดูแล้วไร้เหตุผล แต่กลายเป็นค่านิยมที่ได้รับการ ยอมรับจากสังคมไทยอย่างน่าอัศจรรย์ เช่น การเชิดชูผู้มีเศรษฐกิจฐานะดี พุดหว่านล้อมแก่งให้เป็นผู้นำระดับชาติ โดยไม่ต้องมีประสบการณ์บ้าน การเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์

แม้แต่ดิฉันพยายามนำคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เข้าไปประกบกับคุณค่าของเศรษฐกิจที่เด็กนักเรียนมองเห็นชัดเจน แต่ทว่าก็ถูกกลืนหายไปกับอำนาจของเศรษฐกิจทุนนิยม ที่คนในองค์กรนานาชาติสร้างกติกาใหม่ๆ ให้เดินตาม

ดิฉันเชื่อว่า นักศึกษาของไทยยังไม่รู้ ยังไม่เคยได้เรียนความคิดแบบกายที่มีเฉพาะในพุทธธรรม ไม่มีในวิทยาศาสตร์ เช่น (๑) คุณค่าแท้คุณค่าเทียม (๒) คุณ โทษ ทางออก (๓) ปัจจุบันขณะของเหตุปัจจัย (๔) ความเป็นเช่นนั้นเอง (เพราะเข้าไม่ถึงอนัตตาธรรม)

ส่วนของพุทธธรรมที่ดิฉันได้มาจากการศึกษาด้วยตนเองบ้าง จากการที่ต้องค้นคว้าเพราะต้องสอนวิชาต่างๆ ในหลักสูตรศาสนาและปรัชญา (เกือบสิบวิชา เช่น พุทธปรัชญาเถรวาท พุทธปรัชญามหายาน พุทธศาสตร์-วิทยาศาสตร์ พุทธศาสนามหายาน พุทธประวัติเชิงวิเคราะห์ พุทธธรรมกับโลกาภิวัตน์ มิลินทปัญญา กรรมฐาน ฯลฯ) และได้จากการเป็นวิทยากรสอนชาวต่างชาติ สอนคณาจารย์ สอนนักศึกษา สอนพุทธบริษัท รวมทั้งเขียนวิเคราะห์พุทธศาสตร์-วิทยาศาสตร์ ทุกแห่งทุกมุม และพิมพ์เป็นหนังสือธรรมมากกว่าสามสิบชื่อ ทำให้เกิดจินตนาการหรือข้อเท็จจริงต่อไปนี้

(หนึ่ง) พุทธบริษัทไม่รู้ว่าอภิธรรมเป็นปรมัตถธรรม แบ่งเป็นโลกียธรรมและโลกุตระธรรมที่ต้องถอดรหัสให้ทันสมัย เพราะหลักของอภิธรรมอยู่นอกกาลเทศะ

(สอง) แยกไม่ออกระหว่างสิ่งมีจริง เช่น ธาตุ ๔ ชั้นธ ๕ आयตนะ ๖ และสิ่งมีเอง เช่น ไกวัลยธรรม นิโรธ นิพพาน ฯลฯ

(สาม) ตีกันอยู่ระหว่างสัญญา (perception) ของตะวันตกที่เป็น ปัญญาระดับต่ำ กับสัญญา ๑๐ คือองค์มรรคว่าเป็นคนละสภาวะกัน

(สี่) อำนาจของความคิดที่พุทธธรรมจัดเป็นต้นเหตุของความทุกข์ ถ้ามีโมหะมูลเป็นที่ตั้งจะทำพุดคิตก็ได้กุศลมูลสะสมในจิต ถ้ามีโสภณ-เจตสิกเป็นที่ตั้ง ทำพุดคิตก็ได้กุศลมูลเป็นที่ตั้ง

(ห้า) ไม่รู้ว่าเกิดมาพร้อมกับอวิชาที่จะต้องมีพฤติกรรมตาม ธรรมชาติคือวิปัสสาส ๔ มีหน้าซ้ำยังจำหวัชอวิปัสสาสทั้งสี่ไม่ได้ กลับ ช่วยกันพัฒนานวิปัสสาสให้มีกำลัง และเรียกว่าการเจริญพัฒนา

(หก) อำนาจของทางสายกลางไม่ใช่แค่มรรคมืองค์ ๘ แต่ต้องรู้ แยกคายว่าพฤติกรรมของตนกำลังสุดโต่งในการใช้ปัจจัยภายนอกหรือไม่ (กามสุขัลลิกานุโยค) หรือปฏิเสธต่อต้านปัจจัยภายนอก (อัตตคิลมณานุโยค)

(๒๗ ก.ย. ๖๖)

พิจารณาไตรลักษณ์

คือการยืนยันมิติเส้นตรงว่าเป็นสัญญาชาตญาณของกุ

พิจารณาการผุดขึ้นของธรรมธาตุ

คือการยืนยันอำนาจของธรรมที่ผุดจากสัญญาธาตุ

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิวัฒนาการทางพุทธปัญญาของสิริวิรุณ (สามสิบเอ็ด)

สรุป จากกระบวนการสร้างพุทธปัญญาจากระบบไตรสิกขา ก่อกำเนิดวิวัฒนาการการมองเห็นพฤติกรรมของตนเอง จุดอ่อนจุดแข็ง ของตนเอง มีความกล้าหาญและความเชื่อตรงสูงพอที่จะยอมรับ อัตตานุทิวฐิติ (ความคิดที่มีอัตตาสันับสนุนตัวกู) และอิตตวาทุพาทาน (ยึดถือ ทั้งรูปธรรมและนามธรรมที่คิดว่าได้มาโดยชอบธรรมหรือของกู)

(หนึ่ง) เห็นชัดเจนว่าการเข้าไม่ถึงสมมติสัจจะของวิทยาศาสตร์ ทำให้ความรู้สากลมีอำนาจสูงกว่าความเชื่อในศาสนาดั้งเดิม ทุกประเทศ ที่เครื่องศาสนาจึงพากันพัฒนาระบบ AI ในรูปของเครื่องบินรบ เครื่องบิน ส่วนตัว รถยนต์หรู ตีกระฟ้า และปราสาทคฤหาสน์ที่อัดแน่นด้วยความ ช่วยเหลือของ AI

(สอง) อภิธรรมเป็นปรมัตถสัจจะ เป็นเรื่องเหนือกาลเทศะ การที่จะใช้อภิธรรมกับมนุษย์ได้ ต้องอาศัยกัลยาณมิตรมีอรรถกถาที่ถอดรหัส อภิธรรมให้เป็นสภาวะร่วมสมัย และการที่ต้องฝึกฝนโยนิโสมนสิการเชิงพุทธ โดยเฉพาะข้อที่ว่าด้วยคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เพื่อให้เห็นด้วยจิต ว่าของฟรีไม่มีในโลก มิใช่จะใช้เครดิตไปแลกสินค้ามาแล้วจะพ้นจาก กฎแห่งกรรม

(สาม) ภูมิรัฐศาสตร์เป็นตัวกำหนดภาษาพูด ภาษาเขียน และ ประเพณีของชนเผ่า เช่นภาพวาดหมื่นภาพเป็นรูปหินกร่อนของทะเลทรายสะฮาราแสดงว่า ในอดีตที่อันกั้นดาร์และร้อนระอุนี้เคยเป็นทุ่งหญ้า

แต่การขาดการหยั่งรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเป็นเหตุหลักของการปรับนิเวศวิทยา

การเชื่อความรู้สากลที่สร้างมาจากชนเผ่าที่อยู่ในถิ่นกันดาร และเร่ร่อน ชนเผ่าที่เชื่อเรื่องการเอาตัวรอด การเป็นนักรบ และเป็นชนเผ่าที่พัฒนามาเป็นปรัชญาตะวันตกจบจนสามร้อยปีที่ผ่านมา ได้เกิดวิทยาศาสตร์ที่ประทับใจคนในโลก ทำให้โลกยอมรับความรู้สากล กติกาสากล ยอมรับในการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ทำการประมง ทำการสาธารณสุข การแพทย์ ตลอดจนเทคโนโลยี AI เมื่อระบบวิทยาศาสตร์กลายเป็นความรู้สากล ภูมิรัฐศาสตร์ในแถบเส้นศูนย์สูตรจึงถูกแปรสภาพไปมาก

(สี่) พุทธปรัชญาถูกพัฒนามาจากปรัชญาตะวันออก เริ่มต้นจากความเชื่อเรื่องพรหมและกำเนิดของวรรณะทั้งสี่ มนุษย์จะละเมิดวรรณะที่ตนเกิดไม่ได้ จะถูกลงโทษโดยชุมชนอย่างรุนแรง

ความเชื่อเรื่องพรหมลิขิตถูกพัฒนามาเป็นการบูชา สวดอ้อนวอน การทำพิธีกรรมด้วยยันต์ชนิดต่างๆ และยังมีผู้มีอำนาจสูง ลักษณะของพิธีกรรมยิ่งยิ่งใหญ่

วรรณะเป็นเรื่องที่เลิกลยากที่สุด เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะพยายามปรับปรุงให้มนุษย์เสมอกันที่ความเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย สิ่งที่พระพุทธองค์บัญญัติไว้กลับสูญหายจากประเทศอินเดีย และที่อัศจรรย์มากคือ นักคิดในปรัชญาตะวันตกก็มองสังัจจธรรมเกี่ยวกับการพยายามผลักดันวรรณะให้สูงขึ้น แบรินด์หรือแพชั่นของสินค้าทั้งรูปธรรมและนามธรรมจึงกลายเป็นเป้าหมายของผู้ที่เป็นทาสโลกาภิวัตน์จะตะกายไปให้ถึง

สรุปการอ้อนวอน การขอพร การบนบานไม่เคยสร้างหายไป จากจิตของมนุษย์ และทุกครั้งที่มีโอกาส มนุษย์จะพยายามยกฐานะ ของตนด้วยแบรนต์รถยนต์ หรือสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ แต่ผู้ที่ถือตัว ว่าสูงกว่าก็เขยิบวรรณะของตนให้สูงยิ่งขึ้นด้วยการตั้งขึ้นของ NFT (Non-Fungible Token หมายถึง สินทรัพย์ดิจิทัล) และบริการต่างๆ ที่คนมีฐานะดีจริงๆ จึงเข้าได้

(ห้า) สิริวรุณได้ค้นพบว่าเลขไทย อักษรไทยในสมัยพ่อขุนราม- คำแหง น่าจะถูกประดิษฐ์โดยพระอรหันต์ เพราะทุกตัวแฝงไว้ซึ่งปริศนา ธรรมที่จะให้คนใช้สามารถบรรลุธรรมได้ ภาษาไทยเป็นภาษาของพระ รัตนตรัยและความศรัทธาในโอวาทปาฏิโมกข์ สยามประเทศในสมัย สุโขทัยปกครองระบบพ่อค้าลูก และเป็นพุทธศาสนาสายมหายาน คือ ทุกดวงใจมอบให้พระรัตนตรัยเท่านั้น

เมื่อกรุงศรีอยุธยามีอำนาจมากขึ้น กลับได้รับอิทธิพลจากศาสนา พราหมณ์มาจากขอม ทำให้พระไตรปิฎกของเถรวาทเต็มไปด้วยความเชื่อ ของพราหมณ์ แม้ทุกวันนี้สังคมไทยยังเชื่อเรื่องพรหมลิขิต น้อยคนนักที่ จะใช้ประโยชน์จากอภิธรรม โดยเฉพาะนิพพานธรรมซึ่งเป็นสิ่งมีเอง ด้วย เหตุที่การสอนของเถรวาทมีรากแก้วคล้ายกับการวิจัยของวิทยาศาสตร์ จึงทำให้เกิดการยอมรับความรู้สากลในหมู่ภิกษุผู้รักษาพระธรรมวินัย

การที่ภิกษุถูกคำสั่งของฆราวาสกดทับไว้แทบทุกเรื่องในสมัย การระบาดของโควิด-๑๙ แสดงว่าภิกษุมิได้เข้าใจเลยว่า การเชื่อโควิด-๑๙ กับการเชื่อตำนานผีปอบมีส่วนคล้ายกัน คือ ไม่รู้เหตุที่เกิดสมมติขึ้น ตรงกัน

(หก) ดิฉัน (สิริวิรุณ) ค้นเคยกับระบบการสอนในระบบอัตโนมัติ การตอบข้อสอบจะใช้เป็นวิธีอธิบายความเข้าใจของผู้เรียน แม้ขณะเป็น นักศึกษาปริญญาเอกที่สหรัฐอเมริกา ดิฉันก็ยังคงทำคะแนนการสอบ ข้อเขียนได้สูงเป็นที่อัศจรรย์ของตนเองเหมือนเดิม

ดิฉันมองเห็นแต่ข้อดีของการสอนแบบปรนัย ที่เป็นการสอน ที่ข่มขู่พุทธปัญญาให้ถดถอย การเขียนซ้ำๆ ตามเส้นประ การจับคู่ (set and function) ที่ถูกฝึกตั้งแต่วัยอนุบาลเป็นการสร้างตัวกูของกู เน้นย้ำ ว่าต้องทำให้เหมือนเดิม การสอนแบบปรนัยมีจุดแข็งคือทันความก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี แต่จุดอ่อนคือสร้างทาสผู้ภักดีต่อกติกาสากล ซึ่ง AI ก็เป็น กติกาสากลชนิดหนึ่ง

(เจ็ด) ไม่ใช่แค่ต้องการเปลี่ยนมนุษย์ให้เป็นทาสกติกาสากล เท่านั้น สิ่งที่อารยธรรมสากลประสบความสำเร็จคือ ทำให้เกิดโลกาภิวัตน์ คนทั้งโลกล้มเลิกความเชื่อเดิม หันมาตอบสนองความเชื่อและความรู้ สากลแทน

แม้แต่เด็กตัวน้อยก็เคยชินกับการบริโภคสินค้าทุกชนิดที่เป็น disposable goods เสพอะไรสักอย่างจะต้องสร้างขยะให้โลก และ ทุกคนต่างเห็นว่าการสร้างนวัตกรรมที่บีบให้อันตราย การขนส่งที่ทันใจทุกเรื่อง ไม่มีการอดทนรอคอยสิ่งใดอีกต่อไป

สิ่งที่เลวร้ายที่สุดคือแฟชั่นการแต่งตัว โลกาภิวัตน์มิได้ประสบความสำเร็จในเรื่องอาหารและเครื่องดื่มที่ทำแบบสากล ที่ตกลงเกมเศรษฐี คือการเห็นดีเห็นงามกับ fast fashion หรือขยะแฟชั่น การแต่งกายเริ่ม พิสดารตั้งแต่ยุคกางเกงยีนส์มีกระเปาะรอบตัว ต่อมาเป็นแฟชั่นเจาะขาด

ซึ่งทำได้ยากมาก กว่าที่จะผลิตฝ้ายจากแอฟริกาส่งมาเย็บแถบเอเชีย ไป
เจาะขาดที่เอเชียกลาง ส่งไปขายที่ปารีส นิวยอร์ก ลอนดอน รวมกรุงเทพฯ

Fast fashion ทั้งตัวของคนยุคทันสมัยสร้างวิถีชีวิตปกติของ
คนสมัยใหม่ ให้เป็นคนก่อมลพิษ เปลี่ยนจากโลกร้อนเป็นโลกเดือด
มีหน้าซำยังมองตนไม่ออกว่า ตนเองนั่นแหละที่เป็นเหตุแห่งความพินาศ
ของนิเวศวิทยาของธรรมชาติในโลก

(แปด) สิ่งที่น่าประหลาดที่สุด คือการที่มนุษย์สมัยใหม่เชื่อใน
Exchange reaction คือปวดหัวกินยาแก้ปวดต้องได้โรคระเพาะเพิ่ม
รักษามะเร็งต้องได้ความตายจากการรักษา อยากได้รถยนต์ที่เร็วต้อง
เสี่ยงภัยทุกอย่างจากการบิน การขับรถไร้คนขับ การใช้หุ่นยนต์เป็นคู่ชีวิต
เป็นเพื่อนรักษาความเหงา

สรุปแล้ว แม้มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดๆ นับไม่ถ้วน มนุษย์ก็ไม่หวั่น
เดินหน้าทำศัลยกรรม เดินหน้าด้วยอาหารเสริม เครื่องสำอาง การ
ท่องเที่ยว การใช้นิ้วทำงานแทนมือ

จิตวิทยาของคนthatไปกับความทันสมัย ทันโลก ทันเหตุการณ์
จึงมีความประหลาดคือ ตกเป็นทาสของการปวดหัวข่าว การเกิดอารมณ์
ร่วมกับการเสพข่าว เสพสารคดี เสพบันเทิง เสพกีฬา และไม่รู้ตัวสักนิดว่า
ชีวิตที่มุ่งไปข้างหน้า เอาแต่ความสะดวกสบาย ความพอใจของตนเอง
พุทธธรรมกล่าวว่า คือผู้ประมาท แม้มีชีวิตอยู่ก็เท่ากับว่าได้ตายแล้ว
(Living death)

คนเหล่านี้เป็นเหตุแห่งการเฟื่องออก การโทษผู้อื่น การออกกฎ กติกาว่านวาย จนกระทั่งไม่อาจจะเข้าใจได้ว่า สงครามโลกจะเกิดได้ ก็เพราะสงครามในใจของแต่ละคนต่างหาก

(แก้ว) ต่อให้เกิดทุกข์โทษสาหัสแค่ไหน แต่หลักของพุทธธรรมคือ Buddhist disruption เป็นหลักช่วยให้จิตพ้นจากภัยทั้งปวงได้ฉับพลัน ถ้าหากรู้คุณค่าของทุกข์ และยอมรับโทษของมิชฌาฏิภูมิที่ตนได้เก็บเอา ไว้ใช้นั่นเอง

(๒๗ ก.ย. ๖๖)

มีเกิด และ ต้องมีตาย

การผุดรู้ (emerge) ต่างจากการเกิด (birth)

การผุดรู้ (emerge) มาจากมีเหตุปัจจัยสะสมอยู่

แล้วต้น “การหยั่งรู้” ให้เกิดขึ้น

และมีความจริงแท้ (เที่ยง) ปรากฏขึ้นตามกฎอภิปัจจยตา

การเกิด (birth) มาจากการออกมาจากเหตุที่รู้

เช่น สัตว์ออกมาจากไข่ ฝีสื่อออกมาจากดักแต้

การเกิดจึงเป็นเหตุของการเจริญเติบโต

และลงท้ายด้วยการตาย (death) ตามกฎไตรลักษณ์

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

ภาคผนวกที่ ๑

“อริยสังขลปเหลี่ยม”

โดยนัยทั่วไป เมื่อตั้งคำถามว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร คำตอบที่ได้คือ ตรัสรู้อริยสังขลปประการ คือ ทุกขอริยสังขลป ทุกขสมุทัย อริยสังขลป ทุกขนิโรธอริยสังขลป และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังขลป

โดยลักษณะ ทุกขอริยสังขลป หมายถึง ชาติเป็นทุกข์ มรณะเป็นทุกข์ โสกะ (ความโศก) ปริเทวะ (ความคร่ำครวญ) ทุกข์ (ความไม่สบายกาย) โทมนัส (ความไม่สบายใจ) และอุปายาส (ความคับแค้นใจ) เป็นทุกข์ ความประสพกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งทีรักก็เป็นทุกข์ ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นก็ เป็นทุกข์ กล่าวโดยย่อ อุปาทานขันธห้าเป็นทุกข์

โดยลักษณะ ทุกขสมุทัยอริยสังขลป หมายถึง ความยินดีและความกำหนัด แสวงหาความเพลิดเพลินที่นั่นบ้างที่นี่บ้าง เมื่อมี ตัณหา ฌ ที่ใด ย่อมมีการเกิดใหม่ ฌ ที่นั่น ด้วยเหตุนี้ตัณหา จึงเป็นสาเหตุของทุกข์และไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกับทุกข์

โดยลักษณะ ทุกขนิโรธอริยสังขลป หมายถึง ความสำรอก ความสลัดออก ความสลัดคืน ความหลุดพ้น ความไม่มีเยื่อใยแห่ง ตัณหา เป็นเหตุให้ดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง

โดยลักษณะ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังขลป หมายถึง อริยมรรคมีองค์แปด ประกอบด้วย สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

โดยความหมายของคำ อริยสังขหมายถึงความจริงสูงสุด ที่ดำรงความเป็นอนัตตา (ตถตา) ความไม่เป็นอย่างอื่น ความเป็นอย่างเดียวได้ทุกขันธ์เป็นผล สมุทัยเป็นเหตุ นิโรธ คือ ความดับที่เป็นผล และมรรค คือ ทัคนะอันสูงสุด

โดยความแตกต่างกัน อริยสังขแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ โลกียสังขจะ ได้แก่ทุกข์และสมุทัย และโลกุตตระสังขจะ ได้แก่ นิโรธ และมรรค ลักษณะของโลกียสังขจะประกอบด้วย อาสวะ (เครื่องหมักดอง) สังโยชน์ (เครื่องผูกติด) คันถะ (เครื่องรั้งรัด) โอฆะ (ขวางน้ำ) โยคะ (เครื่องผูก) นีวรณ (เครื่องเคঁร่าหมอง) ผัสสะ (ความกระทบ) อุปาทาน (ความยึดมั่น) และกิเลส (สภาวะที่ทำให้จิตเคঁร่าหมอง) ลักษณะของโลกุตตระสังขจะ คือสภาวะที่ปราศจาก กิเลสอาสวะ ปราศจากสังโยชน์ ปราศจากคันถะ ปราศจากโอฆะ ปราศจากโยคะ ปราศจากนีวรณ ปราศจากผัสสะ ปราศจากอุปาทาน

โดยความแตกต่างกันตามชนิดของกรรม ทุกขสังขเป็นกุศล อกุศลและอัปายากฤต สมุทัยสังขเป็นอกุศล มรรคสังขเป็นกุศล นิโรธสังขเป็นอัปายากธรรม

โดยความแตกต่างกันตามชนิดของการปฏิบัติ ทุกขสังขพึงกำหนดรู้ สมุทัยสังขพึงกำหนดละ นิโรธสังขพึงบรรลุ และมรรคสังขพึงปฏิบัติให้เจริญ

โดยความสงเคราะห์ อาจถือว่า ทุกขสังขสงเคราะห์ในขันธห้า สมุทัยสังขและมรรคสังขสงเคราะห์ในสังขารขันธ นิโรธสังขไม่สงเคราะห์ในขันธใดเลย หรืออาจถือว่า ทุกขสังขสงเคราะห์ในอายตนะสิบสองสังขจะที่เหลือทั้งสามสงเคราะห์ในธัมมายตนะ หรืออาจถือว่า ทุกขสังขสงเคราะห์ในธาตุสิบแปด สังขจะที่เหลือทั้งสามสงเคราะห์ในธรรมธาตุ

โดยความเป็นอย่างเดียวกัน อริยสังขอาจแบ่งเป็นสิบเหลี่ยม
ดังต่อไปนี้

อริยสังขเหลี่ยมที่หนึ่ง ประกอบด้วยองค์ธรรมชนิดเดียว คือ

กายมีวิญญาณ	เป็น	ทุกข์
มานะ	คือ	สมุทัย
การกำจัดมานะ	คือ	นิโรธ
กายานุปัสสนา	คือ	มรรค

อริยสังขเหลี่ยมที่สอง ประกอบด้วยองค์ธรรมสองชนิด คือ

นามรูป	เป็น	ทุกข์
อวิชาและตัณหา	คือ	สมุทัย
การกำจัดอวิชาและตัณหา	คือ	นิโรธ
สมถะและวิปัสสนา	คือ	มรรค

อริยสังขเหลี่ยมที่สาม ประกอบด้วยองค์ธรรมสามชนิด คือ

ทุกข์ทุกขตาแห่งภุมิสาม	เป็น	ทุกข์
อกุศลมูลสาม	คือ	สมุทัย
การกำจัดอกุศลมูลสาม	คือ	นิโรธ
ศีล สมาธิ ปัญญา	คือ	มรรค

อริยสังขเหลี่ยมที่สี่ ประกอบด้วยองค์ธรรมสี่ชนิด คือ

อาหารสี่	เป็น	ทุกข์
วิปลาสวัตตูลี่	คือ	สมุทัย
การละวิปลาสวัตตูลี่	คือ	นิโรธ
สติปัญญาสี่	คือ	มรรค

อริยสังขเหลี่ยมที่ห้า ประกอบด้วยองค์ธรรมห้าชนิด คือ

คติห้า	เป็น	ทุกข์
--------	------	-------

นิวรณ์ห้า	คือ	สมุทัย
การกำจัดนิวรณ์ห้า	คือ	นิโรธ
อินทรีย์ห้า	คือ	มรรค
อริยสังเหลี่ยมที่หก ประกอบด้วยองค์ธรรมหกชนิด	คือ	
ผัสสะหก	เป็น	ทุกข์
กลุ่มของตัณหาหก	คือ	สมุทัย
การกำจัดกลุ่มของตัณหาหก	คือ	นิโรธ
ธาตุที่พึงสลัดออกจากทุกข์หก	คือ	มรรค
อริยสังเหลี่ยมที่เจ็ด ประกอบด้วยองค์ธรรมเจ็ดชนิด	คือ	
ที่ตั้งของวิญญานเจ็ด	เป็น	ทุกข์
อนุสัยที่นอนเนื่องอยู่ภายในเจ็ด	คือ	สมุทัย
การกำจัดอนุสัยที่นอนเนื่องอยู่ภายในเจ็ด	คือ	นิโรธ
โพชฌงค์เจ็ด	คือ	มรรค
อริยสังเหลี่ยมที่แปด ประกอบด้วยองค์ธรรมแปดชนิด	คือ	
โลกธรรมแปด	เป็น	ทุกข์
มิจฉัตตะ (ภาวะที่ผิด) แปด	คือ	สมุทัย
การกำจัดมิจฉัตตะแปด	คือ	นิโรธ
มรรคมีองค์แปด	คือ	มรรค
อริยสังเหลี่ยมที่เก้า ประกอบด้วยองค์ธรรมเก้าชนิด	คือ	
สัตตาวาสเก้า	เป็น	ทุกข์
รากเหง้าของตัณหาเก้า	คือ	สมุทัย
การกำจัดรากเหง้าของตัณหาเก้า	คือ	นิโรธ
โยนิโสมนสิการมีมูลเก้า	คือ	มรรค

อริยสังขลีย์มที่สิบ ประกอบด้วยองค์ธรรมสิบชนิด คือ

สังขารทั้งหลายในมูรพาทิสสิบ	เป็น	ทุกข์
สังโยชน์สิบ	คือ	สมุทัย
การกำจัดสังโยชน์สิบ	คือ	นิโรธ
สัญญาสิบ	คือ	มรรค

อรรถาธิบายของอริยสังขันธ์นี้ นำมาจาก “วิมุตติมรรค” วิจารณ์โดยพระอุปติสสเถระ แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ โดย พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตฺโต) และคณะ จากต้นฉบับภาษาอังกฤษของพระเอฮารา พระโสสมเถระ และพระเขมินทเถระ สำนักพิมพ์ศยาม บริษัทเคล็ดไทย จำกัด พ.ศ. ๒๕๓๘ หน้า ๒๔๕-๒๕๓

“วิมุตติมรรค” เป็นหนังสือที่พระอุปติสสเถระ ซึ่งเชื่อว่าเป็นพระอรหันตบุคคผล วิจารณ์ไว้ในราวสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ดังนั้น “วิมุตติมรรค” จึงน่าจะเป็นคัมภีร์ที่พระพุทโธษาจารย์ยึดเป็นบรรทัดฐานในการวิจารณ์ “วิสุทธิมรรค” ซึ่งเป็นหนังสือที่เขียนภายหลังจาก “วิมุตติมรรค” หลายร้อยปี

ความใน “อริยสังขลีย์ม” เป็นการนำความรู้ประสบการณ์การเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักปฏิบัติธรรม มาร้อยรวมเป็นถ้อยคำเพื่อแสดงอรรถาธิบาย อริยธรรมที่อยู่ในอริยสังขันธ์สิบเหลี่ยม เพื่อเป็นตัวอย่าง แสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอริยสังขลีย์กับลักษณะชีวิตที่ทันสมัย

แรงบันดาลใจที่ทำให้เขียน “อริยสังขลีย์ม” เกิดจากความกระจำเริญเกิดขึ้นว่า พระเถระผู้ทรงคุณอันประเสริฐซึ่งเป็นที่

รวมของศรัทธาปสาทะของพุทธศาสนิกชนจำนวนมากนั้น แม้โดยเนื้อหาแห่งธรรมที่ท่านเทศนาและย่ำทางดำเนินการดับทุกข์ จะดูแปลกแยกแตกต่างกัน แต่โดยความเป็นอริยธรรมนั้นทรงไว้ซึ่งความเป็นอันเดียวกัน คือมีคุณสมบัติของอริยสังขีที่สามารถดับทุกข์ได้คงไว้ ซึ่งสมบัติของสังขีจะ คือ ความเป็นเช่นนั้น (ตถตา) ความไม่เป็นอย่างอื่น (ธัมมตา) และความเป็นสุญญตา เพียงแต่ท่านผู้ทรงคุณทั้งหลายเหล่านั้น เน้นย้ำเฉพาะแนวที่ปรากฏในอริยสังขีเหลี่ยมใดเหลี่ยมหนึ่งเท่านั้น

แนวการเขียนเป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรมตามแนวของ “ธรรมโฆษณ์” ซึ่งเป็นพระธรรมเทศนาของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม ผู้สอนอริยสังขีไว้ทั้งสิบแนว เพิ่มเติมตัวอย่างที่คาดว่าน่าจะมีอยู่เป็นอยู่ในชีวิตทันสมัย รวมทั้งเขียนอุปมาอริยธรรมกับความรู้ที่ว่าด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เพื่อจุดมุ่งหมายให้เข้าใจอริยธรรมได้ง่าย โดยเฉพาะผู้มีพื้นฐานความรู้สัากลอยู่แล้ว

ภาษาบาลีเป็นภาษาที่คงไว้ เพื่อเป็นการบูชาคุณภาษาที่ใช้เป็นเครื่องจารึกพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นเครื่องหล่อหลอมความเป็นพุทธมามกะแต่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย สืบทอดมาสองพันปีเศษ คำแปลความหมายของภาษาบาลี คัดมาจาก “พจนานุกรมพุทธศาสตร์” ฉบับประมวลธรรม ของพระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตฺโต) หรือพระธรรมปิฎกปัจจุบัน คำเทียบเคียงอริยธรรมเป็นภาษาจิตวิทยาให้ไว้ในส่วน “บทสุดท้าย” เพื่อจุดมุ่งหมายจะเลื่อนพุทธธรรมมาให้ใกล้หัวใจของคนทั่วไปกับความเป็นโลกาภิวัตน์ มิได้มุ่งจะให้เป็นการแปลอีกอย่างหนึ่งแต่อย่างใด

การเขียนอริยสังขลปเหลี่ยม ได้คงความเป็นภาษาธรรมให้
เข้มกว่าความเป็นภาษาคน ท่านที่เป็นนักปฏิบัติธรรมหรือมีฐานของ
พุทธธรรมอยู่ในหัวใจ ย่อมอ่านเอาสาระได้มากกว่า

ขอความปรารถนาดีของข้าพเจ้า ผู้เขียนอริยสังขลปเหลี่ยม
จงแจ้งประจักษ์แก่ผู้อ่านทุกท่าน ขออธิษฐานน้อมองค์คุณของพุทธ
ปัญญา ซึ่งมีพร้อมอยู่ในอมตธาตุ จงเข้ามาประดิษฐาน ดุจเครื่อง
นำทาง เป็นแสงสว่าง เป็นความกระจ่าง เป็นเครื่องรู้ชัด ใน
อริยธรรมของพุทธธรรมที่ปรากฏในอริยสังขลปเหลี่ยม โดยทั่วกัน
ทุกคนเทอญ

สิริวรุณ

ตุลาคม ๒๕๕๐

ทำไม สุธัญฑิตาวิหาร จึงแก้กรรมภาษาคนได้
เพราะว่ามันสามารถที่จะออกไปจากตรรกะทุกชนิด เหตุผลทุกชนิด
ถ้าเรายังมีเหตุผลอยู่ เรามักจะคิดย้าช้าว่า
พระพุทธเจ้าห้าม ทำไมเรายังทำ
พระพุทธเจ้าห้าม ทำไมเรายังทำ
กรรมนั้นก็ยังคงอยู่ยั้งยืนอย่างนั้น ลบออกได้ยาก
แต่ถ้าเราทำสุธัญฑิตาวิหาร มันอยู่นอกตรรกะและเหตุผล
มันไม่มีภาษาอยู่
มันแค่เป็นสภาวะธรรมชาติธรรมดา
แค่เป็นความหยั่งรู้หยั่งเห็นธรรมดา ไม่มีภาษาเข้าไปร่วมด้วย
มันก็อยู่เหนือกรรมได้โดยเหตุนี้

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

พฤติกรรมศาสตร์ ตามนัยอริยสัจสี่บเหลี่ยม

ภาษาเป็นเครื่องหมายความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ที่มีความมหัศจรรย์ในตัวของมันเอง

ภาษาเป็นดุจสมมติที่ให้สมมติ

ภาษาเป็นดุจบัญญัติที่ให้บัญญัติ

สมมติและบัญญัติ สานรวมเป็นความรู้ กลายเป็นมรดกทางอารยธรรม ที่มนุษย์มอบให้มนุษย์ด้วยกัน

แม้ภาษาจะไม่มีชีวิต แต่ก็สื่อความมีชีวิตได้

แม้ภาษาจะไม่มีอคติ แต่ก็สร้างอคติให้เกิดขึ้นได้

ภาษาคนและภาษาธรรม จึงคล้ายตัวอคติ ที่แยกปัญญาของมนุษย์ออกจากกัน ทั้งที่พุทธปัญญาของมนุษย์ติดตัวมาเท่ากันทุกคน ต่างกันที่สิ่งกีดขวาง การแสดงออกของปัญญาที่ไม่เท่ากัน

นี่คือ สัจธรรมของความเป็นสมมติและบัญญัติของโลก ที่จะพ้นจากความเป็นของคู่ (ทวิ) ไม่มี

อันที่จริง ทวิ คือการเห็นความเป็นคู่ ได้เกิดขึ้นในจิตมนุษย์ก่อน อุปาทานทุกชนิดจึงไหลออกจากความเป็นคู่นี้

มากมายมหาศาล ที่แต่ละคนบรรจงมอบมรดกภาษา (ผ่านการพูดและการเขียน) ให้แก่มนุษย์ด้วยกัน มีผลทั้งที่ละลายอุปสรรคขวางทางพุทธปัญญา หรือยิ่งทำให้เพิ่มอุปสรรคนั้นให้วิเศษมหัศจรรย์ยิ่งขึ้น และกลายเป็นพุทธปัญญาปลอมเสียเอง

แต่ก็ไม่ใช้ความผิดของภาษา

เป็นเพียงปัจจัยที่ก่อจินตนาการของมนุษย์แตกต่างกัน และ
ความวิจิตรของจินตนาการนั้นมากล้น

ขอเพียงเป็นความวิจิตรที่กลับสู่เหตุได้เท่านั้น ความวิจิตร
จะมีคุณค่าทางพุทธปัญญาทันที

หลักของพุทธธรรม จะมุ่งตรงไปที่ตัวเหตุ (สมุทัย) เป็น
สำคัญ

ความวิจิตร จะพิสดารโอฬารเท่าใดก็ตาม ถ้าสาวถึงเหตุ
แล้ว จะพบตรงตามความตรัสรู้ดีขององค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ที่ทรงแสดงเหตุที่แท้จริงไว้บริบูรณ์แล้ว นอกจากนี้ ก็ทรงแสดง
การดับเหตุทั้งหลายว่าเป็นไปได้ด้วยปัญญาของตนเอง และให้ข้อ
เสนอแนะวิธีทางที่ควรเจริญ เพื่อกระทำให้ถึงที่สุดแห่งการดับเหตุ
ทั้งปวงอีกด้วย

อริยสังขลปเหลี่ยม เป็นหลักการที่แสดงความสัมพันธ์ของ
อริยธรรม ที่รวมกันทำหน้าที่เป็นปัญหาและแก้ปัญหา

ทุกข์ คือ สภาพปัญหา ควรกำหนดรู้

สมุทัย คือ เหตุแห่งการเกิดปัญหา ต้องค้นให้พบและ
ละออกเสีย

นิโรธ คือ ความดับทุกข์ มีหน้าที่ทำให้บรรลู่ถึง

มรรค คือ วิธีการแก้ไขปัญหา มีหน้าที่ต้องลงมือทำ
ให้ยิ่งขึ้น

อริยธรรมที่อยู่ใให้อริยสังขลปเหลี่ยมได้ครอบคลุมความทุกข์
ทั้งหลายของมนุษย์ไว้ด้วยความสมบูรณ์และลึกซึ้ง

และเพื่อเลื่อนอริยธรรมเข้ามาใกล้เคียงชีวิตจริงของความเป็นโลกาภิวัดน์ จะขอนำคำนิยามของจิตวิยามาเทียบเคียงกับหลักอริยธรรมในอริยสังขัลลิมเหลี่ยม เพียงแต่ขอให้เข้าใจว่า คำสมัยใหม่นั้น ไม่ใช่คำแปลของภาษาบาลีแต่อย่างใด ขอให้เป็นเพียงคำอุปมา ที่ช่วยเพิ่มความชัดเจนในพุทธธรรมนี้เท่านั้น ถ้าหากจะบูชาพุทธคุณแล้ว จงช่วยกันรักษาภาษาบาลีเอาไว้ เป็นการบูชาคุณภาษาบูชาคุณของผู้สืบทอดพระไตรปิฎกมาด้วยภาษาบาลีนี้โดยตรง

ขออุปมาปัญหาทั้งหลายที่ปรากฏในอริยสังขัลลิมเหลี่ยมเป็นภาษาโลกาภิวัดน์ เรียงลำดับจากหนึ่งไปสิบ ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาเกิดจาก อำนาจของสัญชาตญาณ
๒. ปัญหาเกิดจาก กลไกของกระบวนการตามธรรมชาติ
๓. ปัญหาเกิดจาก ผลของการกระทำ
๔. ปัญหาเกิดจาก จังหวะและการเลือก
๕. ปัญหาเกิดจาก การตัดสินใจเลือกกระทำ
๖. ปัญหาเกิดจาก อารมณ์พื้นฐานหรืออารมณ์ปกติ
๗. ปัญหาเกิดจาก พฤติกรรมช้อนเร้น
๘. ปัญหาเกิดจาก ความทุกข์ช้อนเร้น
๙. ปัญหาเกิดจาก การแสดงออกของพฤติกรรมช้อนเร้น
๑๐. ปัญหาเกิดจาก การเป็นสัตว์สังขม (ต้องมีพฤติกรรมที่เป็นกตिकाของสังขม)

เหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ของปัญหาต่าง ๆ ในอริยสังขัลลิมเหลี่ยม เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

๑. เหตุเกิดจาก ความไม่รู้และความทะยานอยาก ตาม
ธรรมชาติ
๒. เหตุเกิดจาก มีความทะยานอยาก ๓ ประเภท
๓. เหตุเกิดจาก เก็บคำสั่งโง่เขลาไว้ภายใน
๔. เหตุเกิดจาก มีความคิดเห็นตรงข้ามกับความเป็นจริง
๕. เหตุเกิดจาก อำนาจของความเศร้าหมองที่หลั่งออก
ตามธรรมชาติ
๖. เหตุเกิดจาก มีวงจรของความอยากหกกลุ่ม
๗. เหตุเกิดจาก เก็บการแฝงเร้นของความคิดบางอย่างไว้
๘. เหตุเกิดจาก แปรความรับรู้ผิดพลาด
๙. เหตุเกิดจาก สะสมทัณฑ์ความทะยานอยากต่าง ๆ ไว้
๑๐. เหตุเกิดจาก มีเครื่องผูกติดทำให้ต้องแสดงบทบาทต่างๆ

มรรคคือวิธีที่จะดับเหตุของปัญหา เรียงลำดับเหตุและปัญหาดังต่อไปนี้

๑. การรู้จักกลไกของระบบลัทธิชาตญาณ
๒. การเข้าซึ่งถึงสมบัติของกระบวนการ
๓. การต้องศึกษา สดับ และแก้ไขความโง่เขลาด้วยตนเอง
๔. การใช้สติพลังบวก (โพธิ) ทำลายสติพลังลบ (กิเลส)
๕. การสร้างอินทรีย์ให้แก่กล้า
๖. การทำอินทรีย์ให้สม่ำเสมอในทิศคล้ายทุกซ์
๗. การใช้สติปัญญาทำลายฐานที่ตั้งของอธรรม
๘. ทางดำเนินไปสู่เสรีภาพและสันติภาพสูงสุด

๙. มีความคิดลึกซึ้งที่อาจมองเห็นพฤติกรรมซ่อนเร้นของ
ตนเอง
๑๐. จิตที่มีปัญญาแก่กล้า พลิกอธรรมให้เป็นธรรมบริสุทธิ์

เหตุใ้ใจจึงมีอริยสังขลิมเหลียม

เพราะกรรมวิบากและวิถีชีวิตของคนเราต่างกัน ตามกฎ
ของอนัตตลักขณะ

๑. บางคนเข้าวัดฟังธรรม หรือ บวชเรียนตั้งแต่ยังเด็ก
มีสิ่งแวดล้อม เช่นการนำทางของญาติผู้ใหญ่ ทำให้คุ้นเคยกับข้อวัตร
คุ้นเคยกับการรักษาศีล และคุ้นเคยกับพระธรรมวินัยตั้งแต่ยังเล็ก
ชีวิตแต่เด็กอยู่ในกองกุศลกรรม มีปัจจัยที่ก่อความเพลินให้ชีวิต
น้อยมาก การดำเนินชีวิตจึงเรียบง่าย เป็นแนกขมมีอยู่เป็นปกติ
เช่นนั้น กิเลสที่แฝงอยู่ คือ ความไม่รู้และความทะยานอยากที่ได้
จากระบบสัญญาตญาณเท่านั้น การบรรลุธรรม จึงใช้อริยสังขลิม
ที่หนึ่ง

๒. บางคนได้บวชเรียนแต่ยังเยาว์ก็จริง แต่ความทะยาน
อยากยังรุนแรง อาจเพราะมีปัจจัยภายนอกช่วยและสิ่งแวดล้อม
เป็นกุศลกรรมที่อ่อนกำลัง จึงทำให้จิตใจมีแนวโน้มของการบวช
แต่ก็ชอบวิถีทางแบบโลก ๆ จึงทำให้ปฏิบัติอริยกันตศีลไม่เข้มข้น
เพราะจิตจะมีวิจิกิจฉาสง จิตจะผกผันระหว่างโลกกับธรรม ดังนี้
การบรรลุธรรม น่าจะใช้อริยสังขลิมที่สอง

๓. บางคนเป็นฆราวาส มีปกติหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต มีความสันโดษเป็นปกติกรรมปกติ เป็นผู้ที่มีปกติอยู่ในศีลห้า แต่ยังไม่มีการศึกษาสูงพอจะเข้ามาเป็นนักบวช มีความเป็นปุถุชนแฝงอยู่มากกว่าพวกที่สอง กลุ่มนี้จะบรรลุนิพพาน ผ่านอริยสังคัลหะยมที่สาม

๔. บางคนเกิดมาพร้อมกับกรรมวิบากแปลก ๆ เป็นเด็กก็ชอบชุกชอน มีพฤติกรรมหัวโจก แต่เป็นเด็กไฟดี ผู้ใหญ่เตือนได้โตขึ้นล้มลุกคลุกคลาน ตีบ้างชู้บ้าง ถ้าเข้ามาทางธรรม ก็มีโอกาเข้ามาหลงอิทธิฤทธิ์อีกครั้งหนึ่ง จนกว่าจะพบสติปัญญาที่สิ้น จึงมีโอกาบรรลุนิพพาน ผ่านอริยสังคัลหะยมที่สี่

๕. บางคนเกิดมาเป็นคนไม่ฉลาด ใช้ความคิดไม่เป็น แต่ชอบใช้แรงกายมากกว่า ถ้าเพียรเข้ามาถือศีล มีชีวิตอยู่กับผู้เป็นสัตบุรุษ และเกิดศรัทธาขึ้นบริบูรณ์ ก็บรรลุนิพพาน ผ่านอริยสังคัลหะยมที่ห้า คือใช้ความศรัทธาเป็นใหญ่ในอินทรีย์นั่นเอง

๖. บางคนเกิดมาพร้อมกับความทะยานอยากสูง มีมานะอยากมีฐานะและสถานภาพทางสังคมที่ทัดเทียมกับผู้อื่นในระดับสูง ๆ มีความฝันไกล ว่าชีวิตจะต้องเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น ควรจะศึกษาพุทธธรรมอริยสังคัลหะยมที่หก จะทำให้บรรลุนิพพานได้ดี

๗. บางคนเติบโตมา พกแต่ความอ่อนแอ ขี้โรค งานหนักก็ไม่ค่อยเอา งานเบาก็ไม่ค่อยสู้ ชอบชีวิตแบบคุณพระหรือคุณนาย คือทำงานด้วยวาจา มีปกติหยิบหย่อง แต่ไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น แต่ก็ไม่ชอบช่วยผู้อื่นเช่นกัน การบรรลุนิพพานน่าจะผ่านอริยสังคัลหะยมที่เจ็ด

๘. บางคนเกิดมา พร้อมกับความทะยานอยาก ฉลาด
 ทันคน เรียบอะไรหัวไว ฟังอะไรรู้เรื่องง่าย แคล่วคล่อง งานหนัก
 ก็เอา งานเบา ก็สู้ พร้อมเสมอสำหรับจะก้าวไปข้างหน้า พร้อมเสมอ
 ที่จะทำงานด้วยความรับผิดชอบที่สูงยิ่งขึ้น ๆ คนที่มีพฤติกรรมเช่น
 นี้จะบรรลุลุทธิธรรม ผ่านอริยสังขเลียมที่แปด

๙. พวกที่เกิดมาพร้อมกับความช่างคิด ชอบค้นหาความ
 จริงของชีวิต มีหัวศิลป์มากกว่าหัวคำนวณ ชอบใช้ชีวิตใกล้ชิดกับ
 ธรรมชาติ รักอิสรภาพ และเสรีภาพ รักความเป็นตัวของตัวเอง
 ต้องการความสำเร็จเชิงนามธรรมมากกว่ารูปธรรม คนที่มีพฤติกรรม
 ดังกล่าว น่าจะบรรลุลุทธิธรรม ผ่านอริยสังขเลียมที่เก้า

๑๐. คนบางคนเกิดมาพร้อมกับความบริบูรณ์ทางโลก ได้
 รับการอบรมและทะนุถนอมมาอย่างดี ชีวิตแวดล้อมแต่สิ่งดีมีคุณค่า
 และคุณธรรม มีจิตใจงาม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นผู้มีปกติได้ทุกอย่าง
 ตามความปรารถนา เป็นที่รักของคนทั่วไป เพราะอำนาจแห่งการ
 สงเคราะห์ และอนุเคราะห์ผู้อื่นเป็นนิจ รู้คุณค่าของชีวิต รู้คุณค่า
 ของธรรมชาติ มองชีวิตในแง่ดี มีความหวังในชีวิต คนกลุ่มนี้ เมื่อ
 เข้าปฏิบัติธรรม จะบรรลุลุทธิธรรมได้ง่ายดาย ถ้าเข้าใจปฏิจจนุปบาท
 สายไร้ทุกข์ และเข้าเป็นผู้ที่ใช้อริยสังขเลียมที่สิบได้ดีที่สุด

ลีลาในการดับทุกข์

อริยสังฆเหลี่ยมต่าง ๆ จะมีลีลาในการดับทุกข์ด้วยตนเองแตกต่างกันไปตามเหตุแห่งทุกข์ ดังต่อไปนี้

๑. ก่อนการตรัสรู้ของพระศาสดาลัมมามา ลัมมพุทธเจ้า การเชื่อว่า วิญญาณเป็นอมตะ ล่องลอยตายเกิดในสังสารวัฏ มีมาช้านานแล้ว คนชาติอียิปต์คิดรักษากายไว้ เพื่อรอวิญญาณจะกลับคืนสู่ร่าง ความเชื่อเช่นนี้ยังมีอยู่ เช่น ฝรั่งเศสศพของผู้เป็นที่รัก ไว้ในไนโตรเจนเหลว เพื่อกันการเน่าสลายของศพ จะเห็นว่า ความเชื่อ ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน แต่วิธีการเก็บรักษาศพเท่านั้นที่ต่างกัน

การบรรลุนิพพาน จึงต้องสลายความเชื่อที่ว่ากายและจิตเป็นอมตะแยกจากกัน แต่มารับรู้ความจริงว่า กายและจิตจะต้องทำงานประสานกัน มีการเกิดดับพร้อมกันอยู่เสมอ เมื่อเกิดการแตกดับ กายจะสลายเป็นมหาภูตรูปสี่ จิตก็กลับคืนสู่สมตธาตุ คือ ชาติรู้ หรือเรียกว่า นิพพาน ถ้าปัญญามาถึงจุดนี้ เรียกว่าเป็นการดับทุกข์ผ่านอริยสังฆเหลี่ยมที่หนึ่ง พ้นจากความเชื่อผิดเรื่องจิต

๒. กรรมเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่ถือว่าเป็นอมตะมาแต่โบราณกาล คนจึงยอมจำนนต่อลัทธิความเชื่อเรื่องกรรมเก่า ไม่คิดจะสู้จะหนีให้พ้นไปจากกรรมวิบาก เมื่อมีปัญญามาถึงระดับหนึ่ง จะรู้ซึ่งถึง **ผลกรรมว่าเกิดจากกระบวนการการรวมของเหตุปัจจัยเฉพาะขณะไป** มิได้เกิดจากความเป็นอมตะของกรรมเก่าแต่อย่างใด ถ้าปัญญามาถึงตรงนี้ เรียกว่าเป็นการดับทุกข์ ผ่านอริยสังฆเหลี่ยมที่สอง พ้นจากความเชื่อผิดในเรื่องกรรม

๓. การกระทำเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่คนยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นอมตะ จึงมีการบันทึกอัตชีวประวัติ ชีวทัศน์ อารยธรรมเกิดขึ้นเนื่องมาจากความยึดถืออย่างลึกซึ้งในเรื่องของการกระทำ เมื่อบุคคลมีปัญญามาถึงระดับหนึ่ง จะเห็นอำนาจอันเฉียบขาด ของอนัตตธรรมที่บังการมีชฌิมปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงอยู่ เป็นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่เป็นอมตะ มิใช่กฎเกณฑ์ทฤษฎีใด ๆ ที่มนุษย์คิดขึ้น เมื่อปัญญาเห็นความจริงเช่นนี้ เรียกว่า ดับทุกข์ผ่านอริยสังขลัมที่สาม พ้นจากความเชื่อผิดเรื่องการกระทำ

๔. ความรู้สึกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่คนยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นอมตะ เพราะตั้งแต่เกิดจนตาย จะต้องมีความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ เช่น รู้สึกว่าร่างกายมีอยู่ รู้สึกเวทนาทั้งหลายมีอยู่ รู้สึกว่าความจำหมายรู้มีอยู่ รู้สึกว่าความรู้สึกต่าง ๆ มีอยู่ และรู้ด้วยว่าความรู้สึกมีอยู่ สรูปก็คือรู้ว่าขันธ์ห้ามีอยู่นั่นเอง

เมื่อไม่อาจหนีพ้นความรู้สึกต่าง ๆ ไปได้ ทำอย่างไร จึงจะเลือกรับความรู้สึกดี ๆ มีคุณภาพแห่งความสุข เมื่อปัญญามาถึงระดับหนึ่ง **หยั่งรู้ความรู้สึกที่พ้นจากความบีบคั้นก่อกวนทุกข์ผิดขึ้น** ท่านเรียกว่า เป็นการดับทุกข์ ผ่านอริยสังขลัมที่สี่ พ้นจากการสร้างความรู้สึที่ผิด

๕. คุณธรรมเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นอมตะ จนถึงกับสร้างรูปเคารพไพศิสต์วิปางต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนแห่งอมตคุณธรรมขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวว่า บุคคลที่มีอมตคุณธรรมนั้นยังคงอยู่ ช่วยมนุษย์ให้พ้นจากทุกข์ได้จริง ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงกำหนดน้อมอมตคุณธรรมเหล่านั้นเข้ามาใส่กาย (แต่จะ

ต่างกันที่การน้อม เพราะจินตนาการแห่งอมตธรรมต่างกัน) น้อมอยู่ เช่นนั้น จนการรับรู้ของกายทั้งหมดมีแต่ความรู้สึกที่เป็นคุณธรรมที่ น้อมอยู่ทุกวัน จนกระทั่งผัสสะที่รับกระทบอื่นใด ไม่อาจฝ่าวงล้อม แห่งความเชื่อมั่นในการน้อมคุณธรรมเข้าไปสู่จิตได้ โดยวิธีนี้ บุคคล จักดับทุกข์ได้ เพราะน้อมคุณธรรมไว้อย่างเหนียวแน่น จนกระทั่ง วันหนึ่ง มีโอกาสเห็นสังขารธรรมของคุณธรรมเหล่านั้นด้วยตนเอง แค่ว่าขณะจิตเดียวก็อาจดับทุกข์ได้สิ้นเชิง เรียกว่าเป็นการบรรลุธรรมผ่าน อริยสังขลีย์เหลี่ยมที่ห้า

๖. ความว่างหรือสุญญตา เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่มนุษย์ค้น พบมาแต่โบราณกาล เช่น ลัทธิเต๋า หรือ ลัทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ สุญญตา แม้ในยุคปัจจุบัน ผู้คิดเครื่องโทรคมนาคมทั้งหลาย ก็ต้อง เชื่อเรื่องความว่าง และใช้สมบัติของความว่างอย่างถูกต้อง **บุคคลใด ที่มีปัญญาหยั่งรุ่มองจากความว่าง ก็จะได้เห็นสังขารทั้งปวงด้วยจิตหนึ่ง (พุทธจิต) ถ้าหากมองจากสังขาร ก็จะได้เห็นความเป็นจริงในการเกิด ดับของสังขาร จากความเป็นหนึ่ง** ปัญญาของบุคคลมาถึงระดับนี้ จะดับทุกข์ได้ผ่านอริยสังขลีย์เหลี่ยมที่หก

๗. ความทุกข์ทรมานของสังขารร่างกายเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่คนเห็นว่าเป็นอมตะ เพราะทั้งชีวิต ต้องเผชิญกับความบีบคั้น ให้เจ็บ ปวด เมื่อย ทิว ถ้าย คั้น ฯลฯ จะต้องมีทุกข์ลักษณะ ใดลักษณะหนึ่งเสมอ ไม่เคยเว้นว่างได้เลย จนดูเสมือนความทุกข์ ทรมานจะเป็นนิรันดรจนกว่าจะตายเป็นศพ **เมื่อเกิดการหยั่งรู้ว่า ความทุกข์ทั้งหลาย เกิดจากการสลายตัวของธาตุตามธรรมชาติ**

อยู่เป็นธรรมดาเช่นนั้น ปัญญาที่มาถึงตรงนี้ จะดับทุกข์ผ่านอริยสัง
เหลี่ยมที่เจ็ด

๘. ความรู้สึกเกลียดทุกข์ รักสุข เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่อยู่คู่
มนุษย์ แทบจะเป็นอมตะ ทั้งชีวิตดิ้นรนแสวงหาสุข หลีกหนีจากทุกข์
ไม่เคยพ้นไปจากอำนาจของสุขและทุกข์ได้เลย **เมื่อบุคคลเข้าถึง
สังขารธรรม ได้เห็นความเป็นหนึ่งเดียวขององค์ธรรม ที่มีได้แยกออกเป็นสอง
ดังที่ยึดถืออยู่เลย มีปัญญาที่จะสลัดความเป็นสองของ
ความรู้สึกเสียสิ้น** ท่านเรียกการดับทุกข์ด้วยวิธีนี้ว่า ผ่านอริยสัง
เหลี่ยมที่แปด

๙. ความเชื่อเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่มนุษย์เห็นว่าเป็นอมตะ
ตั้งแต่เกิดมา ล้วนแต่มีความเชื่อในลักษณะต่าง ๆ ผ่านมาให้ได้เชื่อ
อยู่เสมอ เช่น เชื่อตามที่ทำกันมา ฟังกันมา เชื่อเรื่องที่ใคร ๆ พูดกัน
แม้แต่ไปศึกษา ก็ต้องเชื่อหลักเหตุผล หลักปรัชญาและเชื่อข้อความ
ในตำรา เมื่อนำมาพิจารณาใคร่ครวญก็รู้สึกว่าจะน่าเชื่อ และพิจารณา
ผู้เป็นครูและคนที่ประสบความสำเร็จ ก็ล้วนแต่มีความเชื่อในลักษณะ
ใดลักษณะหนึ่ง

ยังมีประสบการณ์มากแค่ไหน ก็ยิ่งเห็นความหลากหลาย
หลายของความเชื่อมากมายเป็นอนันต์ ในที่สุดก็ยอมแพ้ ที่จะไม่
รับความเชื่อใด ๆ เลย จึงอย่าขาดจากความเชื่อทั้งปวง มาอยู่กับ
สังขารมลอัน ล้วน ๆ เรียกว่า การบรรลุธรรมผ่านอริยสังเหลี่ยมที่เก้า
ผู้พ้นจากความเชื่อทั้งสิบอย่าง อยู่ด้วยปัญญาล้วน

๑๐. ความทุกข์ของสัตว์โลกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดูช่างเป็น เหตุการณ์อมตะ ที่มนุษย์แต่ละคนมีเรื่องราวแห่งความทุกข์ของแต่ละชีวิตไว้มากมาย จนดูเหมือนว่าคนเราจะหนีจากเหตุการณ์ที่จะก่อทุกข์ไปไม่ได้เลย **เมื่อมีปัญญาถึงระดับที่เห็นทุกข์ตามที่เป็นจริง ได้เห็นทุกข์ของคนก็เป็นเช่นเดียวกับทุกข์ของ ดิน น้ำ ภูเขา หรือทุกข์ตามธรรมชาติทั้งปวง** ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นคุณค่าของความทุกข์ว่าเป็นที่เกิด ที่รักษาชีวิตเอาไว้ จิตที่มีปัญญาในระดับนี้ **จะกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ ไม่แยกตนจากทุกข์ ไม่แยกทุกข์จากตน มีความเป็นปกติที่ไหลไปตามกระบวนการของธรรมชาติธรรมดา** เรียกว่า ดับทุกข์ผ่านอริยสังขเลียมที่สิบ ที่เป็นการดับทุกข์ที่ร่างกาย

แผนที่แสดงความสัมพันธ์ ของอริยสังขทั้งสิบเลียม กับ ความมีชีวิตของมนุษย์ ได้แสดงไว้ เพื่อแสดงถึงความสอดคล้อง และกลมกลืนระหว่าง อริยสังขีกับความรู้ทางจิตวิทยาของโลกยุคโลกาภิวัตน์เพียงแต่ต้องเข้าใจว่า แผนภาพดังกล่าวแสดงถึงสังสารวัฏ ส่วนพระนิพพานก็คือการเพิกความเชื่อทั้งปวง และอยู่กับปัญญา ล้วน ๆ นั้นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างอริยสัจสี่กับเหลี่ยม กับชีวิตมนุษย์

ปัจจุสมุปบาทสายทุกข์

ขึ้นกับ

ธรรมชาติของตัวแปร

อาการของสังสารวัฏ

๑. จังหวะและการเลือก
๒. การตัดสินใจเลือก
๓. การถูกควบคุม
๔. การถูกเหนี่ยวนำ

อาหารสี่
(ตัวแปรเฉพาะ) →

ผัสสะหก
(ตัวแปรทั่วไป) →

ร่างกาย :- ที่ตั้งของ
กระบวนการปัจจุ
สมุปบาท

๑. กรรมวิบากของ
สังขตญาณ
๒. หน่วยย่อยของ
นามรูป
๓. จิตเป็นเหตุใกล้

๑. ระบบสังขตญาณ
๒. ปัจจัยเหนี่ยวนำ
พฤติกรรมตามคำสั่ง
ที่เก็บไว้
๓. สร้างมโนภาพโดย
ใช้ฐานข้อมูลที่เก็บไว้
๔. ความเป็นโลกธรรม
แปด
๕. พฤติกรรมปกติและ
พฤติกรรมพิเศษ

แผนภาพ แสดงสังสารวัฏเชิงจิตวิทยา

- การให้ก่อน จะมีมิตรภาพเป็นพลัง เพราะอำนาจของจาคะ
- ความเป็นปกติ จะมีความมั่นคงเป็นพลัง เพราะอำนาจของสมาธิ
- ความมีเหตุผล จะมีความเชื่อมั่นเป็นพลัง เพราะอำนาจของสติปัญญาโลก
- ความรู้สึกบวก จะมีความสุขเป็นพลัง เพราะอำนาจของกุศลกรรมบถ
- ความรู้สึกลบ จะมีความทุกข์เป็นพลัง เพราะอำนาจของอกุศลกรรมบถ
- ความรู้สึกพอเพียง จะมีความสงบเป็นพลัง เพราะอำนาจของสันโดษ
- ความรู้แจ้งในบัญญัติ จะมีสันติเป็นพลัง และยอมรับว่ามนุษย์จะมีสี่เหล่าเสมอ
- โสดาบัน อริยบุคคลขั้นที่หนึ่งของพุทธธรรม ผู้ที่มีความทุกข์ค้างอยู่ในจิตเท่ากับดินติดเล็บ ในขณะที่ขรราวาสจะมีความทุกข์เท่ากับดินในปฐพี
- เอกมณลักษณะของโสดาบัน คือ ความไร้อคติ (รักเกลียดกลัวหลง) พุทธธรรมกล่าวว่า โสดาบันเหนือกว่านักปราชญ์ของโลก ร่วมกับเศรษฐีติดอันดับโลก รวมกับผู้มีอำนาจเหนือโลกียวิสัย
- สรุปก็คือ โสดาบัน เหนือกว่า นักปราชญ์รางวัล โนเบล ร่วมกับเศรษฐีติดอันดับโลก (คนไทยมี ๕๒ คน) และเหนือกว่าประธานาธิบดีของประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

๑. เหตุผลอยู่ที่ใด อมตรู้อยู่ที่ใด	ชั้นร้ห่า (ร่างกาย) อยู่ที่นั่น นิพพานธรรมอยู่ที่นั่น
๒. นิพพานคือของได้เปล่า ความทุกข์คือของได้ยาก	คู่ควรกับบารมีธรรม คู่ควรกับโมหะธรรม
๓. วิมุตติเป็นของได้ง่าย โลกธรรมเป็นของได้ยาก	คู่ควรกับอนัตตาธรรม คู่ควรกับอัตตาธรรม
๔. วิมุตติญาณทัสสนะ ความทุกข์นานาทัสสนะ	คือสภาวะตื่นรู้ ธรรมดา คือสภาวะหลงรู้ ธรรมดา
๕. จะเหนือทุกข์ทั้งปวง วิภูสงสารทั้งปวง	ต้องรู้จักสังขธรรมยิ่งกว่าธรรมสังขจะ ต้องรู้จักธรรมสังขจะยิ่งกว่าสังขธรรม
๖. ปัญหาทั้งปวง เหนือปัญหาทั้งปวง	เกิดจากหลงยึดธรรมสังขจะ เกิดจากตื่นรู้สังขธรรม

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

วิธีสร้างบุญบารมีให้ตนเองและลูก

ราชธรรม ๑๐ ของรัชกาลที่ ๕ “รักประชาชนดุจลูก”

๑. การให้ ให้เพราะหน้าที่ ให้เพราะรักและปรารถนาดี เพราะเห็นว่าเป็นเพื่อนร่วมชะตากรรม
๒. คีล การทำจิตให้ปกติ ๑๐ อย่าง
๓. ปริจาคะ เสียสละความสุขส่วนตัว ได้บุญบารมี
๔. อาชวะ ชื่อตรงต่อความเป็นบุพการี ให้สิ่งสมควรตามธรรม
๕. มัททวะ ความอ่อนโยนด้วยอิริยาบถ ด้วยวาจา ด้วยเมตตา
๖. ตปะ เพียรเพากิเลสของตน ลูกร้อง อดทน ไม่โกรธ
๗. อักโกระ ลูกกวน หาเหตุ ไม่ใช่ตัดรำคาญเพราะโกรธ
๘. อวิหิงสา ไม่อาฆาต บีบคั้น เพราะถูกหลอกให้เข้าใจผิด
๙. ชันติ อดทนทางกาย อดทนทางวาจา อดทนแผ่เมตตา
๑๐. อวิโรธนะ อุเบกขา ทำผิดพลาดเป็นครู แก้ไขใหม่ เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส สร้างตนให้เป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของลูก

การมองโลกในแง่ดี จะเปลี่ยนความยากลำบากให้เป็นกำลังใจและปัญญา ถ้าเราเปลี่ยนทัศนคติภายในได้ ก็เปลี่ยนชะตาชีวิตได้

พุทธถือว่า ความสุขต้องมาจากกุศลกรรมเท่านั้น วัตถุแค่เป็นอุปกรณ์เสริมความสุข ความสุขที่แท้จริงอยู่ที่การกิน การนอน การเปลี่ยนอิริยาบถได้ การสูดลมหายใจแล้วรู้สึกดีที่ยังมีพลังชีวิตอยู่

คนมีความสุขจะพอใจในความเป็นชีวิตของตนเอง และแสวงหากิจกรรมที่ตนถนัด

อย่ามองข้ามการทำด้วยมือตนเอง ความสุขที่ยั่งยืน ไม่เคยได้มาจากเงิน แต่มาจากบุญ

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ นึกถึงพระคุณของบุพการี ของสังคม ของธรรมชาติ

บุญเป็นเงาเฝ้าตามติด	บุญเป็นมิตรไปทุกที่
บุญปิดป้องผองไพร่	ให้ชีวิปลอดภัย
บุญพิทักษ์บุญรักษา	บุญช่วยพาให้สุขใส
ถึงชีพดับลับลาไป	บุญส่งให้สวัสดิ

-แม่ชี รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์-

ภาคผนวกที่ ๒

รายชื่อหนังสือธรรมะ โดย สิริวรุณ

๑. สะท้อนคิด ชีวิตทันสมัย

มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ พ.ศ. ๒๕๔๐ หน้า ๑๕๙ หน้า

หนังสือเล่มนี้ นำโยนิโสมนสิการหรือความคิดแบบกายเชิงพุทธ ๑๐ แนวคิด มาใช้เป็นบรรทัดฐานวิเคราะห์ชีวิตที่ทันสมัยของยุคโลกาภิวัตน์ จุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจว่า แนวคิดแบบกายของพุทธมีลักษณะอย่างไร

สำหรับปัญญาจากการทำภาวนา ทำให้ข้าพเจ้าลงความเห็นว่า แนวคิดแบบกายเชิงพุทธนั้นเป็นเรื่องใหม่ ประชาณุตระวันตกยังมีได้มองโลกแง่นี้เลย นำที่คนไทยจะมองเห็นว่า แนวคิดแบบกายของพุทธธรรมล้ำเลิศจริง ๆ มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาชีวิตอย่างหาประมาณมิได้

๒. อริยสังขลิตเปลี่ยน

สำนักพิมพ์เสียงเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๐ หน้า ๒๔๐ หน้า

อริยสังขลิตที่คนไทยมักจะจำได้เจเนใจว่านี่คือการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า จริง ๆ แล้วอริยสังขลิตมีได้ถึง ๑๐ นัย ทุกนัยดับทุกขได้ถึงวิมุตติมรรคทั้งสิ้น

เมื่ออ่านพบว่าอริยสังขลิตมีได้ถึงสิบนัยจาก “วิมุตติมรรค” พระอุปติสสะเถระ แปลเป็นไทยโดยพระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) ข้าพเจ้าจึงถึงบางอ้อว่า มิน่าเล่าการปฏิบัติภาวนาของนักปฏิบัติจึงมีได้หลายนัย เสมือนประตูทางเข้าสู่วิมุตติมรรคมีถึงสิบทาง

หนังสือเล่มนี้ เป็นการขยายแนวคิดแบบกายเชิงพุทธว่าด้วย “อริยสังขลิต” วิเคราะห์ออกเป็นสิบนัย โดยวิเคราะห์ให้เข้ากับหลักการของพฤติกรรมศาสตร์ของนักจิตวิทยา

จริง ๆ แล้วหนังสือเล่มนี้เป็นการสังเคราะห์อริยสัจสี่ในระดับหลักการวิจัยของโลกสากล ผู้ที่เป็นนักวิจัยสากลน่าจะทิ้งในหลักการ หลังเขียนเสร็จแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้นำแก่นแท้ของหลักการวิจัยของโลกมาเปิดเผยในแง่ของอริยสัจสี่

การวิจัยทุกอย่างในโลกมีหลักพื้นฐานเท่าที่แสดงไว้ในอริยสัจสี่สิบเหลี่ยมเท่านั้น แก่นธรรมของพุทธธรรมก็ได้มีหลักการมากมายอะไร แก่นวิชาการของวิทยาศาสตร์ก็มีหลักการที่เสนอได้ง่ายๆ ตรงๆ เช่นเดียวกัน ความรู้ทุกชนิดถ้าเข้าถึงแก่นแท้จะพบกับความเรียบง่ายธรรมดาเท่านั้น

๓. อะเมซิ่ง ปรมัตถธรรม

ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๕๒ หน้า ๒๑๘ หน้า

โดยสาระสำคัญ ต้องการจะอธิบาย “ธรรมะเก้าตา” ที่เสนอโดยท่านพุทธทาสภิกขุแห่งสวนโมกขพลาราม ว่าธรรมะแต่ละตัวในธรรมะเก้าตานั้นแนบชิดอยู่ในวิถีชีวิตของเราอย่างไร

เป็นการเขียนธรรมที่เป็นโลกในแง่ของการดับทุกข์ เช่น น้ำดับไฟ เชื้อนดิน ก้นน้ำ สารเคมีดับไฟ จะเห็นว่าธรรมที่ดับทุกข์ต่างเป็นธรรมะรอบตัวที่ใช้แก้ไขภัยอันตรายเฉพาะหน้า หนังสือเล่มนี้เริ่มชี้ชวนให้เห็นว่า การดับทุกข์ด้วยการมองอย่างแยกคางเชิงพุทธเป็นอย่างไร

ข้าพเจ้าคิดว่าได้พยายามโยงสภาวะความเป็นโลกและเหนือโลกให้เข้ามาอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ด้วยการใช้อริยสัจสี่เป็นเครื่องเชื่อมต่อ เป็นการเขียนให้เห็นโลกุตรธรรมในแง่ของโลกธรรมรอบตัว

๔. ปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง

ธรรมทานมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๕๓ หน้า ๒๘๓ หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้สรุปแก่นแท้ของกุศลวิบาก ที่ถ้าผู้ใดทำกุศลให้ถึงพร้อมวิบากหรือผลลัพธ์ที่จะได้รับจะเป็นปาฏิหาริย์ที่คนไม่อาจทำนาย หรือพรรณนาให้ครบกระบวนการความได้

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพุทธบารมีที่เหนือคำพรรณนา

เช่นเดียวกับปาฏิหาริย์ของพระภัทรมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ของปวงชนชาวไทย

ภาพคนไทยนับไม่ถ้วนมาแซ่ซ้องถวายพระพรในวันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นภาพที่ชาวต่างชาติอาจเข้าใจไม่ได้ ภาพที่ปรากฏจากสื่อทั่วไป คือ บางคนนั่งภาวนา บางคนนั่งสวดมนต์ บางคนคงอ่อนวอนขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ คนที่มาชุมนุมเหล่านั้น มองไม่เห็นพระพักตร์ของในหลวงเพราะยืนไกลเกิน แต่ทุกหัวใจหลอมรวมแสดงความจงรักภักดีที่มีต่อพระองค์ท่าน

นี่คือปาฏิหาริย์ของความถูกต้อง ที่เกิดการพรรณนาของภาษา

หนังสือเล่มนี้วิเคราะห์ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง กุศลวิบากที่จะมีในผู้ที่สร้างกุศลบารมีอย่างต่อเนื่องยาวนาน จะมีลักษณะอย่างไร และเพราะอะไร อริยทรัพย์จึงบังเกิดขึ้นได้

คิดว่าได้นำอริยทรัพย์อันเป็นนามธรรม มาตีแผ่ให้เป็นสัญลักษณ์แบบเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ตีแผ่ความจริงของธรรมชาติ ในแง่สูตรหรือสมการ ซึ่งเป็นสาระของวิทยาศาสตร์ที่ใช้เรียนใช้สอนกันในวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานทุกระดับชั้นเรียน

ข้าพเจ้าได้นำเสนอการมองอริยทรัพย์ในภาพลักษณ์ของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยใจเปิดกว้าง น่าจะเห็นความงามของพุทธธรรมได้ด้วยตนเอง

ข้าพเจ้าได้พยายามนำผลกรรม วิเคราะห์ในแนวความคิดเชิงพุทธ มานำเสนอในรูปลักษณ์ของโลก หวังว่าน่าจะมีคนไทยใจกว้างมองเห็นความงามของการนำเสนอพุทธธรรมในแนวนี้

น่าเสียดายที่คนไทยไม่ใส่ใจความงามของการนำเสนอหลักของพุทธธรรมในแนวนี้

คิดว่าถ้าเป็นของจริงแท้ สัจธรรมในหนังสือเล่มนี้จะอยู่ยงคงกระพัน รอนคนไทยใจนักวิชาการมองเห็นค่า นำไปปรับใช้เพื่อให้พุทธธรรมเป็นประโยชน์สูงสุดของโลก

ของแท้ต้องทนทานการพิสูจน์ได้เสมอ

เพราะมีสมบัติเหนือกาลเทศะนั้นเอง

๕. อิทัปปัจจยตา อำนาจสูงสุดของธรรมชาติ

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๖ หน้า ๓๖๐ หน้า

เมื่อสามารถแยกแนวความคิดแยกคายระหว่างวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ออกจากกัน ผลลัพธ์ก็คือ สามารถแยกความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจของศาสตร์ออกจากกันได้ด้วย

วิทยาศาสตร์มองอะไรเป็น “พลังงาน” และแบ่งชนิดของพลังงานเป็นพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้า (รวมพลังนิวเคลียร์) พลังงานความร้อน พลังโน้มถ่วงของโลก สำหรับชีวิตก็เชื่อในพลังงาน ATP เป็นต้น

พุทธศาสตร์มองอะไรเป็นอำนาจของเหตุปัจจัย และแบ่งชนิดของอำนาจนี้เป็นสองประเภทใหญ่ คืออิทัปปัจจยตา อำนาจที่ผลักดันความเป็นโลกและเหนือโลก (เหนือสมมติบัญญัติ เหนือกาลเทศะ เหนือความเชื่อ ความไม่เชื่อ เหนือความรู้ความไม่รู้) และอำนาจของปฏิจจสมุุปบาทที่ผลักดันปรากฏการณ์ภายในจิตมนุษย์ ให้รู้สึกทุกข์ และไม่ทุกข์ด้วยอาการต่างๆ อำนาจอิทัปปัจจยตายังแบ่งเป็นอำนาจของไตรลักษณ์ อำนาจของอริยสัจสี่ อำนาจของกรรม และอื่น ๆ อีก อำนาจแต่ละอย่างให้ผลลัพธ์ต่างกัน เป็นบวกและลบตามกำลังปัญญา

การเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยตา นอกจากจะต้องแยกความคิดออกจากความจำแล้ว ยังต้องแยกกว่าเป็นความจำอย่างไรในนิยามของพุทธศาสตร์ เช่น จำว่านี่คือ อายุตนะ (หก) ชั้น (ห้า) และธาตุ (สี่) ต้องเข้าใจองค์ประกอบทั้งหมด และรู้ว่านี่คือบัญญัติ แยกสภาวะต่างๆ ของบัญญัติเหล่านั้นได้ จึงจะยอมรับว่าสิ่งดังกล่าวมีจริง

สิ่งมีจริงและสิ่งมีเอง เป็นคนละเรื่องกัน

อิทัปปัจจยตาเป็นสิ่งมีเอง กว่าจะพบว่าอำนาจนี้เป็นอย่างไร ต้องแยกสิ่งมีจริงออกไปจนหมด ภาษาพูดคือต้องนั่งภาวนาจนจิตอยู่เหนือความจำทั้งหมด

จิตจึงจะเข้าถึงอำนาจที่มีเองนี้ด้วยตนเอง

หลังจากหยั่งเห็นอำนาจอิทัปปัจจยตาที่มีเองแล้ว เมื่อกลับมาสู่สภาวะธรรมดาของโลก โลกทัศน์ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงหมด เหมือนเปลี่ยนซอฟต์แวร์ของจิตทั้งหมด

มองเห็นอำนาจของเหตุปัจจัยผลักระแสชีวิตอยู่เป็นขณะ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังปัจจัยต่าง ๆ เป็นขณะโดยอัตโนมัติ

การเขียนอิทัปปัจจยตาจึงยากมาก

การอ่านเอาความยิ่งยากกว่า หนังสือเล่มนี้คงเป็นประวัติศาสตร์ที่รวมการอ่านไม่รู้เรื่อง หรืออ่านแล้วไม่ได้เรื่องจำนวนมาก

สำหรับข้าพเจ้าแล้วโล่งใจหลังจากเขียนสำเร็จแล้ว คล้ายสาบปมด้ายยุ่ง ออกจากจิตไปมาก

อรรถาของข้าพเจ้าที่ขอบนามธรรมยาก ๆ ได้อาหารโอชารับประทาน เรียบร้อย คือได้เข้าถึงว่า อิทัปปัจจยตาเป็นความธรรมดาอย่างนี้ ๆ

การอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริงจึงบังเกิดขึ้น ข้าพเจ้าเริ่มใช้ชีวิตแบบ ธรรมดาติดดิน และรู้สึกถึงความธรรมดาคือความยิ่งใหญ่ที่สุด

๖. อนัตตากับชีวิตทันสมัย

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๗ หน้า ๓๐๔ หน้า

“ผู้ใดเห็นอนัตตา ผู้นั้นเห็นเราตถาคต

ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นเห็นอนัตตา”

ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้านำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อโลกทัศน์แห่งความนำสมัย มาวิเคราะห์กับหลักอนัตตาของพระพุทธเจ้า บางคนอ่านแล้วก็เข้าใจอนัตตาแบบ จินตมยปัญญา สามารถปล่อยวางเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เคยปล่อยวางได้

ในเล่มได้นำเสนอ อนัตตากับวิถีชีวิต อนัตตากับการเดินทาง อนัตตากับ การอ่าน การเขียน การกินอาหารเชิงวิมุติ การซื้อของในห้างสรรพสินค้า การบริหาร จัดการแบบทันสมัย และอนัตตากับการเซ็นชื่อในพันธสัญญาทุกรูปแบบ

ได้ชี้ชวนให้เห็นความจริงว่า เพราะอนัตตาแท้ๆ กรรมที่เป็นปัจจุบันธรรม จึงสร้างมิจฉาทิฏฐิ ทำให้คนไม่กลัวความทุกข์ กระโจนเข้าหาทุกข์ไม่ต่างจาก แมงเม่าบินเข้ากองไฟ

๗. คิดให้เป็น เดียวเห็นเอง

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๒๔๐ หน้า

“เด็ดดอกไม้ดอกเดียว สะเทือนทั่วจักรวาล”

สำนวนเหมือนนกวี อ่านแล้วราวไร้แก่นสาร แท้ที่จริงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่าง เกิดดับในสิ่งมีเอง ภาษาพูดเรียกอมตธรรมหรือโลกุตระธรรม

นักวิทยาศาสตร์และนักปราชญ์ตะวันออกต่างเข้าถึงสิ่งมีเอง แต่ทว่าบัญญัติ และใช้ประโยชน์จากสิ่งมีเองคนละแนว

นักปราชญ์ตะวันออกรวมพระพุทธเจ้า ต้องการให้พุทธบริษัทใช้สิ่งมีเอง เป็นที่พึ่งของทุกคนที่อยู่ในโลกของความผันแปร เพื่อให้อยู่ได้ในโลกด้วยการถูก โลกที่มั่งหมั่งน้อยที่สุด

นักวิทยาศาสตร์ใช้สิ่งมีเองสร้างความพอใจให้มนุษย์ในโลก ในรูปของ วิศวกรรมที่มีถือที่รวมเครื่องล่อต่างๆ มากมาย ประโยชน์มีอยู่แต่ถูกใช้น้อย ส่วนมาก จะใช้สิ่งมีเองในทางเพิ่มต้นหาและอุปาทาน

ไม่ใช่ความผิดของนักวิทยาศาสตร์ แต่ทว่าเป็นชะตากรรมของโลกที่ไม่มี ใครเห็นโทษภัยของสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้นตรงตามจริงที่มันเป็น กลับชักชวนกัน พุดในแง่เป็นประโยชน์เท่านั้น

หนังสือเล่มนี้ จึงพยายามเขียนให้ใช้ความคิดและความรู้เชิงกุศล เพื่อเข้าไป สร้างดุลยภาพแห่งชีวิต

สาระภายในเล่ม ชี้ชวนให้สำนึกถึงดุลยภาพของความรู้และความคิดในแง่ ของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสตร์ พยายามจะถ่ายทอดประสบการณ์มองโลกในแง่ พุทธศาสตร์ว่าแตกต่างอย่างไรกับวิทยาศาสตร์

อรรถธรรมที่ดำเนินเรื่องเป็นนามธรรมล้วนๆ เหมือนที่คนปัจจุบันชอบลงทุน หุ่นบุญ หรือสร้างมิตรภาพผ่านอินเทอร์เน็ต หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์

มีหลายคนบอกว่า หนังสือเล่มนี้อ่านแล้วเข้าใจง่ายกว่าทุกเล่ม

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สาระในหนังสือเล่มนี้คือการชี้ชวนให้รู้จักปรับความคิด ภายใน เพื่อให้ปรับเปลี่ยนความคิดทำร้ายทำลายตนเองให้มีน้อยลง หรือเพื่อให้ รู้จักวิธีใช้ความคิดหักล้างความคิด หรือวิธีคิดให้เพิ่มสุขลดทุกข์

อุปมาสาระของหนังสือเล่มนี้ดูจะเป็นยาหม่อง ยาม ยามหอมทางความคิด หรือเป็นสมุนไพรรักษาความคิด ช่วยเพิ่มภูมิต้านทานทางจิตได้ดี

๘. คิดให้ถูก ทุกข์ดับได้ ด้วยอุปนิสธรรม

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๒๐๘ หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้นำ “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุมาเรียบเรียงในแนวความคิดของ *อุปนิสธรรม* และใช้ความเข้าใจของตนเองเป็นตัวสาคิดหรือนำเรื่อง เป็นเสมือนการนำเที่ยวทางอารมณ์จิตของมนุษย์ ที่มีอยู่ในจิตของทุกคนที่เป็นมนุษย์ เป็นแก่นแท้ของพุทธธรรม เป็นหัวใจของการตรัสรู้ เป็นความยิ่งใหญ่ของการนิรันดร์ที่ไม่มีสิ่งใดยิ่งใหญ่กว่า

หนังสือเล่มนี้เป็นสัจธรรม จะไม่มีวันตาย และจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพเจ้ามิได้พูดอวดดีเพื่อยกย่องตนเอง แต่เป็นการประกาศสัจธรรมของพระสัพพัญญูของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปแบบเป็นภาษาร่วมสมัย

เป็นหนังสือที่ดีที่สุดของการเรียบเรียงธรรมจาก “ธรรมโฆษณ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่ข้าพเจ้าเคยเขียนผ่านมา

๙. อุปสมานุสติ นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๘ หน้า ๘๐ หน้า

พิมพ์แจกเป็นธรรมทานโดยผู้เขียนเอง ไม่มีวางจำหน่ายตามท้องตลาด

หนังสือเล่มนี้เป็นดุจวิทยานิพนธ์การนั่งภาวนาของข้าพเจ้า เป็นหนังสือที่มาจาก การวิจัยทางจิตของตนเอง เป็นการพบวิธีการใช้นิพพานเป็นอารมณ์เพื่อให้จิตสงบ ซึ่งท่านพุทธทาสเรียกว่านิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ แต่ในตำราจะเรียกว่า “อุปสมานุสติ”

ข้าพเจ้าพบว่า การใช้นิพพานเป็นอารมณ์ เหมาะกับจริตของข้าพเจ้ามากที่สุด เป็นวิธีการที่ข้าพเจ้าได้จากการปฏิบัติภาวนา คลำทางมายี่สิบปี และคิดว่า น่าจะเหมาะกับคนสมัยใหม่ที่ชอบการใช้ความคิดเช่นกัน

๑๐. กาลามสูตรสิบ มหาปรัชญา มหามัชฌิมาปฏิบัติพา

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๔๙ หน้า ๒๙๖ หน้า

สำหรับผู้ที่ชอบความท้าทายทางนามธรรม กาลามสูตรสิบเป็นหัวข้อธรรมที่โดดเด่นและน่าสนใจที่สุด

หัวข้อธรรมชุดนี้อาจแยกคนได้ ๓ กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ที่ในพระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ทรงวางหลักความรู้ไว้สิบแนวทาง กลุ่มที่สองอาจหมายความว่านี่คือการมองโลกในแง่ลบของพุทธปรัชญา กลุ่มที่สาม คือผู้ที่มองเห็นพ้องกับข้าพเจ้าว่า กาลามสูตรสิบคือมหาปรัชญา ไม่มีปรัชญาใดจะยิ่งใหญ่ได้มากกว่านี้ และนี่คือ “ปริศนาธรรม” ที่บอกวิธีวางใจให้แยกคายว่า มัชฌิมาปฏิบัติพา นั้นมีอยู่แล้วในทุกขณะจิต ถ้าใจของผู้นั้นมีสติปัญญาว่างไว เข้าถึงกระแสของเหตุปัจจัยตามกฎธรรมชาติธรรมตา

แท้จริง “กาลามสูตรสิบ” คือ บทกลับของ “อิทัปปัจจยตา” เพราะสภาวะธรรมทั้งสองชนิด ต่างก็เป็น “มหามัชฌิมาปฏิบัติพา” ทั้งคู่ เพียงแต่ว่า ผู้ที่เข้าถึงสภาวะดังกล่าว เข้ามาด้วยการกำหนดจิตขึ้นหรือกำหนดจิตล่อง

ความหมายของการกำหนดจิตขึ้นหมายถึง ผู้ใช้โลกุตรธรรมเป็นอารมณ์ ในการทำสมาธิภาวนา ส่วนกำหนดจิตล่องคือ ผู้ที่ใช้โลกิยธรรมเป็นอารมณ์ในการปฏิบัติกรรมฐาน

อุปมาดุจเดียวกับนักวิทยาศาสตร์แหงนหน้ามองดูท้องฟ้า มองผ่านกล้องโทรทรรศน์ เพื่อค้นหาสิ่งที่เหนือความสามารถของสายตา และบางคนก็้มลงมองผ่านกล้องจุลทรรศน์ เพื่อมองดูสิ่งเล็กๆ ที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื้อ กาแล็กซี่ จักรวาล ต้องค้นผ่านกล้องโทรทรรศน์ ส่วนแบคทีเรีย ไวรัส และโมเลกุลต่าง ๆ ต้องค้นผ่านกล้องจุลทรรศน์

ทั้งสองมิติต่างก็เปิดเผยความจริงที่ขยายโลกทัศน์ของมนุษย์อย่างมหัศจรรย์

ถ้ากำหนดจิตผ่าน *อุปสมานุสติ* ก็จะเข้าถึงอำนาจของอิทัปปัจจยตา ถ้ากำหนดจิตผ่านวิธีการที่ใช้โลกิยธรรมธรรมตา ก็จะเข้าถึงอำนาจของสักแต่ว่า ซึ่งคือ “กาลามสูตรสิบ” นั่นเอง

เมื่อใดที่จิตของผู้ใด ไม่ยึดและไม่โยนทิ้ง แต่พร้อมที่จะปรับตามเหตุปัจจัย เมื่อนั้นก็คือ สภาพจิตของผู้มีปัญญาอย่างยิ่งใหญ่ คือ “มหามัชฌิมาปฏิบัติ” ผู้นั้นต้องแทงทะลุ “กาลามสูตรสิบ” อย่างทั่วถึงดีแล้ว

กาลามสูตรสิบจึงเป็นมหากรุณาที่พระพุทธเจ้าทรงวางปริศนาธรรมไว้ให้ มนุษย์ที่ตกอยู่ในยุคของความคิดสร้างสรรค์ จนกระทั่งจับต้นชนปลายอะไรไม่ถูก

ตลตาของผู้เข้าถึงกาลามสูตรสิบ ไม่ใช่ผู้วางเฉยหรือปล่อยโลกไปตามกระแส แต่ตลตาของผู้ที่เข้าถึงกาลามสูตรสิบ คือ ผู้พร้อมที่จะเป็นผู้นำเพื่อให้โลกได้พัฒนา อย่างมีทางสายกลาง

นำโลกโดยไม่ถูกโลกที่มั่งคั่งนั้นแหละเรียกว่า มหามัชฌิมาปฏิบัติ

กาลามสูตรสิบจึงนับเป็นสุดยอดของมหาปรัชญา และสุดยอดของปริศนา ธรรมในขณะเดียวกัน

ข้าพเจ้าเขียนกาลามสูตรสิบเพื่อถวายเป็นรัตนตรัยบูชา ทั้งหมดเป็นที่สุด

๑๑. ธรรมกับมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของ สกอ.

และหลักการบูรณาการคุณธรรมในสังคมไทย

สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๑๐๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้ เป็นบทความวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อประกอบการอบรม คุณธรรมในรูปแบบต่าง ๆ จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๔

หนังสือนี้ร่วมพิมพ์เป็นเล่มเพื่อแจกจ่ายคณาจารย์ที่สนใจการสอนสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนปกติทั่วประเทศ ผู้ใดสนใจขอรับได้ที่ สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๑๒. วิถีพุทธ วิถีโลกาภิวัตน์

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๒๙๙ หน้า

เป็นการตกผลึกความคิดในฐานะนักวิจัยพันธกิจศตวรรษที่ ๒๑ และในฐานะนักปฏิบัติธรรมยาวนานในเวลาประมาณกัน

เป็นการเปรียบเทียบปรัชญาพุทธศาสตร์และปรัชญาวิทยาศาสตร์ตามประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งสนใจความหมายของการค้นหาความจริงของชีวิต มากกว่าปรัชญาในความหมายของนิยามและความสัมพันธ์กับตรรกศาสตร์

๑๓. พุทธวิถี วิถีแห่งการตื่นรับความจริง

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๑๔๔ หน้า

แท้จริงสาระของหนังสือเล่มนี้คือ วิทยานิพนธ์ที่ตอบโจทย์ “ความรู้คืออะไร” ปัญหาค้างคาใจของข้าพเจ้าซึ่งติดตัวมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยสงสัยมาตลอดว่า การเรียนเก่งของตนเองกับสมรรถนะในการช่วยตนเองในวัยเด็ก ไม่เห็นจะสัมพันธ์กัน

กว่าจะเข้าถึงธาตุแท้ของวิทยาศาสตร์ว่าคืออะไร เกิดเมื่อไร ทำไมคนจึงเชื่อว่าเป็นความรู้ต้องใช้เวลาพัฒนาปัญญาว่าครั้งศตวรรษ จนกระทั่งแน่ใจว่า ที่เชื่อกันว่าความรู้วิทยาศาสตร์มีมากมายเรียนอีกก็ชาติก็ไม่รู้จบ เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์หรือนักวิชาการทุกสาขาต่างช่วยกันเพิ่ม “นิยาม” จากปรากฏการณ์เดิมด้วยความเชื่อหรือเพิ่มมโนภาพใหม่ ๆ

ยิ่งถ้าอุปมากับขั้นห้าแล้ว ความรู้ทั้งหมดของวิทยาศาสตร์ คือความจริงจิตรของสังขารขั้นห้าเท่านั้นเอง

คุณธรรม จริยธรรม พุดกันมากเท่าไรเอาลงได้ในกรอบของศีลห้าธรรมห้า ซึ่งเป็นของแท้แต่โบราณได้หมด ความคิดสร้างสรรค์ทุกชนิด ถ้าใช้อย่างขาดสติ คือความหลง (โมหะกรรม) เป็นความหลงในมิติเส้นตรงที่เป็นความซ้ำของซึ่งติดมากับการท่องเที่ยวในสังสารวัฏ

ถ้าตื่นรับความจริงแท้ที่ขมวดไว้นหนังสือเล่มนี้ได้ น่าจะแทงทะลุ “ทุกศาสตร์” ของโลกาภิวัตน์ (ตถาคต) แต่ต้องไม่ใช่ความรู้ที่ตัดต่อจากอินเทอร์เน็ต

จนมีสภาพของขยะความรู้ ไร้วิภาษวาทะ ไร้ศิลปะแห่งไวยากรณ์ซึ่งไม่เหมาะกับการตื่นรับความเป็นจริง แต่ต้องลบทิ้งไปจากความจำจึงเหมาะที่สุด (อตัมมยตา)

ถ้าเข้าถึงศาสตร์โดยความเป็นสังขธรรม ก็สามารถจะเพิ่มปัญญาญาณได้ ไม่ว่าจะ เป็นวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือพุทธศาสตร์ (สุญญตา) กล่าวคือ สมมติมาอย่างใดต้องรู้เท่าทัน เห็นจากสมมติเป็นอย่างไรก็เข้าใจแจ่มแจ้ง (สุญญตา)

๑๔. ลานธรรมของพุทธ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๖ หน้า ๒๗๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้ เป็นศิลาจารึกทางจิตวิญญาณที่ถ่ายทอดด้วยภาษาไทย เพื่อท่านผู้อ่านที่สามารถถอดรหัสปริศนาธรรมที่แทรกอยู่มากมายหลายนัยยะ ทั้งที่เปิดเผยและซ่อนไว้ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าถึง “ความเป็นเช่นนั้นเอง” (ตถาคตา)

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงความกตัญญูตเวทีต่อบุพการีที่อบรมความเป็นนักคิดด้วยหลักการคิดแยกคายของวิทยาศาสตร์ บ่มเพาะจิตวิญญาณการเป็นคนพูดตรง ถัด สั้น ชัดเจน

ถือว่า ข้าพเจ้าได้แสดงการบูชาต่อคุณของพระรัตนตรัยที่ทำให้ข้าพเจ้ารังสรรค์ปัญญาญาณจากการเสียดสละทุกรูปแบบ บ่มเพาะสมรรถนะที่จะทำให้เข้าถึง “จิตตสังขาร” ของมนุษย์

ถือว่า อักษรภาคภาษาไทยเล่มนี้เป็นมรดกชิ้นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของข้าพเจ้าที่ถอดรหัสความเป็นโลกาภิวัตน์ผสมผสานกับความเป็นเช่นนั้นเอง ออกมาเป็นวรรณกรรมทางภาษา ที่แสดงพฤติกรรมศาสตร์ของมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์

ถือว่า อักษรในหนังสือเล่มนี้สรรค์สร้างเป็นแอนิเมชั่นของเหตุปัจจัยทั้งทางโลกและทางธรรมคล้ายกับงานมหกรรมที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ ยุคสมัยที่ความรู้ ความจริง ความจำ และความหลง ผสานเป็นหนึ่งในดวงใจของมนุษย์

๑๕. พุทธานุภาพ

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๒๒๖ หน้า

สมัยเป็นเด็กในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ข้าพเจ้าถูกนับว่าเป็นเด็กเรียนเก่ง ประพฤติตนอยู่ในกรอบของค่านิยมร่วมสมัยมาตลอด แต่มีเป้าหมายในใจที่ติดตัวมาตั้งแต่เด็กคือความสงสัยว่าความรู้คืออะไร ทำไมที่ท่องจำได้ สอบได้ดีแล้วลืมหมด จึงเรียกว่า “มีความรู้”

สมัยเรียนปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อราวเกือบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างที่มีบุกเข้าไปในพรมแดนของความรู้ เพื่อตอบให้ได้ว่ารางวัลโนเบลมีหลักการตัดสินอย่างไร และกลับมาเป็นอาจารย์ทำงานวิจัย ก็บุกเข้าไปในความเชื่อ “ความเลิศของงานวิจัยวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร”

หลังจากที่ข้าพเจ้าลาออกจากราชการมาปฏิบัติธรรมในป่า ข้าพเจ้าก็บุกเข้าไปในกิเลสอาสวะของตนเอง เพื่อถามให้ได้ว่าการบรรลุธรรมคืออะไร ต่างจากงานวิจัยรางวัลโนเบลอย่างไร

หนังสือเล่มนั้นนั้นว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความเข้าใจของข้าพเจ้าที่จะตอบคำถามว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าจึงมีประวัติเช่นนั้น โดยเฉพาะเหตุใดปรากฏการณ์สำคัญจึงเกิดในป่า รวมทั้งเทศนาในวันสำคัญเช่นนั้น ๆ จึงเป็นอย่างนั้น ๆ

นอกจากนี้เมื่อ “สติ” ถูกเน้นย้ำว่าจำเป็นในทุกลมหายใจของมนุษย์ คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ทำไมไม่มีคำจำกัดความของสติให้ชัดเจน นอกจากสติปัญญาฐานที่เป็นส่วนหนึ่งของโพธิปักขิยธรรม ด้วยเหตุนี้เมื่อได้พบคำถามของพระเจ้ามิลินท์ และคำตอบของพระนาคเสนจึงดีใจนัก ข้าพเจ้าได้ถอดรหัสของ “สติในมิลินทปัญหา” เป็นภาษาร่วมสมัย เสมือนการถอดรหัสนของพุทธธรรมทุกเล่มที่เขียนผ่านมาทั้ง ๑๔ เล่ม

เพราะมีবারมีการเป็นอาจารย์ แม้ลาออกจากราชการ ก็ยังมาทำหน้าที่สอนพุทธปรัชญาและวิชาการธรรมฐาน

ข้าพเจ้ายังหวังให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของไทยโดยแทรกพุทธานุภาพลงไปในชีวิต และสอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอนของทุกวิชา

ขอความปรารถนาของข้าพเจ้า จงทำให้ผู้บริหารการศึกษาเห็นคุณค่าของ “ธรรมาภิบาล ในระบบการศึกษาของไทย” ที่เขียนไว้เป็นบทสุดท้ายด้วยเทอญ

๑๖. จิตตานุภาพ

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๑๙๐ หน้า

ความรู้ของโลกาภิวัตน์ที่ถูกไหลดไว้ในอินเทอร์เน็ต นับปริมาณไม่ถ้วนจริง ๆ ไหลดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากมายมหาศาล รวมทั้งหนังสือธรรมที่เขียนโดยสิริวิรุณทั้ง ๑๕ เล่มอีกด้วย

ใครผู้ใต้อยากรู้เรื่องอะไร มีสาระหรือไร้สาระมากแค่ไหน ถ้าเมื่อใดเกิดสงสัยว่า ความรู้นั้นๆ ควรปลงใจเชื่อมากน้อยเพียงใด เมื่อใดใครรู้ว่าจะจัดการกับความรู้ตรงหน้าอย่างไร ก็ขอเชิญเข้าไปอ่าน “กาลามสูตรสิบ” อันข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ไว้แล้ว ซึ่งได้นำบทสรุปมาเป็นบทที่หนึ่งของ “จิตตานุภาพ”

มนุษย์ในโลกล้วนชื่นชมและหลงใหลในเทคโนโลยีที่ทันสมัย น้อยคนที่จะไม่ทิ้งกับการส่งดาวเทียมเพื่อส่งสัญญาณคลื่นอินเทอร์เน็ต หรือยานอวกาศที่สำรวจจักรวาลที่เหนือประสาทสัมผัสของมนุษย์ทั้งหมดทั้งมวลก็เพราะความเชื่อในอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้าล้วน ๆ

ไม่ว่าจะรู้สึกในความยิ่งใหญ่ของอำนาจแม่เหล็กไฟฟ้าปานใด ถ้าเมื่อใดเกิดสำนึกว่า จิตเป็นใหญ่ เป็นประธานของสรรพสิ่ง เมื่อนั้นจิตของท่านจะทิ้งอำนาจของอิทัปปัจจยตาที่ขับเคลื่อนชีวิตและจักรวาลอยู่นั้น ยิ่งใหญ่กว่าอำนาจของแม่เหล็กไฟฟ้า

ข้าพเจ้าจึงนำบทสรุปของ “อิทัปปัจจยตา” ในข้ออรรถาธิบาย “ความเป็นพระเจ้าของพระเจ้า” หมายความว่าอย่างไร นำมาเป็นบทที่สองของ “จิตตานุภาพ”

มัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางที่เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ จะชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม มีถึงสิบหนทาง ข้าพเจ้าเคยวิเคราะห์ไว้แล้วใน “อริยสัจสิบเหลี่ยม” เส้นทางใดเหมาะกับใคร อย่างไร ย่อมขึ้นกับบุพกรรมของเขาแต่ละคนนั้น

ประมวลพรหมจรรย์สิบประการ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะเข้าถึงโลกุตระธรรม ข้าพเจ้าได้นำมาเขียนไว้เป็นบทที่สาม ใครจะใช้แนวทางใดในสิบแนวทาง ก็อาจเข้าถึงโลกุตระธรรมได้ ถ้าถอดรหัสภาษาไทยเป็นสภาวะธรรมได้ด้วยตนเอง

ในบทที่สี่ เป็นการนำเสนอการเข้าสู่โลกุตระธรรม หรือเรียกว่า “นิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้” ด้วยวิธีการที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเองทั้งหมด ๖ แนวทาง

แน่นอน แนวทางอื่นๆ ก็ย่อมมีอีก แต่ที่นำเสนอเป็นการใช้ฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมของโลกาภิวัตน์เป็นตัวตั้งต้น เพื่อเข้าถึง “ความรู้แจ้งโลกาภิวัตน์”

บทที่ห้า เป็นปาฐกถาจารย์แห่งความพอใจในฐานะนักปฏิบัติธรรม “ธรรมฉันทะ” ความพอใจในสภาวะธรรมย่อมนำไปสู่กลุ่มธรรมที่เรียกว่า “อิทธิบาทสี่” ซึ่งไม่ว่าจะนำไปใช้กับงานเล็กจิ๋วหรืองานยักษ์ขนาดใดก็สำเร็จได้ตั้งใจหมาย ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ลักษณะของ “ธรรมฉันทะ” ย่อมแตกต่างจากลักษณะของ “ตัณหา” ผู้มีธรรมฉันทะจะไม่ดูหมิ่นงานแม้จะเล็กจิ๋ว เมื่อไม่ดูหมิ่นในงานได้มากแค่ไหน ก็ขจัดภัยในการเกิดมานะที่ภุมิไปได้มากเพียงนั้น หนทางของอิทธิบาทสี่ จึงเป็นต้นทางแห่งการบรรลุธรรมได้

“จิตตานุภาพ” ที่ปรากฏในมือของท่านผู้อ่านเล่มนี้ เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าเขียนและพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นมรดกธรรมร่วมสมัย “จิตตานุภาพ” ย่อมเป็นเครื่องหมายแสดงกตเวทิตาธรรมที่ข้าพเจ้าซาบซึ้งใจในภาษาไทยที่เริ่มประดิษฐ์โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช “จิตตานุภาพ” ย่อมเป็นเสมือนเครื่องบูชาธรรมที่ข้าพเจ้ามีต่อคุณพระศรีรัตนตรัย และย่อมเป็นศักดิ์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่มีคนไทยคนหนึ่งแสดงความคารวะธรรมต่อสถาบันทั้งสามด้วยความซาบซึ้งใจ

๑๗. อนุตตริยธรรม

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๒๑๖ หน้า

ไม่ต่างจากเพื่อนร่วมโลกทั้งหลายที่อยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ สิ่งที่ยอดเยี่ยมที่สุดในการรู้ลึกของข้าพเจ้าในสมัยก่อนหน้าศึกษาแก่นแท้ของพุทธธรรม ก็คือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นกามวัตถุ ตัวอย่างเช่นการได้สำเร็จปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประสบการณ์ได้ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติที่ยิ่งใหญ่ของโลก ได้ชมมหรรมสุดยอดของโลก...ได้ชมทัชมาฮาล...เช่นนี้ เคยรู้สึกว่าได้เสพสิ่งที่สุดยอดของโลกไว้มากมาย

แต่ความรู้สึกอึดอัดใจเต็มที บริบูรณ์ในทุกกิจกรรมที่ทำแม้ว่าจะเป็นเพียงแค่นั้นนั่งเงียบๆ กับธรรมชาติยามเช้า รับประทานอาหารเช้าที่รู้สึกสุดยอดของ

บุญบารมี ได้กระทำการที่ดีๆ เช่น ได้รู้สึกปราโมทย์ คุ่มค่ากับการเกิดเป็นมนุษย์ ก็ต่อเมื่อได้ทำความรู้แจ้งกับวิถีคิดแบบกายเชิงพุทธ

โดยเฉพาะความสามารถเข้าถึงความจริงแท้ที่เป็นขณะ หรือสามารถเข้าถึงความจริงอันประเสริฐสื่อนอย่าง โดยเฉพาะการได้มีความแจ่มแจ้งในความคิดชอบ และความดำริชอบ

อนุตตรियธรรมคือ ความรู้สึกยอดเยี่ยมที่สุดที่มนุษย์คนหนึ่งจะรู้สึกได้ ตามหลักของพุทธธรรมมีอยู่ ๖ ประการ ซึ่งแต่ละข้อธรรมล้วนแล้วแต่ประกาศความประเสริฐของการได้เกิดเป็นมนุษย์ทั้งสิ้น

๑) แคนั่งเฉยๆ ก็สงบกาย สบายจิตไร้ข้อกังวล

๒) แคเห็นธรรมชาติงดงาม เสียงหรืออะไรก็รู้ได้ถึงความอัศจรรย์ของจิตที่สะสมประสบการณ์ยาวนานจากสังสารวัฏ

๓) แคมองเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ง่ายๆ ตรงหน้า เช่น อาหารแต่ละมื้อ จิตก็สามารถแทงทะลุถึงความพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน สัตว์ด้วยกัน ธรรมชาติอื่นๆ ด้วยกัน ไม่ใช่ญาติก็เป็นญาติธรรม ผูกพันกันโดยตรงและโดยอ้อม

๔) ยินดีกับความคิดที่เป็นกุศลและยินดีกับธรรมทานอันตั้งไว้ดีแล้ว แค นั่งอยู่เฉย ๆ ก็เป็นโลกุตระกุศลเรียบริ้วยแล้ว

๕) รู้สึกถึงพระคุณของบุพการี มิใช่แค่บุพการีโดยนัยโลก แต่รวมทั้งบุพการีโดยนัยธรรม ได้แก่ผู้เขียนผู้บรรยายธรรมไว้ตั้งแต่สมัยประเทศไทยมีโรงพิมพ์ใหม่ๆ เมื่อประมาณร้อยปีที่ผ่านมา รวมทั้งชาวซึ่งในพระมหากษัตริย์คุณขององค์พระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ประดิษฐ์อักษรไทย

๖) กราบแม่พระธรณีของแผ่นดินไทย อันเป็นเสมือนมารดาที่ประคับประคองชีวิต และเป็นผู้ให้ปัจจัยที่จำเป็นแก่ชีวิตตลอดช่วงเวลาที่ข้าพเจ้ายังไม่พ้นความทุกข์ยากลำบากจากความรู้ (อวิชชา) แม้จวบจนปัจจุบันขณะ

ขอคุณนามรูปและกายใจของตนเองที่เป็นที่ผลิตฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา จนสามารถสกัดภาษาไทยออกเป็นภาษาธรรมได้ ขออนุตตรियธรรมที่ยอดเยียมดังบรรยายมานี้ จงปกป้องคุ้มครองและชี้นำสัมมาทิฏฐิให้เกิดในใจของพุทธบริษัททุกคน ขอกราบอบน้อมต่ออนุตตรियสัมมาทิฏฐิ อันข้าพเจ้าได้ค้นพบตามรอยบาทพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

๑๘. โภธิญาณ

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๑๔๐ หน้า

โภธิญาณ คือ ความตื่นรู้ ที่จะทำ พุด คิด เป็นปัจจุบันขณะ สภาวะเช่นนี้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ว่าเป็นความง่าย เป็นความธรรมดา มีแล้วเป็นปกติในทุกคน ขอเพียงทำ พุด คิดอย่างสุจริต อย่างเหนือสมมติบัญญัติทั้งปวง สำนวนก็คือ ทำตามสมมติ แต่ก็อยู่เหนือสมมติ เมื่อใดเจียหุฟังผู้เป็นกัลยาณมิตรอธิบายถึงสมรรถนะโภธิญาณในจิตของแต่ละคน

ทำด้วยความศรัทธา ความเคารพในรूपนามของตน

ทำด้วยความกตัญญูกตเวทิตาต่อมนุษย์ทุกคน

ทำด้วยความซาบซึ้งในพระคุณของธรรมชาติ

ทำด้วยความอัศจรรย์ในขณะชีวิตของตน

โภธิญาณดังนี้แหละ ที่จะทำให้จิตเปล่ง พุทธัง สระระณัง คัจฉามิ ด้วยดวงจิตที่ตื่นรู้และอยู่เหนือภาษาทั้งปวง

๑๙. ญาณธรรม

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๕๙ หน้า ๘๘ หน้า

ขณะที่ปราชัญตะวันตกพยายามคิด พุด ทำ เพื่อแย่งศรัทธาจากมหาชน ในรูปของอารยธรรม วัฒนธรรม บ้านเทิง กีฬา ท่องเที่ยว ธุรกิจ สิ่งประดิษฐ์ และภาษา

โดยที่ปราชัญตะวันออกพยายามคิด พุด ทำ เพื่อให้ทุกคนกลับคืนความศรัทธา สู้จิตของตนเอง สู้ประสบการณ์ สู้ความรู้สึก นึก คิด และความเป็นปัจจุบันขณะของความไม่มีตัวตน

จิตใดมีปัญญาตื่นรู้ มีสัมมาสติ หรือโภธิญาณ เห็นสังขธรรมที่ว่างจากตัวตน สภาวะนั้นจะอยู่เหนือความเป็นตะวันออก - ตะวันตก ก็อยู่เหนือจิตตสังขารทั้งปวง

นั่นแหละคือ **ญายธรรม** (ธรรมที่ถูกต้องงดงาม)
ธรรมแห่งความถูกต้องตามวิถีธรรม
ธรรมแห่งความประพฤติปฏิบัติตามสมควรธรรม

๒๐. ทศบารมี ของในหลวงรัชกาลที่ ๙

สำนักพิมพ์สุภาพใจ พ.ศ. ๒๕๖๐ หน้า ๒๐๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้เขียนจากความรู้สึกสำนึกถึงและบูชาในพระคุณของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่เป็นสามสถาบันที่ปกป้องคุ้มครอง เอื้อเพื่อให้ชีวิตของผู้เขียนมีความสุขสบาย เพียงพร้อมไปด้วยสวัสดิมงคลทุกสถาน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเข้าสู่วัยปลาย

อรรถสาระที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ เป็นการนำประสบการณ์ตรง ในฐานะพลเมืองคนหนึ่งของประเทศไทย ที่มีชีวิตได้สัมผัสกับวัฒนธรรมสามยุค คือ ยุคที่คนไทยสื่อสัมพันธ์ผ่านคลอง ชีวิตเย็นฉ่ำไปด้วยวัฒนธรรมลุ่มน้ำ คำบรรยายในยุคนั้นว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ยิ่งน้อยไป เพราะทุกอย่างอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ยุคถัดมาเป็นยุคที่คนไทยสื่อสัมพันธ์ผ่านถนน เปลี่ยนจากกระท่อมไม้ไผ่และบ้านไม้เป็นบ้านตึก เปลี่ยนจากการเป็นอยู่ที่มองเห็นพฤติกรรมของกันและกัน เพราะยังไม่มีวิวัฒนาการความเป็นส่วนตัว มาเป็นวัฒนธรรมที่อพยพมาจากตะวันตก ความเป็นส่วนตัวเพิ่มกำลังมหาศาล จากกินข้าวล้อมวง ชันน้ำใบเดียว กลายเป็นรับประทานอาหารบนโต๊ะ มีแก้วน้ำและสารพัดความเป็นส่วนตัวเพิ่มเข้ามา วัฒนธรรมเรียบง่าย อยู่เย็นสบาย ไร้กังวล ถูกกวาดทิ้งสิ้นซาก เพราะถูกแทนที่ด้วยค่านิยมความเป็นส่วนตัว ภายใต้ศัพท์บัญญัติ “สิทธิมนุษยชน” และ “การปกครองแบบประชาธิปไตย” ใครอยากจะทำอะไรก็เชิญได้ตามสบาย ไม่ต้องอายผีसानางไม้ เทวดา พรหม ที่ไหนอีกต่อไป

ยุคที่ผู้เขียนมุ่งงที่คิดว่ากลายเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธได้อย่างไร คือ ยุคที่สื่อสารด้วยสมาร์ทโฟน การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมหดสั้นจากพันปี (ผ่านคลอง) มาเป็นร้อยปี (ผ่านถนน) มาเป็นสิบปี (ผ่านการสื่อสารออนไลน์) และ

กำลังเปลี่ยนเป็นสิบเดือน สิบวัน ในอนาคตอันใกล้

ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แปรผันอย่างรวดเร็ว ผู้เขียนได้สำนึกถึงพระมหากษัตริย์
 ธิคุณอันหาที่สุคติได้ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นบุคคลสามวัฒนธรรมเช่นกัน

ถ้าประเทศไทยขาดพระองค์ท่าน ที่สละความสุขส่วนพระองค์เพื่อทำหน้าที่
 พ่อหลวงของปวงชนชาวไทย คนไทยคงไม่มีความสุข และความร่มเย็นเช่นทุก
 วันนี้ พระองค์ท่านอภิบาลทุกสรรพชีวิตในประเทศไทย ตลอดจนคุ้มครองความ
 เป็นแผ่นดิน แผ่นน้ำ มหาสมุทร จนกระทั่งต้องสรุปว่า ในหลวงรัชกาลที่ ๙ คือ
 พระโพธิสัตว์ของคนไทย และของโลกยุคจิตใจผันแปร สับสน ยุ่งเหยิงนั่นเอง

การนำพระราชจริยวัตรของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาวิเคราะห์ เพื่อแสดงถึง
 ความรู้สำนึกในพระมหากษัตริย์ธิคุณอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ท่าน และเป็นเพียงส่วน
 หนึ่งที่เกิดจากความประทับใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ได้เข้าถึง เข้าใจ ซาบซึ้งในความ
 อัจฉริยะของคุณพระศรีรัตนตรัย

ภาษาไทยที่แสดงออกแห่งความประทับใจ หวังใจว่า มันจะเป็นเครื่อง
 แสดงมงคลคาถา สื่อไปยังพลเมืองไทยหัวใจรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
 จะได้ร่วมมุทิตาจิต และแสดงราชภักดีต่อพระองค์ท่านตราบที่ยังมีชีวิตอยู่

๒๑. ปรมัตถธรรมในพระราชจริยวัตร ของในหลวงรัชกาลที่ ๙

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ หน้า ๑๓๒ หน้า

ภายหลังจากที่ได้นำพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
 ภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับทศบารมีของพระ
 โพธิสัตว์ และได้เผยแพร่ไปในวงกว้างแล้ว

ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้ค้นพบกลบทที่นำอัครจริยแฝงอยู่ใน
 พระราชจริยวัตรอันเรียบง่าย สันโดษ ดุจผู้มีธรรม-ธรรมดาผู้หนึ่ง เพียงแต่เป็น
 ความธรรมดาที่ประกอบด้วยบุญญาบารมี ที่คุ้มครองสวัสดิมงคลให้กับคนไทย
 ผู้มีใจใฝ่ธรรมได้ทั่วประเทศ

ข้าพเจ้าได้นำพระราชจริยวัตรอันสุดอัศจรรย์มาทำเป็นปริศนาธรรม เพื่อ
 พุทธบริษัทที่ใฝ่ธรรมจะได้วิเคราะห์หรืออนุมานตาม

ความเป็นปรมัตถสภาวะเหล่านี้ ย่อมอยู่เหนือกาลเวลา อยู่เหนือสมบัติความเป็นโลก พุทธบริษัทท่านใดที่ไฝ่ธรรมก็สามารถจะถอดปริศนาธรรมได้คล้ายหรือแตกต่างจากที่เฉลยไว้

หวังว่า ผลงานชิ้นนี้จะเป็นอมตธรรมที่ข้าพเจ้าได้ใช้สมรรถนะทางธรรม เทิดพระองค์ท่านไว้เป็นโพธิธรรม มิใช่แต่คนไทยได้รับอานิสงส์เชิงรูปธรรม แต่อานิสงส์แห่งปรมัตถธรรมก็มีอยู่ในพระราชจริยวัตรด้วย

กล่าวโดยสรุป หนังสือเล่มนี้คือพระราชนิพนธ์ปริศนาภาษารธรรม ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ นั่นเอง

๒๒. อัญญินทรีย์

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ หน้า ๑๑๒ หน้า

เป็นการบันทึกความในใจ เสมือนดังมรดกธรรมที่ชีวิตของผู้เขียนได้หลงเข้าไปติดกับดักของหลักการวิจัยของโลกสากล แต่โชคดีที่หลุดจากกับดักของโลกาภิวัตน์ และได้ค้นพบปรมัตถสภาวะอันเหนือกาลเวลา ด้วยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาอย่างเข้มข้น

นอกจากนี้ยังคิดว่าได้ค้นพบเหตุแห่งการคิดอักษรไทย เลขไทย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชอีกด้วย

ผู้เป็นปราชญ์ยุคนั้น ต้องเข้าถึงนิพพานธรรมแน่นอน จึงออกแบบเลขไทย อักษรไทย สำเนียงไทย คำไทย แท้ ๆ เป็นปริศนาธรรม เพื่อหวังว่าลูกหลานของท่านจะได้ค้นพบนิพพานธรรม หวังว่าคนไทยหัวใจพุทธภูมิ เกิดตายในแถบสุวรรณภูมิ คงเห็นความอัศจรรย์ของอรรถะสาระที่อยู่ใน “อัญญินทรีย์”

๒๓. ตามรอยพุทธจริยา

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ หน้า ๒๐๘ หน้า

“ตามรอยพุทธจริยา” คือพุทธประวัติภาคภาษารธรรม ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ความแปลก (อินดี้) อันเป็นเอกลักษณ์ของเจ้าชายสิทธัตถะ ที่แปลกจากผู้อื่นในสังคมยุคนั้น

“สภาวะต้องพัฒนา” คือ สภาวะของสติ สมาธิ สัมปชัญญะ ปัญญา ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เป็นความรู้สึกที่ควรต้องมีเป็นภาคภาษาธรรม

“จิตว่าง” เป็นนิยามของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่หมายถึง ว่างจากการยึดถือว่ากู ว่าของกู ข้าพเจ้าได้ลอกธรรมวาตะจาก ป่วยสามเดือนเกิดสมุดเล่มนี้ ที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้บันทึกไว้ในคราวอาพาธครั้งแรก (พ.ศ. ๒๕๓๕) โดยเพิ่มตัวอย่างการกระทำที่เป็นข้อมูลจริงลงไป

“ชีวิตกับสันติภาพ” เป็นความพยายามสร้างกรณีตัวอย่างเพื่อชี้ให้เห็นปาฏิหาริย์แห่งพุทธธรรม ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ดีแล้ว สามารถแก้ กั้น บรรเทา ปัญหาชีวิตของสังคมคนยุค ๔.๐ ได้ดีทุกมิติ

บุคคลสุญญตา-ธรรมสุญญตา เป็นบทสรุปจากการภาวนาของตนเองว่า ถ้าพิจารณาพระไตรลักษณ์โดยผ่านองค์ฌานจะได้บุคคลสุญญตา

แต่ถ้าพิจารณาการไม่เกิดไม่ดับ หรือโลกุตตรธรรม ก็จะได้วิปัสสนาญาณ โดยไม่ต้องผ่านฌาน เรียกว่า ธรรมสุญญตา

แต่วิมุติที่ได้จากบุคคลสุญญตา-ธรรมสุญญตา คือ ความหลุดพ้นโดยชอบ (สัมมาญาณะ) อันเดียวกัน

เพียงแต่ภาพลักษณ์ของบุคคลสุญญตาจะเน้นรูปแบบภายนอก ถ้าหากผู้ถึงธรรมสุญญตาจะคงรูปแบบความเป็นคนธรรมดาไว้

นี่ก็เป็นข้อพิสูจน์สุดท้าย บุคคลสุญญตาก็ต้องสัมพันธ์กับรูปแบบที่สังคมศรัทธาว่า ธรรมสุญญตาจะคงความเป็นธรรมดาเอาไว้ รู้เห็นได้เฉพาะบุคคลที่ถึงแล้วซึ่งพุทธปรัชญาที่คล้ายคลึงกัน

สรุปก็คือ “ตามรอยพุทธจริยา” เป็นประสบการณ์ทางจิตจากการเป็นนักอ่าน นักเขียน นักวิจัย นักภาวนา คือ พุทธธรรม ภาคภาษาธรรมนั่นเอง

๒๔. อริยธรรม เล่มหนึ่ง

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ หน้า ๑๒๐ หน้า

วิวัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาในรอบศตวรรษที่ผ่านมา ได้มีอิทธิพลปฏิรูป และปฏิวัติความเชื่อทางจิตวิญญาณของมนุษย์ทั้งโลก

คนทั้งโลกที่ยอมรับความรู้สากล กติกาสากล ก็เป็นการประกาศการยอมรับความเป็นเบี่ยกลางทางความเชื่อของผู้ฉลาดกว่า ที่ได้วางกฎกติกา และจริยธรรมสากล ให้เป็นแผนที่ของชีวิต นั้นเอง

พุทธธรรมได้แสดงให้เห็นชัดว่า การเกิดเป็นมนุษย์จะนำวิปัลลาสสี่ติดิจิตมาด้วย คือ

- (หนึ่ง) เห็นความน่าเกลียดเป็นความน่ารัก เช่น เห็นร่างกายที่เต็มไปด้วยปฏิกูลเป็นของน่ารัก เป็นต้น
- (สอง) เห็นความไม่เที่ยงเป็นความเที่ยง เช่น เห็นเครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงสมาร์โฟนเป็นความเที่ยง ต้องสาละวนบำรุงรักษาตลอดเวลา
- (สาม) เห็นความทุกข์เป็นความสุข เช่น การแต่งงาน การมีครอบครัว การท่องเที่ยว ล้วนเป็นเหตุของปัญหาชีวิต และนำความทุกข์ที่เรื้อรังมาให้
- (สี่) เห็นความเป็นอนัตตาเป็นอัตตา เช่น เห็นร่างกายนี้เป็นสิทธิชอบธรรมของตนเอง เห็นโลกธรรมฝ่ายบวกเป็นสิ่งที่ต้องแสวงหา โลกธรรมฝ่ายลบเน้นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงและปรับปรุง

อารยธรรมสมัยใหม่ยังเพิ่มพูนอคติสี่ของมนุษย์ให้เข้มข้นขึ้น (รัก เกลียด กลัว หลง)

ไม่ว่าอคติสี่จะเพิ่มมากแค่ไหน ถ้าเมื่อใดเกิดพุทธศรัทธาสำนึกผิดในการที่จะมองออก โทษแต่ปัจจัยภายนอก หันมามองเข้า ปรับพฤติกรรมของตนเสียใหม่ ตามหลักธรรมนุญชีวิต แน่นนอน พุทธศรัทธาย่อมช่วยเปิดทางสว่างให้มนุษย์ผู้หลงผิด ได้สำนึกระลึกรู้ ถึงความจริงแท้ที่มีอยู่ และสามารถประยุกต์ธรรมธาตุที่เป็นสัจจะแท้แท้ แก่ไข เยียวยา อคติสี่ให้บรรเทาและหมดสิ้นลง ด้วยตนเอง โดยตนเอง

ขอความเป็นพุทธบริษัทในใจของผู้เขียน จงสื่อผ่านภาษาไทยภาษาธรรมไปยังความเป็นพุทธบริษัทของผู้อ่าน ขอจิตสู่อัจฉริยะบันดาลให้เกิดความสว่าง ความกระจำในอริยสัจธรรมด้วยเทอญ

๒๕. อริยธรรม เล่มสอง

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ หน้า ๑๒๐ หน้า

ขณะที่ข้าพเจ้าทำงานเป็นอาจารย์และนักวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ข้าพเจ้าพัฒนาปัญญาโดยอ่านติดตามวารสารงานวิจัยฉบับโด่งดังของโลกสากล นับไม่ถ้วน ส่วนปัญญาที่ได้จากไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) ยังไม่ได้รับความสนใจศึกษา เพราะช่วงขณะนั้นเชื่อว่า ความรู้วิทยาศาสตร์คือ ความรู้ที่มนุษย์ใช้อธิบายธรรมชาติ เป็นความจริงแท้ หน้าที่ยังไม่รู้ก็ด้วยว่านั่นคือมิจฉาทิฏฐิ เพราะขณะนั้นเชื่อว่า วิทยาศาสตร์คือความจริงแท้ของธรรมชาติ

หลังจากออกจากราชการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) เพื่อปฏิบัติ ทาน ศีล ภาวนา อย่างเข้มข้น จึงค่อย ๆ เปลี่ยนความเข้าใจว่า ความรู้วิทยาศาสตร์เป็นเพียงสมมติสัจจะ แต่ที่สามารถครองใจคนทั้งโลกได้ ก็เพราะประสบความสำเร็จในการเกลี้ยกล่อมให้ทุกประเทศยกเลิกระบบซึ่งดวงวัดดั้งเดิม ขอให้ทุกประเทศหันมาใช้ระบบเมตริกแทน รวมทั้งนักเผยแพร่ความรู้วิทยาศาสตร์ทำให้สังคมตื่นตาเร็วใจได้

ที่โลกเทใจให้วิทยาศาสตร์ก็เพราะยาปฏิชีวนะคือ เพนนิซิลิน ที่ทำให้คนจำนวนมากรอดตาย รวมทั้งการปลูกฝั่ฉีดยาในราวร้อยปีกว่าที่ผ่านมา

สรุปวิทยาศาสตร์ได้ก่อประโยชน์ให้มวลมนุษยชาติมหาศาล ทำให้จำนวนประชากรโลกเพิ่มอย่างมากมาย ในราวศตวรรษที่ผ่านมา แต่ทว่านั่นไม่ใช่เหตุผลที่พุทธบริษัทควรทอดทิ้งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าที่อยู่เหนือโลกสมมติทั้งปวง

เมื่อแยกความรู้วิทยาศาสตร์ออกจากความรู้พุทธศาสตร์ได้ โดยสรุป ทั้งสองศาสตร์ยกย่องปัญญาเหมือนกัน มีการทดสอบทดลองก่อนเชื่อตรงกัน แต่กระบวนการวิจัยต่างกัน ตั้งแต่หลักการเก็บตัวอย่าง การใช้มาตรฐานตัดสินความก้าวหน้าทางปัญญา โดยสรุปทั้งสองศาสตร์ต่างกันอย่างสิ้นเชิง (ข้าพเจ้าเขียนวิเคราะห์ไว้มากมายในการเขียนที่ผ่านมา)

ด้วยเหตุนี้ทำให้ข้าพเจ้ามิได้ปฏิเสธความรู้วิทยาศาสตร์ แต่มิได้ปักใจเชื่อเหมือนในอดีต แม้ยังคงใช้วิทยาศาสตร์ในวิถีชีวิต แต่ก็ไม่ใช่อย่างสุดโต่งอย่างในอดีต

ในกรณีต้องเลือกว่าจะใช้ศาสตร์ใดแก้ปัญหา คำตอบก็คือ ถ้าเป็นการแก้ปัญหาวิกฤตระดับประเทศ จะต้องใช้พุทธศาสตร์เท่านั้นที่จะสร้างสันติภาพได้

น่าเสียใจที่นักการเมือง ไม่ว่าจะจากพรรคการเมืองใด ที่ผ่านการเลือกตั้งเมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ แทบทั้งนั้นต่างใช้ปรัชญาตะวันตกเป็นฐานนโยบายของพรรค

สมมติว่า ไม่มีใครสนใจจะเชื่อพุทธศาสตร์ ก็ไม่ทำให้รู้สึกหวั่นไหวแต่ประการใด แม้เหลือข้าพเจ้าเพียงผู้เดียวที่ศรัทธาต่อพุทธธรรมยิ่งกว่าวิทยาศาสตร์ก็ตาม

เพราะสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้คือ นิพพานธรรม เป็นสิ่งมีเองเป็นที่พึ่งที่ระลึกถึงกับมนุษย์ทุกคนที่มีพุทธศรัทธา เชื่อและไว้วางใจในอริยมรรค และเข้าถึงนิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ ว่าเป็นสภาวะธรรมดา ใคร ๆ ก็เข้าได้ ถ้ามีสัมมาทิฐิอยู่เป็นพื้นฐานของจิตวิญญาณ

๒๖. อริยวัฑฒิ

สำนึกพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ หน้า ๑๒๘ หน้า

ถ้าเราเป็นพุทธบริษัทและรู้ทันว่า สังคมยุคบริโภคนิยม ทำให้พฤติกรรมคนรุ่นใหม่ติดความสะดวก ความรวดเร็ว และเริ่มขาดความข่มใจ ถูกกระตุ้นง่ายไปหมด ทั้งบวกและทั้งลบ เงินของความไม่ได้ตั้งใจดูน่ากลัว เพราะขาดภูมิต้านทานทางจิตวิญญาณ ขาดการฝึกฝนอดทนให้รอคอยอะไร แบบคนยุคใช้ทดลองหรือยุคใช้ถนนเป็นตัวกลางสร้างธุรกิจ หรือสร้างมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างกัน

พุทธบริษัทจะยิ่งเห็นชัดว่า คนไทยเป็นเช่นนี้เพราะไม่ใส่ใจจะนำพุทธธรรมมาปรับใช้ ถ้าเราศรัทธาว่า สังคมจะเจริญก้าวหน้า คืออยู่เป็นสุขทุกสายอาชีพ มีชีวิตพอดี พอประมาณ ทุกคนจะต้องมีศรัทธาและศีลห้าเป็นเครื่องอยู่ของตนและสังคม เรียกว่าต้องมีศีลและศรัทธา Start up และรัฐบาลต้องจัดระบบการศึกษาให้มีสุขุมยปัญญา Start up ด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้ชาวณาชาวไร่ค้ำาทางจากการสู้มความรู้โดยไม่มีฐานปัญญาของตนเองบ้าง คนไทยต้องเข้าถึงสุขุมยปัญญาแบบ Start up คือพึ่งตนเองได้ ไม่ว่าจะเสพโฆษณา ข่าวความรู้จากยูทูบ ต้องมีฐาน Start up ทางปัญญาภายใน ที่จะรู้วิธีเลือกเสพข้อมูล และยังต้องมีความสำนึกกว่า ถ้าทำงานเพื่อตอบแทนมนุษย์ด้วยกัน และตอบแทนแผ่นดินเกิด นี้แหละจะทำให้เกิดสุขุมยปัญญา Start up

ถ้าคนไทยมีสภาวะอริยทรัพย์ ๕ ตัว Start up สังคมไทยจะเจริญ แต่ที่พูดนี้ แสดงว่าต้องมีพุทธบริษัทเหลือบ้าง พุทธบริษัทคือคนที่ศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้า ความเจริญของสังคมจะเกิดขึ้น คนในสังคมต้องมี ศรัทธา ศิล สุตตะ จาคะ ปัญญา Start up และจะต้องปรับตนเองอย่างไรให้สอดคล้องกับความปั่นป่วนของโครงสร้างของสังคม เพื่อเปลี่ยนอริยวัฑฒิ Start up เป็นสังคม Unicorn คือทุกคนได้รับความสุขโดยถ้วนหน้าจากความเจริญ

๒๗. ตถาคตโพธิสัทธา

สำนึกพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ หน้า ๑๔๐ หน้า

ความชอบของข้าพเจ้า คือ การนำหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์กับสถานการณ์จริงของชีวิตตนเอง และชีวิตของโลกสากล ซึ่งทำให้เกิดหนังสือธรรมร่วมสมัยเล่มนี้คือเล่มที่ ๒๗ แต่ละเล่มจะไม่ซ้ำกันเพียงแต่การอ่านต้องมีพุทธศรัทธาอยู่ภายในใจบ้างเท่านั้น

การวิเคราะห์ได้เริ่มต้นเมื่อสังคมไทยเริ่มนำข่าว covid-19 ระบาดเป็นข่าวใหญ่ ติดต่อกันจากเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นมา

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ ถอดบทเรียนจากการระบาดของ covid-19 ด้วยหลักพุทธธรรม พร้อม ๆ กับถือโอกาสนำผลงานวิจัยที่เคยทำไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ เรื่อง “**วิวัฒนาการการถ่ายทอดความรู้วิทยาศาสตร์ในสังคมไทย**” ตีพิมพ์โดยสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๕ มาแทรกเป็นภาคผนวกที่หนึ่ง ถ้าท่านอ่านภาคผนวกที่สอง ก็จะเข้าใจบทวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้ากระทำไว้แล้วในฐานะพุทธบริษัทที่มีตถาคตโพธิสัทธา

๒๘. วิมังสาภคา

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ หน้า ๑๒๐ หน้า

เป็นบทวิเคราะห์ที่ข้าพเจ้าผู้มีพื้นฐานของพันธุวิศวกรรม และรู้ว่าไม่มีความรู้ใดๆ จะแก้การระบาดของ COVID-19 ได้ นอกจากจะต้องทำจิตใจให้เป็นกุศล เพื่อเสริมสมรรถนะในการสู้ภัยของโรคระบาดของ COVID-19 เป็นไวรัสที่อยู่นอกนิยาม นอกตำราพื้นฐานของ Molecular Biology

แต่พุทธบริษัทของไทย ไม่อาจรวมตัวกันสำแดงธรรมานุภาพที่อยู่เหนือการระบาดของ COVID-19 ตรงกันข้าม ภิกษุ นักปฏิบัติธรรมกลับตกอยู่ภายใต้คำสั่งการระบาดของ COVID-19 ด้วยการถือดาวน การห้ามต่างๆ นานา โดยคุณิ เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงความตกต่ำของธรรมานุภาพอย่างเหลือเชื่อ ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของสยามประเทศ

๒๙. บันทึกรู้ใจพุทธบริษัทและชีวิตที่แท้

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๔ หน้า ๑๒๘ หน้า

ได้ย่นความจาก “ธรรมโฆษณ์อรรถานุกรม” ของธรรมทานมูลนิธิ เพื่อเป็นนามานุกรม (Directory) ให้แก่นักปฏิบัติธรรมที่อ่านเอาความจากภาษาไทยร่วมสมัยได้

ชีวิตที่แท้ หมายถึง ความสามารถที่จะอยู่กับปัจจุบันขณะ สามารถปรับและเผชิญกับเหตุปัจจัยทั้งรูปธรรมและนามธรรมด้วยสติปัญญาภายในตนเอง

๓๐. บันทึกด้วยจิตว่าง

สำนักพิมพ์ธรรมสภา พ.ศ. ๒๕๖๕ หน้า ๑๐๔ หน้า

เป็นการนำบันทึกธรรมที่ว่าด้วยบุญของความสูงวัย อำนาจอิทัปปัจจยตา ในปกติชีวิต และปริโยสานกัลยาณังของไตรสิกขา (ทาน ศีล ภาวนา) ที่สกัดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง

๓๑. ญาณทัสสนะ (เล่ม ๑)

สำนักพิมพ์ธรรมสภา กุมภภาพันธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ หน้า ๑๗๖ หน้า

เป็นภาพมุกกว้างที่นำปรัชญาของวิทยาศาสตร์มาเสริมอภิธรรมที่เป็นปรมัตถสัจจะ เพื่อชี้ชัดว่าอภิธรรมเป็นเครื่องมือที่มีอนุภาพสามารถ disrupt ทุกปัญหาโลกแตกที่เกิดจากสังคมออนไลน์

๓๒. ญาณทัสสนะ (เล่ม ๒)

สำนักพิมพ์ธรรมสภา กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖ หน้า ๑๗๖ หน้า

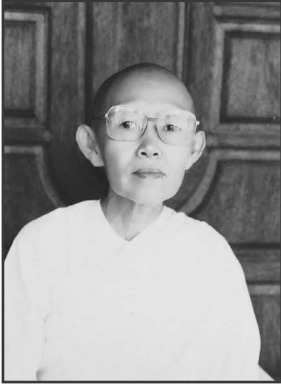
กระบวนการสร้างปัญญาจากไตรสิกขาจะทำให้เกิดการผุดรู้ เช่น รู้ชัดว่าความคิดแยกคายของวิทยาศาสตร์-พุทธศาสตร์ต่างกัน ทำให้เกิดสมรรถนะคือ เลือกได้ตามความเหมาะสม และพัฒนาปัญญาให้เข้มข้นขึ้น จะรู้ทันความคิด ความเชื่อของตนเอง จึงสามารถเลือกคิด เลือกเชื่อ ไม่ต้องตามกระแสโลกาภิวัตน์ หรือเป็นทาสของกตีกาสากล

ท้ายที่สุดจะเกิด ญาณปัญญา หรือ ญาณทัสสนะ ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการบูรณาการปัญญาทั้ง ๓ ประเภทเข้ารวมเป็นหนึ่ง สามารถที่จะคิดโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการคิดแบบโลกาภิวัตน์ สามารถสั่งงานได้ตามสมควรโดยไม่ต้องวางแผนล่วงหน้า สรุปคือ เกิดความสามารถที่จะเผชิญกับปัจจุบันขณะได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์อย่างไรก็ตาม

๓๓. ญาณทัสสนะ (เล่ม ๓)

สำนักพิมพ์ธรรมสภา ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ หน้า ๑๗๖ หน้า

เป็นการบันทึกเป้าหมายของหนังสือธรรมที่เขียนทุกเล่ม คือการพัฒนาจิตตภาวนาของตนเอง ใครก็ตามที่มีศรัทธาในจิตตภาวนาอย่างสม่ำเสมอ คุณูปการที่ได้จะเป็นเรื่องอัศจรรย์เกี่ยวกับกฎแห่งกรรม และที่อัศจรรย์ยิ่งกว่า คือการยอมรับอวิชชาภายในตน มองเห็นความเป็นอัตตานุภิกขุ และเข้าใจอัตตวาทุพาทานของตนเอง

ประวัติแม่ชี
รศ.ดร.ไพเราะ ทิพยทัศน์

- พ.ศ. ๒๕๐๗ - ปริญญาตรี (เคมี) เกียรตินิยมอันดับสอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๐ - ปริญญาโท (ชีวเคมี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๑๙ - ปริญญาเอก UC Sandiego สหรัฐอเมริกา
Post Doc. Training UC Davis สหรัฐอเมริกา
- พ.ศ. ๒๕๓๕ - ลาออกจากราชการไปปฏิบัติธรรม สำนักปฏิบัติ
ธรรมแม่ชีเขาภูหลวง อ. ปักธงชัย จ. นครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๔๐-ปัจจุบัน - เขียนหนังสือธรรมะในนามสิริวิรุณ รวม ๓๓ เล่ม
- พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๕๐ - สอนธรรมะให้ชาวต่างประเทศที่สวนโมกข์ ๘ ปี
- พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๖๐ - สอนวิชาพุทธศาสนาที่วิทยาลัยแม่พิมพ์ประชาบดี
เถรีวิทยาลัย ในสังกัด มมร.
- พ.ศ. ๒๕๕๖ - ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาพุทธศาสนศึกษา
จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.)
- พ.ศ. ๒๕๕๒-ปัจจุบัน - ฟานักที่สถานปฏิบัติธรรมอาศรมมาตา
ต.ภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา